

UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2020

Bc. Josef Soviar

Pedagogická fakulta

Historický ústav

**Československé zastupitelské úřady
v Rumunském království
(1918–1939)**

Diplomová práce

Autor: Josef Soviar
Studijní program: Navazující magisterské studium
Studijní obor: Učitelství pro 2. stupeň základních škol – dějepis, občanská
nauka

Hradec Králové 2020

Zadání diplomové práce

Autor:	Bc. Josef Soviar
Studium:	P16P0858
Studijní program:	N7503 Učitelství pro základní školy
Studijní obor:	Učitelství pro 2. stupeň ZŠ - dějepis, Učitelství pro 2. stupeň ZŠ - občanská nauka
Název diplomové práce:	Československé zastupitelské úřady v Rumunském království (1918-1939)
Název diplomové práce AJ:	Embassies of Czechoslovak Republic in Kingdom of Romania (1918-1939)

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Diplomová práce si bude klást za cíl analyzovat vznik, vývoj, činnost, biografii diplomatů a vztahy mezi československým obyvatelstvem v Rumunském království mezi lety 1918-1939. Bude využito z dostupné literatury a pramenů uložených v Archivu Ministerstva zahraničních věcí v Praze, Archivu Kanceláře prezidenta republiky a Národního archivu v Praze. Metodou práce bude obsahová analýza textu a srovnávací metoda.

Archivní fondy: Archiv Ministerstva zahraničních věcí, f. I. sekce Prezidium 1918-1939 (1954). Archiv Ministerstva zahraničních věcí, f. II. sekce Politická, 2. Běžná spisovna. Archiv Ministerstva zahraničních věcí, f. IV. sekce Národohospodářská 1918-1939 (1941). Archiv Ministerstva zahraničních věcí, f. III. sekce Zpravodajská 1918-1939. Archiv Ministerstva zahraničních věcí, f. V. sekce Administrativní, 6. část běžná spisovna. Archiv Ministerstva zahraničních věcí, f. V. sekce Administrativní, 1. Jmenná spisovna 1918-1939. Archiv Ministerstva zahraničních věcí, f. II. sekce Politická, 4. Jmenná spisovna Archiv Ministerstva zahraničních věcí, f. Politické zprávy 1918-1977. Archiv Kanceláře prezidenta republiky, f. Kancelář prezidenta republiky 1919-1947. Archiv Kanceláře prezidenta republiky, f. protokol L (legislativa) 1919-1947. Archiv Kanceláře prezidenta republiky, f. protokol P 1919-1944. Archiv Kanceláře prezidenta republiky, f. protokol T (tajné) 1921-1944. Národní archiv, f. Ministerstvo zahraničních věcí - výstřižkový archiv 1918-1987. Literatura: Československá zahraniční politika a vznik Malé dohody 1920-1921. Praha, 2004-2005. DEJMEK, Jindřich. Diplomacie Československa I.díl. Praha, 2012. DEJMEK, Jindřich. Diplomacie Československa II.díl. Praha, 2013. AGNEW, Daniel. Příspěvky k dějinám česko-rumunských styků. Praha, 2008. AUERHAN, Jan. Čechoslováci v Jugoslavii, v Rumunsku, v Maďarsku a v Bulharsku. Praha, 1921. GECSE, Desideriu. Historie českých komunit v Rumunsku. Praha, 2013. KLÍMA, Stanislav. Čechové a Slováci za hranicemi, Praha, 1925. NĚMEČEK, Jan. Soumrak a úsvit československé diplomacie: 15. březen 1939 a československé zastupitelské úřady. Praha, 2008. OTÁHALOVÁ, Libuše ČERVINKOVÁ Milada. Dokumenty z historie československé politiky 1939-1943. Praha, 1966. PETRÁŠ, René. Menšiny v meziválečném Československu: právní postavení národnostních menšin v první Československé republice a jejich mezinárodněprávní ochrana. Praha, 2009. TEJCHMAN, Miroslav. Dějiny Rumunska. Praha, 1997. TEJCHMAN, Miroslav. Československo-rumunské vztahy ve dvacátých letech. In: Slovanský přehled. Praha 74, č. 3, (1988,) s. 245-248. TEJCHMAN, Miroslav. Počátek diplomatických vztahů československo-rumunských. In: Slovanský přehled. Praha 57, č. 4, (1971,) s. 273-280. TREPTOW, Kurt W. Dějiny Rumunska. Praha, 2000. TŮMA, Oldřich, Jindra, Jiří. Československo a Rumunsko v rámci versailleského systému. Praha, 2006. URBAN, R. Čechoslováci v Rumunsku. Bukurešť, 1930.

Garantující pracoviště:	Historický ústav, Filozofická fakulta
Vedoucí práce:	PhDr. Jiří Štěpán, Ph.D.
Oponent:	prof. PhDr. Ondřej Felcman, CSc.

Datum zadání závěrečné práce: 18.12.2015

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracoval pod vedením PhDr. Jiřího Štěpána, Ph.D. samostatně a uvedl všechny použité prameny a literaturu.

V Nové Pace dne 1. 1. 2020

Poděkování:

Poděkování patří PhDr. Jiřímu Štěpánovi, Ph.D., vedoucímu práce, především za trpělivost, čas, ochotu, rady a připomínky k diplomové práci. Poděkování patří pracovníkům Archivu Ministerstva zahraničních věcí, Archivu Kanceláře prezidenta republiky a Národního archivu. Dále manželům Sofkovým za pomoc a konzultace. Nakonec děkuji své přítelkyni a rodině za podporu a shovívavost při práci.

Anotace

SOVIAR, Josef. *Československé zastupitelské úřady v Rumunském království (1918–1939)*. Hradec Králové: Pedagogické fakulta Univerzity Hradec Králové, 2020, 110 s. Diplomová práce.

Diplomová práce je zaměřena na vznik, vývoj a činnost československých zastupitelských úřadů (vyjma vyslanectví v Bukurešti) v Rumunském království mezi lety 1918–1939. Nastíněn je vývoj ministerstva zahraničních věcí a vztahy mezi Československou republikou a Rumunským královstvím v rámci Malé Dohody. Metodami využitými pro tvorbu diplomové práce jsou obsahová analýza textu, srovnávací metoda, statistická metoda a nepřímá metoda. Primárními zdroji diplomové práce se staly prameny archivního materiálu Archivu Ministerstva zahraničních věcí, Archivu Kanceláře prezidenta republiky a odborné literatury. Práce obsahuje tabulky a grafy doplňující text. Zároveň v přílohách nalezneme fotografie, půdorysy, tabulky a mapy, jež přibližují charakteristiku zastupitelských úřadů.

Klíčová slova: zastupitelský úřad, konzulát, honorární konzulát, československá diplomacie, Černovice, Galac, Kluž, Rumunské království

Annotation

SOVIAR, Josef. *Embassies of Czechoslovak Republic in the Kingdom of Romania (1918–1939)*. Hradec Králové: Pedagogické fakulta Univerzity Hradec Králové, 2020, 110 s. Diplomová práce.

This diploma thesis deals with the origin, development and function of Czechoslovakian embassies (except for the one in Bucharest) in the Kingdom of Romania in the years 1918-1939. There is an outline of Ministry of Foreign Affairs and Little Entente relations between Czechoslovakia and the Kingdom of Romania. The content analysis, comparison, statistics and indirect approach are the methods used for the creation of this work. The primary sources are archival materials of the Archive of Ministry of Foreign Affairs, the Archive of the President's Office and specialized literature. The thesis is complemented with tables, graphs, photographs, ground plans and maps.

Keywords: Embassy of Czechoslovak Republic, Consulat, Honorary consulat, Czechoslovak diplomacy, Chernivtsi, Galati, Cluj, Kingdom of Romania

Obsah

Úvod.....	11
1. Nástin vývoje ministerstva zahraničních věcí a diplomacie Československé republiky	13
2. Nástin zahraničních vztahů československo-rumunských	16
3. Československé zastupitelské úřady v Rumunském království	18
3.1. Zastupitelský úřad Černovice	20
3.1.1. Charakteristika oblasti	20
3.1.2. Vývoj zastupitelského úřadu.....	21
3.1.3. Činnost zastupitelského úřadu	25
3.1.4. Budovy zastupitelského úřadu	33
3.1.5. Šéfové úřadu	34
3.1.5.1. Theodor (Bohdan) Špínka.....	34
3.1.5.2. Antonín Borovec	34
3.1.5.3. Bedřich Musil.....	35
3.2. Zastupitelský úřad Galac	37
3.2.1. Charakteristika oblasti	37
3.2.2. Vývoj a činnost zastupitelského úřadu	38
3.2.3. Budova zastupitelského úřadu	45
3.2.4. Konzulové.....	46
3.2.4.1. JUDr. František Kadeřábek	46
3.2.4.2. Michael Lacko	47
3.2.4.3. Ing. František Tržický	47
3.2.4.4. František Štilip	48
3.2.4.5. Ladislav Květoň	49
3.3. Zastupitelský úřad Kluž	50
3.3.1. Charakteristika oblasti	50
3.3.2. Vývoj zastupitelského úřadu.....	53
3.3.3. Činnost zastupitelského úřadu	55
3.3.4. Budovy zastupitelského úřadu.....	64
3.3.5. Konzulové.....	66
3.3.5.1. PhDr. Jan Jirásek	66
3.3.5.2. JUDr. Ladislav Květoň	66
3.3.5.3. Ing. Ladislav Chocholoušek	66
3.3.5.4. Ing. František Tržický	67
4. Honorární konzuláty a teoretická místa pro vznik úřadu v Rumunském království 68	
4.1. Honorární konzuláty	68
4.2. Zamýšlená místa pro vznik konzulátu	71

Závěr..... 75

Seznam použitých zkratek

Seznam pramenů a literatury

Přílohy

Úvod

Téma diplomové práce se nazývá *Československé zastupitelské úřady v Rumunském království (1918-1939)*. Práce si klade za cíl charakterizovat vznik a vývoj konzulární služby Československé republiky v Rumunském království v období mezi lety 1918 až 1939.

Charakteristika je provedena primárně prizmatem zastupitelských úřadů v Rumunsku. Tato charakteristika je využita v hlavní části diplomové práce popisující a komparující konzuláty v Černovicích, Galaci a Kluži. V práci je stručně shrnut vývoj Ministerstva zahraničí Československé republiky¹ a zároveň vztah obou zainteresovaných států v rámci jejich malodohodového spojení. Zároveň jsou popsána další místa honorárních konzulátů a zamýšlených míst pro vznik diplomatického zastoupení. Diplomová práce částečně vychází z bakalářské práce *Zastupitelský úřad Československé republiky v Kluži (1921–1939)*², kterou zároveň doplňuje a rozšiřuje. Nově je u konzulátu v Kluži poukázáno na možné determinanty vývoje z hlediska přírodních a společenských podmínek.

Primárními zdroji diplomové práce se staly prameny archivního materiálu Archivu Ministerstva zahraničních věcí³, Archivu kanceláře prezidenta republiky⁴ a odborné literatury. Stěžejními archivními fondy MZV byly: I/1 a I/2 Diplomatický sbor, I/1 a I/2 Československé konzuláty v cizině, I/1 a I/2 Běžná spisovna, I/3 Finanční věci, I/4 Budovy, I/5 Archivní věci, II/1 Diplomatický protokol, II/6 Politické zprávy, VII/9 Personální spisy a SM-T 1945–1963 a dále výstřížkový fond Národního archivu. Z AKPR se jednalo o fondy: Kancelář prezidenta republiky (1918–1945), Kancelář prezidenta republiky, protokol T a Kancelář prezidenta republiky, protokol H. Z odborné literatury byly použity především publikace Jindřicha Dejmka⁵ a Jana Němečka.⁶ Dalšími zdroji z odborné literatury se jednalo o publikace týkající se Československých dějin

---

¹ Dále také MZV.

² SOVIAR, Josef. *Zastupitelský úřad Československé republiky v Kluži (1921–1939)*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2016, 75 s. Bakalářská práce.

³ Dále také AMZV.

⁴ Dále také AKPR.

⁵ DEJMEK, Jindřich. *Československo jeho sousedé a velmoci ve XX. Století (1918 až 1992)*. Praha. 2002, 392 s. DEJMEK, Jindřich. *Diplomacie Československa. Díl I. Nástin dějin ministerstva zahraničních věcí a diplomacie (1918–1992)*. Praha, 2012, 320 s.

DEJMEK, Jindřich. *Diplomacie Československa. Díl II. Biografický slovník československých diplomatů (1918–1992)*. Praha, 2013, 802 s.

⁶ NĚMEČEK, Jan. *Soumrak a úsvit československé diplomacie*. Praha, 2008, 640 s.

(1918–1945), Dějin Rumunska a československé zahraniční politiky (viz seznam použité literatury).

Metodami využitými pro tvorbu diplomové práce jsou obsahová analýza textu, srovnávací metoda, statistická metoda a nepřímá metoda. Práce obsahuje tabulky a grafy doplňující text. Zároveň v přílohách nalezneme fotografie, plány, tabulky a mapové podklady, jenž přibližují charakteristiku zastupitelských úřadů. Statisticky je zpracována činnost zastupitelských úřadů.

Práce je rozdělena do čtyř částí. První dvě kapitoly pouze stručně charakterizují vývoj ministerstva zahraničních věcí a československo-rumunské vztahy primárně zaměřené na Malou Dohodu. Cílem práce není tato témata historicky zpracovat, ale jen nastínit jejich vývoj, který determinoval rozvíjení československé konzulární činnosti v Rumunském království. Nejzásadnější je třetí část práce zabývající se vývojem a činností československých zastupitelských úřadů mezi lety 1918–1939 v nově vzniklém Velkém Rumunsku. Mimo vyslanectví v Bukurešti, nadřazeného úřadu, se práce zabývá zastupitelskými úřady v Černovicích, Galaci a Kluži. Porovná-li se pramenná základna konzulátů, tak nejpočetnější množství pramenů se nachází u klužského konzulátu. Naopak nejmenší penzum pramenů poskytují archivy k zastupitelskému úřadu v Galaci. Tento fakt determinoval rozsáhlost práce k danému konzulátu. Černovický konzulát naopak prošel velice specifickým vývojem, ve kterém vystřídal několik úrovní začínající repatriační stanicí, poté místokonzulátem, povýšením na konzulát až konečnou činností ve formě honorárního konzulátu. Poslední část je zaměřena na doplňující téma československých honorárních konzulátů v království a míst, o kterých ministerstvo zahraničních věcí uvažovalo, jako o dalších zastupitelských úřadech.

Diplomová práce si klade také za cíl analyzovat činnost konzulátů pro případnou charakteristiku činnosti vyslanectví v Bukurešti nebo následně být částí tématu dějin československo-rumunských vztahů první poloviny 20. století.

1. Nástin vývoje ministerstva zahraničních věcí a diplomacie Československé republiky

Zahraniční politika byla nejdůležitějším aspektem pro vznik nového středoevropského státu. Vznik Ministerstva zahraničních věcí Československé republiky se může pojit ke dvěma událostem roku 1918. První z nich bylo vytvoření samotné funkce ministra zahraničí, která vznikla 14. října oznámením první československé vlády Edvarda Beneše na francouzském ministerstvu zahraničí. Druhá událost byla spojena se vzniknuvším Národním výborem, jehož předsednictvo vytvořilo prozatímní Výbor pro věci zahraniční (zákonem č. 2 z 2. listopadu 1918). Zde jako první působil i budoucí vyslanec v Bukurešti Ferdinand Veverka. Tato instituce vysílala své zástupce do nejbližších okolních států (př. Rakousko – Vlastimil Tusar, Maďarsko – Milan Hodža, Karel Locher – Polsko). K vytvoření samotné instituce Ministerstva zahraničních věcí došlo v prosinci 1918, přičemž v jeho čele stanul Edvard Beneš, který se v téže době účastnil mírové konference v Paříži. Jistý start ministerstva zařídili úředníci z bývalé monarchie. Zároveň (ne)vedení úřadu způsobeno stálou nepřítomností ministra bylo vyřešeno zvolením Bedřicha Štěpánka ministerským radou. Po návratu Edvarda Beneše z Paříže započala výstavba československé diplomacie.⁷

Po návratu ministra Beneše došlo k rozvoji samotného ministerstva. Vznikla organizační struktura, jenž se skládala z pěti sekcí. První z nich byla sekce prezidia s organizační, finanční a dokumentační agendou. Politická sekce řešila otázky tématu politického, finančního, hospodářského či kulturního v zahraničí. Odbor právní, jak z názvu vyplývá, řešil veškeré problémy týkající se této oblasti. Sekce národohospodářská řešící ekonomickou oblast československé diplomacie. Tato jediná část oddělení MZV nesídlila spolu s dalšími v budovách Pražského hradu, ale ve Strakově akademii. Do administrativní sekce zabývající se záležitostmi československých občanů v zahraničí spadala zpočátku agenda zaměstnanců ministerstva a zastupitelských úřadů. Poslední sekcí ministerstva byla zpravodajská sekce, jenž informovala o propagaci Československa a o zahraničních událostech. Diplomatická služba prošla nejen interním

---

⁷ SOVIAR, Josef. *Zastupitelský úřad Československé republiky v Kluži (1921–1939)*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2016, s. 5–6.

rozvojem, ale i vývojem v rámci zakládání zastupitelských úřadů. Seznam úřadů založených ve dvacátých letech je zobrazen v příloze č. 1.⁸

V prvopočátcích se československá zahraniční služba potýkala s personálním problémem. Nedostatek kvalifikovaných pracovníků způsobilo nepřijetí Čechů, kteří působili v rakousko-uherských službách (až na výjimky). Proto velká část zaměstnanců byla tvořena osobnostmi zahraničního odboje (především spolupracovníci Edvarda Beneše). Tyto osobnosti byly jádrem realizace zahraniční politiky ministra zahraničí, jelikož zastávaly pozice vyslanců. Jednalo se například o J. Šebu, Z. Fierlingera, V. Mastného, V. Hrubana a dalších.⁹

Ve dvacátých letech dochází k navazování zahraničních styků s okolními státy, při kterých došlo k uzavření několika smluv. Z hlediska vzdálenosti států bylo nejbližší spojení států Československa, Rumunského království a Království Srbů, Chorvatů a Slovinců¹⁰ vzájemnými smlouvami, původně posměšně označenou Maďarskem jako tzv. Malá Dohoda.¹¹ První smlouva byla uzavřena mezi ČSR a královstvím SHS 14. srpna 1920, zajišťující oběma stranám vzájemnou pomoc při porušení Trianonské smlouvy. Druhou byla smlouva mezi ČSR a Královstvím rumunským v Bukurešti 23. dubna 1921.¹² Poslední smlouva byla uzavřena mezi Rumunskem a královstvím SHS. Dalším spojeneckým státem byla Francie, jejíž vojenská mise na území Československa započala činnost od roku 1919. Ovšem bilaterální smlouva mezi zeměmi byla podepsána 25. ledna 1924. Postupně docházelo k navázání smluv mezi Rakouskem a Polskem.¹³

Československá zahraniční politika ve třicátých letech reagovala na vzrůstající nebezpečí ze strany diktátorských režimů v Evropě. Spolu s tím situaci nevylepšila ekonomická krize z roku 1929. Ministr Beneš tak čelil např. celní unii Německa a Rakouska či vzniku Paktu čtyř. Na sílící sousední Německo reagoval ministr Beneš sblížením s východním Sovětským svazem, jehož výsledkem byla smlouva z roku 1935. Roku 1937 abdikoval prezident Tomáš Garrigue Masaryk, čímž se ministrem zahraničí (přesunem E. Beneše na prezidentský post) stal Milan Hodža, který propojil tuto funkci

---

⁸ SOVIAR, Josef. *Zastupitelský úřad Československé republiky v Kluži (1921–1939)*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2016, s. 7–8.

⁹ KLIMEK, Antonín, KUBŮ, Eduard. *Československá zahraniční politika*. Praha, 1995, str. 12–13.

¹⁰ Dále království SHS.

¹¹ SOVIAR, Josef. *Zastupitelský úřad Československé republiky v Kluži (1921–1939)*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2016, s. 6–7.

¹² *Československá zahraniční politika a vznik Malé dohody 1920–1921. Dokumenty československé zahraniční politiky*. Praha, 2005, 1 sv., str. 160–161; 644–645.

¹³ SOVIAR, Josef. *Zastupitelský úřad Československé republiky v Kluži (1921–1939)*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2016, s. 6–7.

s křeslem předsedy vlády. Velice krátké Hodžovo období bylo nahrazeno novým ministrem Kamilem Kroftou, jenž už působil na ministerstvu v Černínském paláci. Krofta se spolu s prezidentem snažil odrážet krize v Evropě, které ale nabraly spád v roce 1938. Toho roku se zvýšila informační činnost diplomatických zástupců o politických událostech či o vojenských opatřeních okolních států (př. časté informování konzulů z Drážďan a Mnichova). Vyústění událostí jednání Německa, Itálie, Francie a Velké Británie v Mnichově jako první zprostředkovali diplomatičtí zástupci Vojtěch Mastný a Hubert Masařík. Abdikace prezidenta Beneše a ministra Kroftu uvolnila pomyslnou židli pro Františka Chvalkovského. S jeho nástupem přišla i čistka v diplomatických službách. Šlo především o skupinu tzv. „benešovců“. Diplomacie nemohla dále zabránit ani vídeňské arbitráži a Česko-Slovensko během března 1939 zaniklo.¹⁴

Následně ministerstvo zahraničních věcí v likvidaci pod správou Karla Rittera vydalo příkaz k předání zastupitelských úřadů. Předávání úřadů německé správě odstartovalo odpor některých diplomatů, čímž započala část zahraničního odboje. Likvidace úřadu se dokončila během prosince 1940.¹⁵

---

¹⁴ SOVIAR, Josef. *Zastupitelský úřad Československé republiky v Kluži (1921–1939)*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2016, s. 10–12.

¹⁵ *Tamtéž*, s. 12–14.

2. Nástin zahraničních vztahů československo-rumunských

Klíčová spolupráce mezi Rumunským královstvím a Československem byla obsažena v dokumentu nazvaném maďarskou stranou jako Malá Dohoda. Ke spolupráci se přizvalo i Království Srbů, Chorvatů a Slovinců. Ideálně vypadající spolupráce měla své trhliny.

Československo mělo původně z jižního sousedního státu obavy, které pramenily z rumunské okupace Maďarska v roce 1919. Důvodem bylo možné přičlenění celého maďarského území k Rumunsku, jenž se Československu nezamlouvalo. Spolu s touto okupací vznikl spor o část Marmaroška mezi oběma státy. Problémy vyřešil nátlak dohodových mocností. Koncem roku 1919 začaly hovory mezi státy Československa, Rumunska a království SHS.¹⁶

Vnitřní spory definitivně ukončil vnější nebezpečnější činitel, jímž bylo Maďarsko. Přesněji se jednalo o restaurační pokus Karla Habsburského získat zpět ztracené území. V případě postupu proti poslednímu panovníkovi Rakouska-Uherska se oba státy shodly. Spojeneckou smlouvu Rumunska a Československa podepsal v hlavním městě Bukurešti vyslanec Ferdinand Veverka. Následná diskuze v rámci Malé Dohody se rozvířila s nápadem připojit Polsko do spolku. Československo zastávalo stanovisko kategorického odmítnutí připojení sousedského státu, s nímž nedávno vedlo válku. Oproti tomu Rumunsko by pomoc od Polska uvítalo vzhledem ke společnému postupu proti Sovětskému svazu, se kterým měly oba státy společné hranice a spory. Nakonec k připojení Polska do Malé Dohody nedošlo.¹⁷

Hospodářská stránka Malé Dohody byla determinována vyspělostí jednotlivých států. Obchodní smlouvy mezi státy byly uzavřeny ve dvacátých letech. Československo v porovnání s agrárně zaměřeným Rumunskem bylo mnohem více průmyslovým státem. Hlavními vývozními artikly do Rumunska byly textilie, průmyslové výrobky (př. lokomotivy), chemické výrobky, uhlí i zemědělské výrobky. Zároveň se Československo snažilo proniknout i na poli zbrojního průmyslu. Dovoz z Rumunska se týkal zemědělských plodin a chovu. Do Československa z rumunské strany putovala pšenice, kukuřice, víno, prasata, skot a dokonce i tabák. Problémem pro Československo byl později vzniklý agrární blok sestavený z Rumunska, Království Jugoslávie¹⁸, Polska a Maďarska. Tím Československo ztrácelo hospodářské pozice na Balkánském poloostrově a začaly vznikat trhliny Malé Dohody. Pokusem zvrátit situaci bylo zřízení Hospodářské rady Malé Dohody (první

¹⁶ SLÁDEK, Zdeněk. *Malá Dohoda 1919–1938*. Praha, 2000, str. 17–19.

¹⁷ SOVIAR, Josef. *Zastupitelský úřad Československé republiky v Kluži (1921–1939)*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2016, s. 17–18.

¹⁸ Název Království Jugoslávie od r. 1929.

zasedání koncem 9. ledna 1934 v Praze)¹⁹, která ale nezabránila postupnému nachylování se rumunského hospodářství k Německu a Itálii.²⁰

Třicátá léta prověřila soudržnost dalšího spojení. Dne 16. února 1933 byl utvořen Organizační pakt. Tímto státy Malé Dohody vystupovaly jako jedna velmoc s jednotnou koncepcí zahraniční politiky, armádního vyzbrojení a spoluprací ekonomického charakteru. Faktické trvání tohoto paktu nebylo dlouhé, jelikož narazilo na politiku appeasementu Velké Británie a Francie, a také na vzestup hitlerovského Německa. Symbolickým koncem spolupráce Rumunska s Československem se stalo odvolání podporovatele Malé Dohody, ministra zahraničí Nikolaea Titulesca. Definitivní konec Malé Dohody způsobila mnichovská konference roku 1938. Tímto de facto skončilo spojení v rámci Malé Dohody, a to i přes fakt, že de jure smlouvy nezanikly.²¹

---

¹⁹ SLÁDEK, Zdeněk. *Malá Dohoda 1919–1938*. Praha, 2000, str. 175.

²⁰ SOVIAR, Josef. *Zastupitelský úřad Československé republiky v Kluži (1921–1939)*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2016, s. 18–19.

²¹ SOVIAR, Josef. *Zastupitelský úřad Československé republiky v Kluži (1921–1939)*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2016, s. 19.

3. Československé zastupitelské úřady v Rumunském království

Diplomatické zastoupení Československé republiky v Rumunském království bylo spolu s královstvím SHS jedním z prvních, kam vyslalo MZV své zástupce.²² Celé území se rozdělilo na čtyři zastupitelské obvody (příloha č. 2). Hierarchicky bylo nadřazeno zastupitelským úřadům vyslanectví v hlavním městě Bukurešti. V oblasti působily také tři konzuláty se sídly v Černovicích, Galaci a Kluži.²³ Následuje tabulka zastupitelských úřadů spolu s jejich šéfy v chronologickém pořadí:

Československé zastupitelské úřady v Rumunském království		
<i>Jméno šéfa úřadu</i>	<i>Funkce</i>	<i>Uvedení do úřadu</i>
Vyslanectví Bukurešť		
kpt. Švec Emil	<i>šéf zvl. vojenské mise</i>	12. 11. 1918
mjr. Čermák Miloš	<i>šéf úřadu zmocněnce ČSR</i>	16. 1. 1919
Ing. Čermák Bohumil	<i>vyslanec</i>	30. 1. 1920
JUDr. Veverka Ferdinand	<i>vyslanec</i>	6. 2. 1921
Fierlinger Zdeněk	<i>vyslanec</i>	6. 11. 1924
Künzel-Jizerský Rudolf	<i>vyslanec</i>	12. 3. 1926
Šeba Jan	<i>vyslanec</i>	1. 10 1932
JUDr. Veverka Ferdinand	<i>vyslanec</i>	7. 7. 1937
Konzulát Černovice		
Špínka Theodor	<i>konzulární tajemník</i>	23. 4. 1921
Borovec Antonín	<i>vícekonzul</i>	1. 12. 1923
Musil Bedřich	<i>konzul</i>	15. 3. 1927
Konzulát Galac		
JUDr. Kadeřábek František	<i>konzul</i>	10. 2. 1921
Lacko Michael	<i>konzul</i>	25. 7. 1928
Ing. Tržický František	<i>konzul</i>	1. 7. 1932
Štilip František	<i>konzul</i>	28. 12. 1935
JUDr. Květoň Ladislav	<i>konzul</i>	10. 2. 1938

²² DEJMEK, Jindřich. *Diplomacie Československa. Díl I. Nástin dějin ministerstva zahraničních věcí a diplomacie (1918–1992)*, Praha 2012, s. 41.

²³ *Konzulární zastoupení Československa v cizině a cizích zemí v Československu v letech 1918–1974*. Praha, 1974, s. 69–70.

Konzulát v Kluži		
PhDr. Jirásek Jan	<i>konzul</i>	19. 10. 1921
JUDr. Květoň Ladislav	<i>konzul</i>	25. 3. 1926
Ing. Chocholoušek Ladislav	<i>konzul</i>	29. 3. 1932
Ing. Tržický František	<i>konzul</i>	19. 8. 1938

Tabulka č. 1: Československé zastupitelské úřady v Rumunském království (dle: *Konzulární zastoupení Československa v cizině a cizích zemí v Československu v letech 1918–1974*. Praha, 1974, s. 69–70).

Prvním československým zastupitelským úřadem v Rumunském království bylo vyslanectví v Bukurešti, jehož prvním vyslancem se stal Ing. Bohumil Čermák. Ve funkci vyslance nejdéle působil Rudolf Künzel-Jizerský. Slibnou kariéru měl na vyslanectví i Jan Šeba, jehož pád nakonec způsobila jeho práce s názvem *Rusko a Malá dohoda v politice světové*, která byla pomyslnou politickou bombou v československo-polských a československo-rumunských vztazích. Až tragicky vyznělo působení posledního vyslance JUDr. Františka Veverky, jenž stanul za svoji činnost při odevzdání úřadu před Národním soudem. V seznamu vyšetřující komise MZV stanul v seznamu 18 nejtěžších případů odevzdání zastupitelských úřadů v r. 1939 na prvním místě.²⁴

V Černovicích působila nejdříve repatriační stanice, jenž se postupně přeměnila na vícekonzulát (místokonzulát) a následně došlo k povýšení na konzulát. V roce 1932 došlo k zastavení konzulární činnosti a v Černovicích vznikl úřad honorárního konzulátu, jenž působil v obvodu galacského konzulátu do r. 1939.

Galacský konzulát, jenž byl ze všech třech konzulátů nejbližší k vyslanectví, započal, pod konzulem JUDr. Františkem Kadeřábekem, svoji činnost ze všech tří konzulátů jako první. Jak již bylo zmíněno v úvodu, k činnosti tohoto úřadu existuje nejméně pramenů. Jednou z oblastí, kde konzulát působil, byla k Rumunsku nově připojená Besarábie.

Klužský konzulát, který měl ve svém obvodu nejvíce československých příslušníků, začal působit pod vedením PhDr. Jana Jiráska. Zde i v Galaci působili dva konzulové JUDr. Ladislav Květoň a Ing. František Tržický, který prožil na úřadě krizové chvíle Československého státu na podzim 1938 a na jaře 1939.

²⁴ Archiv ministerstva zahraničních věcí (dále AMZV), fond (dále f.). SM-T, karton (dále kart.) 7. Informace, str. 2.

3.1. Zastupitelský úřad Černovice

3.1.1. Charakteristika oblasti

Konzulát Černovice (rumunsky Cernăuți) sídlil v historické oblasti Předlitavska – Bukovině. Tato oblast po první světové válce Saint-Germainskou smlouvou připadla Rumunsku. Vzhledem k vzájemnému propojení s oblastí Sedmihradska v rámci Rakouska-Uherska měl černovický konzulární obvod velice blízko místním právním řádem a zvyklostmi ke klužskému konzulárnímu obvodu.²⁵

Konzulární obvod pojímal celou oblast Bukoviny, dělící se na okresy: Cernăuți (Černovice), Storojineț (Storožynec), Rădăuți, Suceava (Sučava) a Câmpulung Moldovenesc. Ovšem do oblasti konzulátu spadaly i severní oblasti Besarábie a Moldovy. Z Besarábie to byly oblasti Bălți (Bělce), Soroca a Hotin (Chotin). Z Moldovy pak oblasti Iași (Jasy), Roman, Piatra Neamț (Moldavský Kamenec), Botoșani (Botušany) a Dorohoi. Celková oblast konzulátu čítala asi 40 000 km² a žilo v ní okolo 4 milionů obyvatel. Počet československých krajanů se pohyboval okolo 2 500 osob, z toho 1 473 československých příslušníků, přičemž Čechů a Slováků bylo 720, Rusínů 12 a Němců 715.²⁶

Z ekonomického hlediska Černovice postupně vzrůstaly. Dle zprávy vyslance Künzela-Jizerského byl z Černovic veden zákulisní obchod do Ruska. Československo se v obvodu interestovalo v oblasti průmyslových výrobků. Naopak z obvodu se dovážely potravinářské produkty.²⁷

Klimatické podmínky odpovídaly vnitrozemskému prostředí s náhlými přechody mezi létem a zimou. Podíváme-li se na zprávy o poměrech ve městě, nejsou příliš příznivé. Čistota ve městě se téměř neudržovala: „*pohazování zdechlin zvířat, různých odpadků, nezametání ulic, náměstí a tržišť*“.²⁸ Špatný byl i nedostatek pitné vody, který způsoboval nemoci jako břišní tyfus či neštovice. Ve městě bylo i nevalné lékařství, jelikož pomoc potřebným se odvíjela od finanční částky, kterou nemocný zaplatil. Léků byl podle všeho také nedostatek. Zásobování potravinami v Černovicích bylo dostatečné ba srovnatelné

---

²⁵ AMZV, f. I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 30. Konzulát Černovice, zastavení činnosti, 14. března 1932, str. 1.

²⁶ AMZV, f. I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 30. Přehledy úřední činnosti mezi lety 1922–1931.

²⁷ AMZV, f. I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 30. Přehledka čs. vícekonzulátu v Černovicích, 26. května 1926, str. 4.

²⁸ AMZV, f. I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 30. Životní a zdravotní poměry v sídle úřadu za rok 1927.

se situací v Československu. Z hlediska dopravního Černovice disponovaly železničním spojením, tramvajemi, auty a drožkami.²⁹

Školství v konzulárním obvodu bylo zastoupeno dostatečně. Město Černovice a Iasi nabízelo nejvyšší vzdělání, jelikož v těchto městech sídlily univerzity. Dále existovalo několik gymnasií, reálných gymnasií, průmyslových škol a škol obecných. Ve všech těchto školách se vyučovalo rumunským jazykem. Soukromé školy obecné vznikly jen pro příslušníky Němců a Poláků v obvodě.³⁰

Kulturní a společenský život je podle zpráv z konzulátu označován jako postupně se vyvíjející. Ve městě Černovice byla celkem dvě divadla: městské a židovské. Hrál se především v rumunštině (městské divadlo), ale objevovala se i německá představení pro místní německou menšinu. Dále se v Černovicích uskutečňovaly hudební koncerty. Ze spolků a klubů můžeme jmenovat tyto působící kluby: Klub panský, Bankovní klub, Klub intelektuálů a Spolek rumunských paní.³¹

3.1.2. Vývoj zastupitelského úřadu

Vývoj zastupitelského úřadu do postavení konzulátu probíhal v několika fázích. Po vzniku Československé republiky se ustanovil v Černovicích Československý národní výbor v čele s inspektorem Krakovské pojišťovny Anastasiem Soškem. Tento výbor v lednu 1919 informoval o situaci v Bukovině, kde přebývalo vysoké množství československých vojáků snažící se dostat zpět do vlasti. Samotnému výboru se podařilo vypravit dva transporty vojinů na československé území. Situace však vyžadovala systematictější řešení.³²

Z podnětu Ministerstva národní obrany vznikla repatriační stanice v Černovicích. Ve městě bylo jediné vhodné místo pro umístění stanice, a to v Ukrajinském národním domě, který byl v září 1919 na prodej za 250 000 Lei. Budova zakoupena nebyla, ale repatriační stanice zde začala působit v pronajatých místnostech od 1. listopadu 1919. Její prostory sloužily především jako noclehárny pro vracející se vojáky. V letech 1919 a 1920 stoupal počet vojáků cestujících z občanskou válkou zmítaného Ruska. Jelikož cesta přes Halič do republiky byla nedostupná, existoval možný směr přes města Brody

---

²⁹ AMZV, f. I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 30. Přehledy úřední činnosti mezi lety 1922–1931.

³⁰ AMZV, f. I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 30. Životní a zdravotní poměry v sídle úřadu mezi lety 1922–1931.

³¹ *Tamtéž.*

³² AMZV, f. I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 30. Zpráva Československého výboru v Černovicích, 15. ledna 1919, str. 1–2. Zpráva A. Soška, 16. března 1919, str. 1.

a Tarnopol a poté do Černovic, odkud vedla cesta přes město Kolomey na Podkarpatskou Rus (příloha č. 3). Repatriační stanice měla z tohoto důvodu zásadní účel.³³

Velitelem repatriační stanice byl jmenován mjr. Karel Dašek, jenž měl k dispozici čtyřčlenný personál. Jmenovitě to byli jednorocní dobrovolní šikovatel, rotmistr Josef Šrám, četař Bohumil Polášek, četař Josef Pecháček a četař legií Emil Vinohradský, který působil jako kurýrní služba. Ač původně započala činnost jako repatriační stanice, měl její velitel mnoho konzulárních činností navíc: vyřizování osobních dotazů, žádostí a osobních záležitostí příslušníků Československé republiky, jak doma, tak v Černovicích, cestovní evidence, sledování politických záležitostí a v neposlední řadě kontrola dovozu a vývozu.³⁴

V květnu 1920 mjr. Karel Dašek poslal požadavek o možnost samostatného vystavování cestovních pasů československým příslušníkům v Bukovině, jelikož do té doby byla cesta vystavování velice zdoluhavá a stanice mohla vydávat jen repatriační pasy. Této žádosti bylo vyhověno v září téhož roku.³⁵ Počátkem roku 1921 repatriační stanice vykazovala převážně konzulární činnost. Repatriace probíhaly výjimečně v několika ojedinělých případech jednotlivců.³⁶ Ministerstvem národní obrany proto bylo rozhodnuto zrušit repatriační stanici v Černovicích. Major Dašek dostal v březnu 1921 nařízení o zrušení stanice v nejkratší možné lhůtě.³⁷ Celkem repatriační stanice pod mjr. Karlem Daškem vyslala 52 velkých transportů s repatrianty (poslední velký transport v listopadu, 1920). Major Dašek byl v Černovicích, podle zprávy vojenského attaché kapitána Prokopa Kumposta, velice oblíben a jeho úřad byl charakterizován jako nejlépe fungující v Černovicích.³⁸

Zrušení repatriační stanice v Černovicích a zároveň vznik místokonzulátu proběhly dne 23. dubna 1921. Major Dašek předal veškerou agendu novému místokonzulovi Theodoru Špinkovi.³⁹ Z personálu zůstali z repatriační stanice Josef Šrám

---

³³ AMZV, f. I/6 Budovy, kart. 14. Nájem rus. národního domu pro zařízení sběrný zajatecké v Černovicích, 20. září 1919, str. 1.

³⁴ AMZV, f. I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 30. Personál repatriační stanice v Černovicích na účet Ministerstva zahraničních věcí, 7. ledna 1921, str. 1–2.

³⁵ AMZV, f. I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 30. Cestovní pasy – vystavování našim příslušníkům v Bukovině, 19. května 1920, str. 1.

³⁶ AMZV, f. I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 30. Konzulární odbočka v Černovicích – nutnost ustanovení zástupce, 23. března 1920, str. 1–2.

³⁷ AMZV, f. I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 30. Zrušení repatriační stanice v Černovicích, 25. února 1921, str. 1.

³⁸ AMZV, f. I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 30. Zpráva zástupce vojenského attaché kapitána Prokopa Kumposta, 29. dubna 1921, str. 1–3.

³⁹ AMZV, f. I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 30. Místokonzulát v Černovicích – data o zahájení činnosti, 4. července 1921, str. 1.

a Bohumil Polášek. Důvodem byla jejich místní a kancelářská zkušenost. Personál se nadále pozměnil a navýšil o výpomocnou ženskou sílu Rumunku Aglaiu Halipovou a výpomocným zřízencem Františkem Frólkou.⁴⁰

Od prosince 1923 nastoupil na pozici místokonzula Antonín Borovec.⁴¹ Theodor Špínka zůstal v sídle úřadu a zaujímal pozici konzulárního tajemníka. Nový místokonzul působil v Černovicích necelé tři roky, ve kterých si zneprátelil místní československý spolek Masaryk (viz kap. Činnost zastupitelského úřadu). Dne 19. června 1926 si začal stěžovat na silnou bolest břicha. Po lékařském vyšetření mu bylo diagnostikováno zauzlení střev a místokonzul se musel podrobit operaci. Po zákroku byl zjištěn Antonínu Borovcovi zápal pobřišnice a 24. června 1926 v 11:30 hodin zemřel.⁴² Novým místokonzulem byl jmenován Bedřich Musil, za jehož úřadování byl místokonzulát povýšen. Důvodem pro povýšení místokonzulátu na konzulát bylo zřízení nového honorárního konzulátu v Temešváru.⁴³ Toto povýšení proběhlo 19. ledna 1929, avšak trvání konzulátu nebylo dlouhé.⁴⁴

Zastavení činnosti konzulátu proběhlo 16. dubna 1932. Hlavním důvodem pro toto jednání byla potřeba úsporných opatření v ekonomické krizi vzniknuvší v roce 1929. Zároveň byl hospodářský požadavek, aby začaly vznikat nové zastupitelské úřady v zámoří. Východiskem pro tyto dva požadavky bylo omezení či zrušení některých fungujících zastupitelských úřadů, přičemž byl jedním z nich právě konzulát v Černovicích (spolu s konzulátem ve Štýrském Hradci a v Neapoli). Černovice mohly oproti ostatním zrušeným konzulátům být opět obnoveny, a to ihned po zlepšení finanční situace Ministerstva zahraničí. Tak se ovšem do konce druhé světové války nestalo.⁴⁵

Proti tomuto rozhodnutí se negativně vyjádřilo několik významných obchodních subjektů, jak z Československa, tak z Rumunska. Jmenovitě se jednalo o Gremium pražského obchodnictva, Obchodní ústav a Obchodní a Živnostenské komory v Praze, Obchodní komoru v Liberci či Černovická burzu. Hlavním důvodem těchto vyjádření byly obavy z narušení obchodních styků pro oblast Bukoviny, Moldávie

---

⁴⁰ AMZV, f.I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 30. Personál místokonzulátu, 14. května 1921, str. 1–2.

⁴¹ Důvod změny není znám.

⁴² AMZV, f.I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 30. Borovec Antonín, místokonzul, Úmrtí, 3. července 1926, str. 1–2.

⁴³ AMZV, f. I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 30. Vícekonzulát ČSR v Černovicích – povýšení na konzulát, 19. ledna 1929, str. 1.

⁴⁴ *Konzulární zastoupení Československa v cizině a cizích zemí v Československu v letech (1918-1974)*. Praha, 1974, s. 69.

⁴⁵ AMZV, f. I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 30. Konzulát v Černovicích – zastavení činnosti, 15. dubna 1932, str. 1–2.

a Besarábie. Například Obchodní ústav propojení s touto oblastí považoval za zásadní, jelikož podle ní i přes hospodářskou krizi vývoz z Československa do Rumunska stoupal. Černovická burza, prostřednictvím svého předsedy Lazara, vyjádřila požadavek, jestliže se konzulát v Černovicích zruší, či se jeho činnost zastaví, mělo by MZV zřídit alespoň konzulát honorární, který by byl zplnomocněn ve věcech pro obchodní činnost. Požadavek o jmenování honorárního konzula vyjádřil i vyslanec Rudolf Künzel-Jizerský. MZV tento požadavek akceptovalo.⁴⁶

Existovaly dvě možnosti, kam by nově spadal černovický konzulární obvod. První z nich byla Kluž, která byla vzdálenostně blíže než druhá varianta, která počítala s připojením obvodu ke Galaci. Historicky měl klužský a černovický obvod k sobě blízko díky společnému působení v Rakousku-Uhersku. Rozhodujícím důvodem ovšem byla finanční otázka. Klužský konzulát měl velice rozsáhlou agendu a připojením černovického obvodu by bylo potřeba zvýšit personální obsazení. Oproti tomu konzulát v Galaci vykazoval statisticky menší agendu a připojení nového obvodu by jenom tuto agendu zvýšilo, ale nebylo by potřeba navyšovat personál. Výsledkem bylo, že se obvod černovického konzulátu připojil ke galacskému.⁴⁷

O post honorárního konzula se zajímalo v Černovicích celkem 16 osob. Nejvíce skloňována byla dvě jména. Prvním byl obchodní zástupce S. Doregger. Konzul Bedřich Musil ho popisuje jako nepřipustného kandidáta, jelikož prý neuměl pořádně psát. Přítěží pro Doreggera bylo i jeho židovské vyznání, jak konkrétně popisuje konzul Bedřich Musil: „..., v rumunských kruzích pak by vzbudilo velikou nelibost, kdyby československým honorárním konzulem měl se státní příslušník židovského vyznání, k němuž jmenovaný náleží.“; ...“přicházely význačné rumunské osobnosti veřejného života a upozorňovaly, že by nepochopily, aby československý stát v Rumunsku zastupoval Žid.“⁴⁸ Druhým kandidátem, kterého konzul shledával v lepším mínění, byl JUDr. Valerian Şesan ThDr. Zakladatel a předseda rumunského spolku *Přátelé Československa*, nositel řádu Bílého lva III. třídy a především člověk ovládající dokonale český jazyk, jelikož měl za manželku Česku.⁴⁹

---

⁴⁶ AMZV, f. I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 30. Konzulát v Černovicích – zastavení činnosti, zpráva Ministerstva obchodu, 16. dubna 1932. Zpráva Gremia pražského obchodnictva, 11. dubna 1932. Zpráva Obchodního ústavu obchodní a živnostenské komory, 11. dubna 1932. Zpráva Obchodní komory v Liberci, 4. dubna 1932. Zpráva Černovické burzy, 22. března 1932. Zpráva vyslanectví v Bukurešti, 14. března 1932, str. 1.

⁴⁷ AMZV, f. I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 30. Zpráva vyslanectví v Bukurešti, 14. března 1932, str. 1–3.

⁴⁸ AMZV, f. I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 30. Konzulát RČS v Černovicích, zastavení činnosti, 22. dubna 1932, str. 2.

⁴⁹ *Tamtéž*, str. 1–4.

V období mezi zrušením konzulátu a vznikem honorárního konzulátu necelý rok úřadoval v bytě šéfa úřadu akt. tajemník Josef Šrám. Honorární konzulát nakonec pod vedením Roberta Hermanna započal fungovat 28. dubna 1933⁵⁰ a jeho činnost byla zastavena v roce 1939 předáním veškerých spisů a materiálů německé straně.⁵¹

3.1.3. Činnost zastupitelského úřadu

První část této podkapitoly je věnována osobnostem, kteří tuto úřední činnost prováděli, a to zaměstnancům úřadu. Repatriační stanice zaměstnávala především (patřila také pod ministerstvo národní obrany) vojáky z řad československých legií. Celkem to bylo pět osob. Mimo nejvyššího představitele stanice mjr. Karla Daška se jednalo o jednoročního šikovatele Josefa Šráma, jenž provázel černovický úřad po celou jeho existenci. Josef Šrám je popisován ve zprávě o personálu takto: „*Zákonné provedení navrženého povýšení má pro jmenovaného důležitost pro jeho zařazení v zahraniční službě a také ho jmenovaný pro svoji četnost, obětavou a neúnavnou službu zcela zasluhuje.*“⁵² Dalšími byli četař legií Bohumil Polášek, jenž byl v Černovicích do r. 1923, četař Josef Pecháček a četař legií Emil Vinohradský. Od vzniku místokonzulátu a později konzulátu byl počet úředníků postupně snížen na čtyři osoby. Část ze zaměstnanců bydlela přímo v budově konzulátu.⁵³ Následující tabulka schematizuje vývoj úřednictva černovického konzulátu:

Zaměstnanci zastupitelského úřadu Černovice		
Šéf úřadu		
Špinka Theodor	<i>konzulární rada</i>	od 23. 4. 1921
Borovec Antonín	<i>místokonzul</i>	od 1. 12. 1923
Musil Bedřich	<i>konzul</i>	od 15. 3. 1927
Úředníci		
Šrám Josef	<i>aktuárský tajemník</i>	(1921–1933)
Polášek Bohumil	<i>konzulární oficiál</i>	(1921–1924)
Matlas Josef	<i>vyslancecký kancelářský tajemník</i>	(1924–1925)

⁵⁰ AMZV, f. I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 2. Zpráva z 22. dubna 1937, str. 1.

⁵¹ *Konzulární zastoupení Československa v cizině a cizích zemí v Československu v letech (1918-1974)*. Praha, 1974, s. 69.

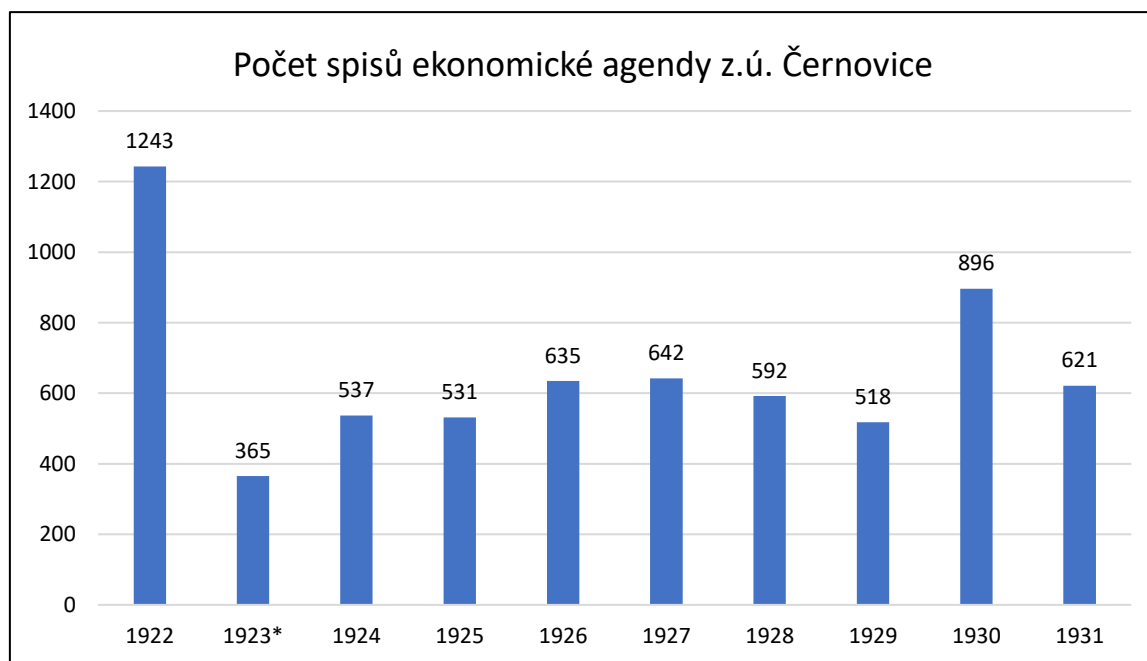
⁵² AMZV, f.I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 30. Personál repatriační stanice v Černovicích na účet Ministerstva zahraničních věcí, 7. ledna 1921, str. 1.

⁵³ *Tamtéž*, str. 1–4.

Chochola Antonín	<i>úřední zřízenec</i>	(1925–1932)
Gorašová (roz. Halipová) Agaila	<i>písařka</i>	(1921–1932)
<i>Ostatní zaměstnanci</i>		
Frólka František	<i>výpomocný zřízenec</i>	(1921–1925)

Tabulka č. 2: Zaměstnanci zastupitelského úřadu Černovice (1921–1933) (dle: AMZV, f. I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 30. Přehledy úřední činnosti mezi lety 1922–1931).

Agenda šéfa úřadu se týkala osobních a důvěrných záležitostí a obchodního referátu. Přednosta úřadu Černovice se především potýkal s agendou obchodního rázu. Z oblasti černovického konzulátu (oblast Bukoviny, Besarábie a Horní Moldavy) byly do Československa vyváženy především zemědělské plodiny. Jednalo se o obilí, kukuřici a krmivo pro zvířata. Případným důkazem obchodní činnosti černovického konzulátu může být vysoké množství písemných protestů obchodních subjektů proti zrušení konzulátu.⁵⁴ Následující tabulka ukazuje počet spisů ekonomické agendy. Především intervence ze strany konzulátu na podporu československého vývozu stoupla během hospodářské krize v roce 1930. Více ukazuje následující graf:

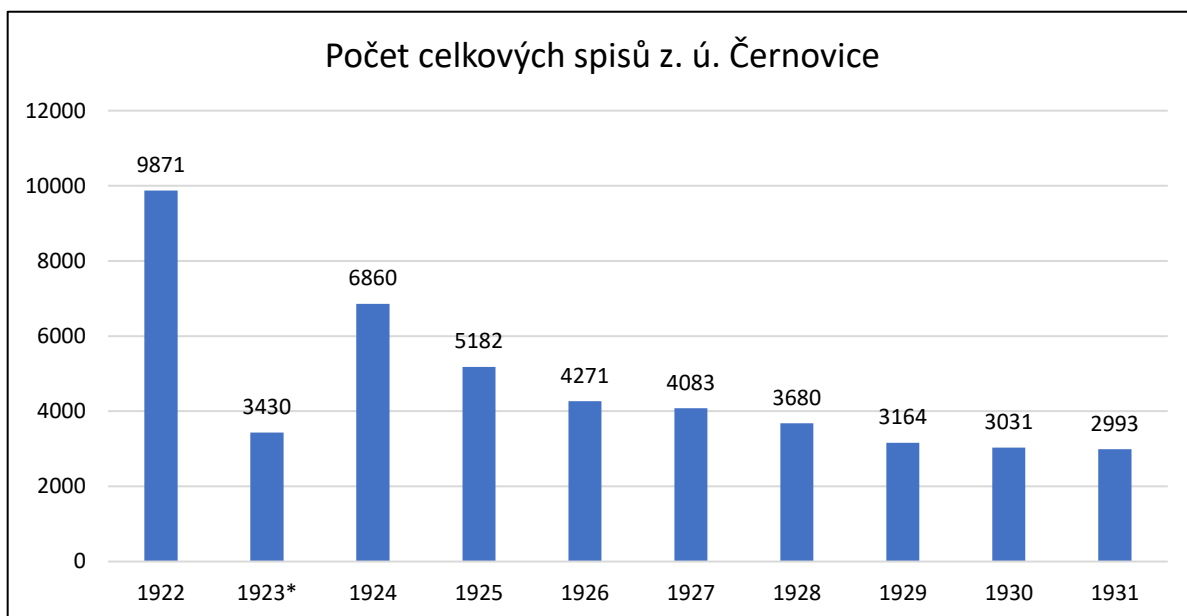

Graf č. 1: Počet spisů ekonomické agendy z. ú. Černovice⁵⁵(dle: AMZV, f. I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 30. Přehledy úřední činnosti mezi lety 1922–1931).

⁵⁴ AMZV, f. I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 30. Přehledy úřední činnosti mezi lety 1922–1931.

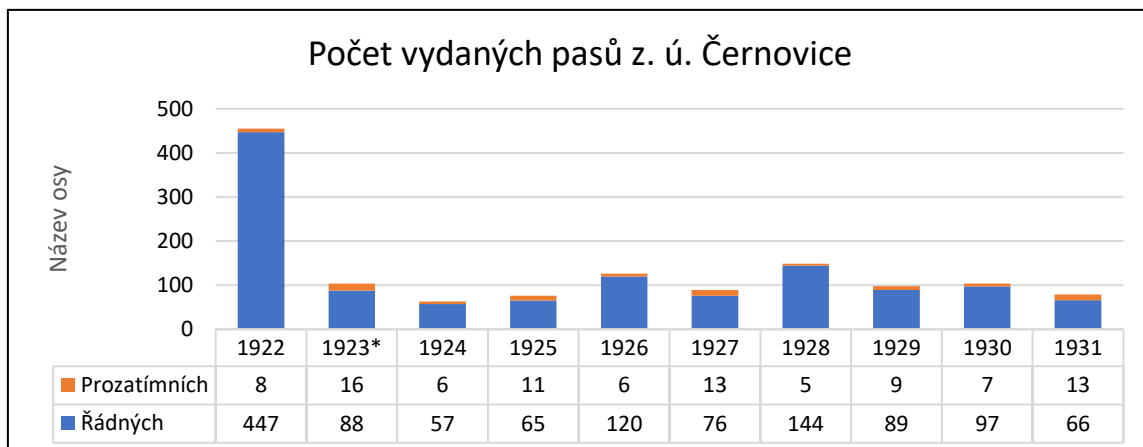
⁵⁵ Chybí přehled k úřední činnosti za I. pololetí roku 1923 z důvodu chybějícího materiálu.

Ekonomická agenda byla především ve sféře přednosta úřadu. Administrativní, pasová, visová agenda byla v kompetenci zaměstnanců úřadu. Jak již bylo zmíněno jedním z nejvytíženějších úředníků byl Josef Šrám, který zpracovával administrativní agendu a účetnictví. Následující graf ukazuje celkový počet spisů zpracovaných na konzulátu. Celkový počet spisů se za celé období snižoval především díky zjednodušení agendy.

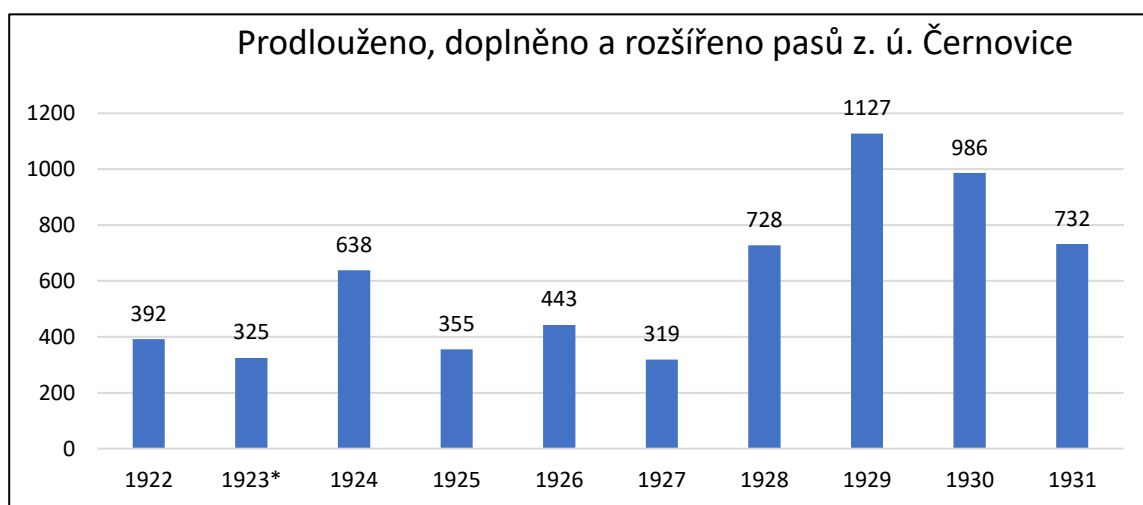

Graf č. 2: Celkový počet spisů vyřízených na z. ú. v Černovicích (dle: AMZV, f. I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 30. Přehledy úřední činnosti mezi lety 1922–1931.).

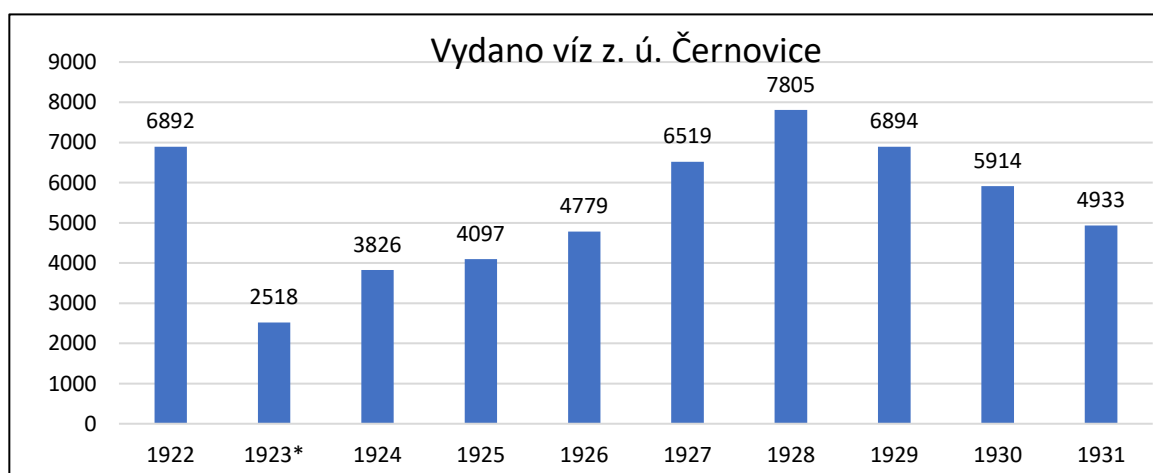
Následuje graf vydaných, prodloužených, doplněných a rozšířených pasů. Vydávání pasů se kromě roku 1922 nepřesáhl počet 200 kusů. Oproti tomu ostatní pasové činnosti vzrostly od roku 1929 o necelou třetinu. Třetí graf se zaměřuje na vydávání víz. Za dobu existence konzulátu nebyla v Černovicích vydána diplomatická víza, takže se graf týká jen obyčejných víz.

Graf č. 3: Počet vydaných pasů na z. ú. v Černovicích (AMZV, f. I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 30. Přehledy úřední činnosti mezi lety 1922–1931).

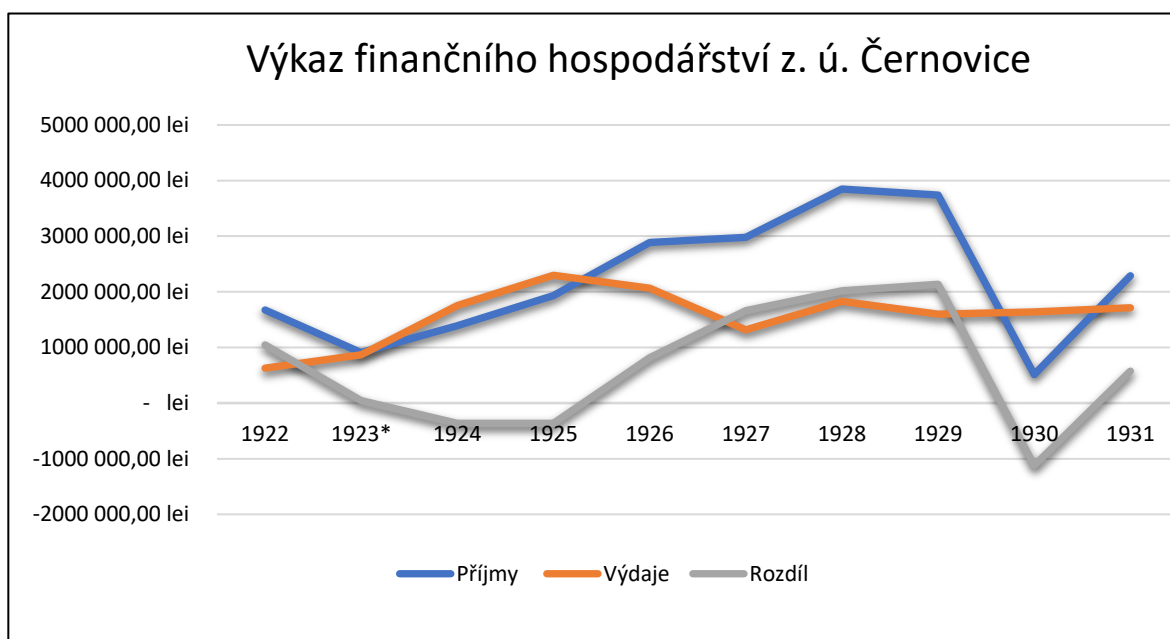

Graf č. 4: Počet prodloužených, doplněných a rozšířených pasů na z. ú. v Černovicích (AMZV, f. I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, k. 30. Přehledy úřední činnosti mezi lety 1922–1931).

Graf č. 5: Počet vydaných víz na z. ú. v Černovicích (dle: AMZV, f. I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 30. Přehledy úřední činnosti mezi lety 1922–1931).

Finanční hospodářství konzulátu bylo nakonec alfou a omegou jeho existence. Celkem tři roky hospodařil s deficitem. Během let 1924 a 1925 byl úřad ztrátový s částkami 362 088 Lei a 362 275 Lei. Nejhorší rozdíl příjmů a výdajů nastal v roce 1930, kdy byl úřad opět ztrátový s částkou 1 123 017 Lei. Jednalo se pravděpodobně o následek finanční krize z roku 1929. I přes fakt, že následující rok byl konzulát opět výdělečný (575 741 Lei), nezabránilo to ukončení jeho činnosti. V následujícím grafu jsou zobrazeny tři křivky týkající se hospodaření konzulátu. Modrá křivka ukazuje příjem peněz konzulátu, oranžová peněžní výdaje a šedá jejich rozdíl.⁵⁶

Graf č. 6: Výkaz finančního hospodářství z. ú. Černovice (dle: AMZV, f. I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 30. Přehledy úřední činnosti mezi lety 1922–1931).

Agenda zpravodajská a propagační byla jedna z nejdůležitějších v konzulární službě, zaměřená na politickou situaci v oblasti a především na československé občany. Počet československých příslušníků v oblasti černovického konzulátu se pohyboval od r. 1922 okolo 1800 osob. Tento počet postupně klesal až k počtu 1300 čsl. příslušníků z roku 1931. Ti sídlili především v Černovicích (600 obyv.) a dále ve městech Putna (200 obyv.), Negulești (150 obyv.), Jași (300 obyv.), Heci Lespezi (250 obyv.), Halau-Mascut (100 obyv.) a Buhuși (200 obyv.). Známý jsou i nejčastější profese, které čsl. příslušníci vykonávali. Především to byli řemeslníci, jejichž největší počet byl zastoupen zámečníky, poté montéry, řidiči, technické síly v cukrovarech a pivovarech,

⁵⁶ AMZV, f. I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 30. Přehledy úřední činnosti mezi lety 1922–1931.

skláři a tkalci. Především v cukrovarnictví, pivovarnictví a sklářství dosáhli někteří českoslovenští krajané významných postů.⁵⁷

Jediným a významným československým spolkem v Černovicích byl Kroužek Masaryk, jenž měl pro československé příslušníky výchovný a vzdělávací cíl. Spolek čítal okolo 520 členů. Kroužek vlastnil knihovnu, jenž byla umístěna v budově konzulátu. Tuto knihovnu bylo dle přehledu činnosti z roku 1924 potřeba rozšířit, ale nebyly k dispozici dostatečné finanční prostředky. Potíže s místokonzulátem měl Kroužek Masaryk za vedení úřadu Antonína Borovce, jelikož zakazoval konzulárním zaměstnancům účast v Kroužku.⁵⁸ Konzulát měl s kroužkem poté nadstandartní vztahy. Zprostředkoval pro spolek přednášky především prostřednictvím konzula Bedřicha Musila. Další činností spolku bylo organizování či spoluúčast na oslavách 28. října a narozenin presidenta Tomáše Garrigue Masaryka. Organizování oslav se po roce 1929 z důvodu hospodářských poměrů přerušilo. Kroužek se poté zaměřoval na půjčování knih.⁵⁹

V Černovicích existoval i rumunský kulturní spolek Přátelé Československa, kterému předsedal rektor tamní univerzity JUDr. Valerian Sesan. V roce 1930 převzal spolek organizování oslav spojených s československým státem. Zpráva z oslavy narozenin prezidenta Tomáše Garrigue Masaryka nám přibližuje, jak pravděpodobně tyto akce probíhaly. Na univerzitní půdě provázely slavnostní den přednášky spojené s prvním československým prezidentem, na které se dostavila hojná účast obecnstva. Z konzulátů působících v Černovicích navštěvovali tyto události především nizozemský a polský konzul.⁶⁰

Z dalších činností lze zmínit pomoc konzulátu při organizaci zájezdu černovických společností do Tater, čímž podporoval lázeňský ruch v Československu. Dále šlo o podporu v oblasti kultury. V Černovicích v roce 1927 tamější rumunské divadlo uvedlo hru R.U.R. Karla Čapka, což byla zároveň premiéra tohoto díla v Rumunsku. Konzulát dodával informační materiál o této hře.⁶¹

---

⁵⁷ František Vondráček – sládek v Černovicích; Rudolf Benák – ředitel sklárny v Heci-Lespezi; ing. Leopold Pásek - ředitel cukrovaru v Lujeni.

AMZV, f. I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 30. Přehledy úřední činnosti mezi lety 1922–1931.

⁵⁸ AMZV, f. I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 30. Zpráva kroužku Masaryk, 15. března 1926, str. 1–2.

⁵⁹ AMZV, f. I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 30. Zpráva kroužku Masaryk, 8. listopadu 1926, str. 1–2.

⁶⁰ AMZV, f. I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 30. Konzulát RČS v Černovicích, zastavení činnosti, 22. dubna 1932, str. 1–3.

⁶¹ AMZV, f. I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 30. Přehledy úřední činnosti mezi lety 1922–1931.

Jednou z částí zpravodajské a propagační administrativy konzulátu byla kontrola tiskopisů. Zaměstnanci úřadu dohromady pročetli okolo dvou desítek novin a časopisů především československých a německých. Konzulát sledoval i nepříznivé články místních periodik vůči Československu. Jedním z nich byl ukrajinský deník *Čas*, jenž sledoval poměry na Podkarpatské Rusi a publikoval zprávy z této oblasti nepříznivé pro československý stát. Dalším deníkem, který vydával články proti Československu, se stal německý místní deník *Czernowitzer Deutsche Tagespost*. Od roku 1928 útočil tento deník především na československé legionáře, a to formou zlehčování jejich úspěchů a významu. O rok později započal vydávat články o utiskování sudetských Němců.⁶²

Krádeže na zastupitelských úřadech byly ojedinělým negativním jevem, který zaměstnával personál úřadu. V Černovicích proběhla krádež na repatriační stanici roku 1921. Neznámý pachatel v noci ze dne 22. na 23. ledna odcizil peněžní obnosy z konzulární pošty a Řád železné koruny. Celková ukradená suma činila 14 458 Lei. Způsob krádeže, při které pachatel musel znát tamní zařízení, zprvu naznačoval, že čin spáchal někdo ze zaměstnanců úřadu či samotný velitel stanice mjr. Karel Dašek (podezírán ze strany Ministerstva národní obrany). Mjr. Dašek obeznámil o krádeži místní policii, ale zároveň se pustil do vyšetřování sám. Vyšetřování zaměstnanců úřadu bylo negativní, a tak čin musel spáchat někdo z ubytovaných vojáků. Podezření padlo na jistého Františka Svobodu z Moravské Ostravy, jelikož jako jediný odcestoval spěšně z Černovic a nedostavil se na určenou pohraniční stanici v Nepolkovicích. Dotyčný František Svoboda nebyl vypátrán a samotné vyšetřování krádeže bylo bezvýsledné. Do Černovic se dostavil k vyšetřování i zástupce vojenského attaché kapitán Prokop Kumpost, který potvrdil majorovu zprávu o krádeži. Zpráva, kterou podal, zároveň informovala o zatížení úřadu především konzulární agendou a sníženou repatriační činností. Krádež v Černovicích, vzhledem k následnému vyšetřování, nepřímo ovlivnila ukončení činnosti repatriační stanice.⁶³

Stížnosti vůči konzulátu Černovice se týkaly především sporu mezi místokonzulem Antonínem Borovcem a tamějším spolkem Kroužek Masaryk. Tomuto spolku předsedal konzulární tajemník úřadu Josef Šrám, který byl zároveň nejzatíženějším úředníkem konzulátu. Zároveň výpomocný zřízenec František Frólka zastával v kroužku funkci pokladníka. Místokonzul Antonín Borovec s ohledem na přetíženost úřadu apeloval

---

⁶² AMZV, f. I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 30. Přehledy úřední činnosti mezi lety 1922–1931.

⁶³ AMZV, f. I/6 Budovy, kart. 30. Krádež ve zdejších kancelářích, 22. ledna 1921, str. 1–6. Krádež z konzulární pošty v Černovicích, 21. června 1921, str. 1. Protokol o krádeži, 23. března 1921, str. 1–4. Zpráva zástupce vojenského attaché kapitána Prokopa Kumposta, 29. dubna 1921, str. 1–3.

na zaměstnance, aby se postů v Kroužku Masaryk vzdali, s čímž František Frólka a Josef Šrám souhlasili. Vlivem možné špatné komunikace či nesprávného pochopení obou stran došlo ke sporu, jehož výsledkem byl úplný zákaz činnosti zaměstnanců úřadu ve spolku. Takto si odstoupení z funkcí vysvětloval Kroužek Masaryk (a pravděpodobně i zaměstnanci úřadu). Oproti tomu místokonzul odmítal toto tvrzení s tím, že mu především šlo o odstoupení z funkcí ve spolku a ne o úplné vystoupení. Přesto tímto aktem vznikla antipatie členů Kroužku Masaryk spolu se zaměstnanci úřadu vůči místokonzulovi Antonínu Borovcovi. Spor vygradoval ostrým článkem vůči konzulátu v Černovicích v novinách Ruch⁶⁴, o kterém informovalo brněnské policejní ředitelství Ministerstvu zahraničních věcí. V článku se objevovaly věty jako např.: „Židovi, Němci vyjde se vstříc, jen Čech nemá u čsl. konzulátu co hledati.“⁶⁵, nebo že knihovna Kroužku Masaryk „...prý bude vyhoštěna na dvůr.“⁶⁶ Po tomto veřejném útoku na konzulát se do záležitosti vložil vyslanec v Bukurešti Rudolf Künzel-Jizerský. Jeho zpráva o prohlídce konzulátu částečně odhaluje celý spor. Podle místokonzula Antonína Borovce je v pozadí sporu tajemník Josef Šrám, který ač plnil konzulární agendu bezvadně, tajně rozeštvával personál proti němu. Zároveň vyslanec popisoval místokonzula Borovce jako člověka, který byl „silně nervosní a má sklon k prudkému zacházení se stranami a patrně i se svými podřízenými.“⁶⁷ Jako nápravu doporučil vyslanec vyměnit osoby na konzulátu. Podle návrhu měl konzulát opustit tajemník Josef Šrám, jelikož odvolání Antonína Borovce by znesnadnilo pozici možného nového místokonzula, jelikož kolonie čsl. občanů by se mohla domnívat, že může měnit konzuly podle svého uvážení. Spory ukončilo tragické úmrtí místokonzula Antonína Borovce přibližně měsíc po návštěvě Černovic vyslance Künzela-Jizerského.⁶⁸ Nový šéf úřadu Bedřich Musil byl přijat Kroužkem Masaryk pozitivně, a tak se i pravděpodobně stalo v prostředí zastupitelského úřadu.⁶⁹

---

⁶⁴ Ruch, 19. 3. 1926, č. 66, roč. 11, str. 1.

⁶⁵ AMZV, f.I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 30. *Jací lidé nás zastupují v cizině*. Ruch, 19. 3. 1926, č. 66, roč. 11, str. 1.

⁶⁶ AMZV, f.I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 30. *Jací lidé nás zastupují v cizině*. Ruch, 19. 3. 1926, č. 66, roč. 11, str. 1.

⁶⁷ AMZV, f.I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 30. Zpráva Kroužku Masaryk, 15. března 1924, str. 1–2,

⁶⁸ AMZV, f.I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 30. Přehledka čs. vícekonzulátu v Černovicích, str. 1–4, Členství zaměstnanců ČSR v československých spolcích, 20. května 1924, str. 1. Stížnost „Kroužku Masaryk“ v Černovicích, 1. dubna 1924, str. 1–2.

⁶⁹ AMZV, f.I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 30. Zpráva kroužku Masaryk, 8. listopadu 1926, str. 2.

3.1.4. Budovy zastupitelského úřadu

Konzulát sídlil v budově Ukrajinského národního domu (příloha č. 4 a 5), jenž převzal místnosti po repatriační stanici Československé republiky. Od 4. července 1921 byl již jako místokonzulát spolu se služebním bytem místokonzula umístěn v ulici Strada Petrovici č. 2 (příloha č. 6). Byt místokonzula byl součástí konzulátu do r. 1924.⁷⁰

Samotný konzulát sídlil v jednopatrové budově se zahradou a dvorem o rozměrech 200 m², jenž využívala ukrajinská mateřská škola. Samotný dům byl vystavěn roku 1896 a sídlil uprostřed města v blízkosti všech rumunských úřadů a dvacet minut od nádraží. V blízkosti konzulátu se nacházely další konzuláty ostatních zemí. V bezprostřední blízkosti v ulici Sft. Nicolae sídlil rakouský konzulát, v ulici Miron Costin nizozemský konzulát a francouzská agentie sídlila v ulici Zeci Mai. V samotné budově Ukrajinského národního domu sídlila již zmíněná ukrajinská mateřská škola, poté ukrajinská banka *Banca de Credit* (se kterou zastupitelský úřad přímo susedil), zpěvácký spolek *Kobzar*, ukrajinské akademické spolky *Čornomore* a *Zaporože*, a také tu měl svůj ateliér malíř Lipeckij (příloha č. 7)⁷¹

Místokonzulát v Černovicích převzal po repatriační stanici celkem deset místností, z nichž vybaveny pro úřední činnost byly celkem čtyři pokoje (příloha č. 8). Ostatních šest pokojů bylo původně zřízeno jako noclehárny pro repatriované osoby. Místokonzulát využil od roku 1922 tři pokoje pro činnost úřadu. Zbylé pokoje byly použity jako služební byty pro personál (příloha č. 9), který platil za tyto pokoje nájemné.⁷² V roce 1927 byl navýšen počet místností konzulátu, jenž původně patřily místním akademickým spolkům.⁷³

Získat vybavení pro úřadu (nábytek, psací stoly, skříně atd.) bylo na tamní poměry velice obtížné. Konzulátu vyšla vstříc filiálka Ústřední banky českých spořitelien v Černovicích, která zapůjčila pro chod úřadu několik druhů nábytku. Koncem roku 1920 se tato jmenovaná filiálka přesunula po likvidaci do Prahy. Za obnos 18 000 Lei (z původní ceny 30 000 Lei) místokonzulát zakoupil veškerý její nábytek a byl již plně vybaven.⁷⁴

---

⁷⁰ AMZV, f. I/6 Budovy, kart. 14. Zpráva Černovice z roku 1925, str. 1.

⁷¹ AMZV, f. I/6 Budovy, kart. 14. Úřední místnosti – nájem, str. 1–2.

⁷² Konzulární tajemník Teodor Špinka dva pokoje, smluvní úředník Josef Šrám jeden pokoj, smluvní úředník Bohumil Polášek jeden pokoj a výpomocný zřízenec František Frólka jeden pokoj. AMZV, f. I/6 Budovy, kart. 14. Ubytování úřadu, 12. října 1922, str. 1.

⁷³ AMZV, f. I/6 Budovy, kart. 14. Nájem nových místností, 23. března 1927, str. 1.

⁷⁴ AMZV, f. I/6 Budovy, kart. 14. Koupě nábytku pro zdejší úřad, 23. října 1920, str. 1.

Ukrajinský národní dům přečkal druhou světovou válku. V příloze č. 10 je zobrazena budova z roku 2010.⁷⁵

Byt místokonzula byl součástí konzulátu do r. 1924. Od 29. dubna 1924 se šéf úřadu přemístil do bytu v prvním poschodí v ulici Strada Eminescu (Vlahuta) č. 3. Tento byt zaopatřila rekvisiční komise v Černovicích a skládal se ze tří pokojů, kuchyně a koupelny (příloha č. 11). Měsíční nájemné činilo 2 000 Lei. Informace o dalších sídlech šéfa úřadu jsou strohé. Od roku 1926 konzul získal nový byt v Strada Razboieni č. 22. Následně od roku 1927 byl najat byt v ulici Strada Noemvrie. Poslední ubytování šéfa úřadu bylo v ulici Strada Iorga č. 8 (příloha č. 12).⁷⁶

3.1.5. Šéfové úřadu

3.1.5.1. Theodor (Bohdan) Špínka

Theodor Špínka se narodil 26. listopadu 1879 v rumunském městě Ploești. Studoval reálné gymnázium v Bukurešti. Od r. 1904 působil v rakousko-uherské konzulární službě jako konzulární tajemník ve Vratislavi. Po vzniku Československé republiky byl přijat jako smluvní úředník MZV. Konkrétně se tak stalo 1. května 1919. Do května 1920 působil ještě na konzulátu ve Vratislavi. Díky jazykovým schopnostem, především dokonalé znalosti rumunštiny (dále češtiny a němčiny) působil následně na československých zastupitelských úřadech v Rumunsku. Od 19. března 1921 byl pověřen správou úřadu v Černovicích, kde následně působil do r. 1922. Po povýšení na konzulárního radu byl přidělen do československého konzulátu v Kluži. Následně při pobytu v Novém Smokovci zemřel náhle 14. července 1931.⁷⁷

3.1.5.2. Antonín Borovec

Místokonzul Antonín Borovec se narodil 11. června 1870 ve Slatiňanech (okr. Chrudim). Rodina Antonína Borovce se poté přestěhovala do Rumunska. Zde vychodil čtyři třídy rumunské střední školy a dvě třídy rumunské obchodní školy v Galaci a také dva ročníky námořnické školy ve městě Šebenice. Mezi lety 1888–1893 sloužil u rakouského válečného námořnictva. O rok později po ukončení služby se stal diurnistou (písařem) v rakouské konzulární službě. Od roku 1901 byl jmenován konzulárním oficiálem, načež pak o sedm let později konzulárním tajemníkem a poté

⁷⁵ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ ДІМ [online]. [cit. 2020-01-12]. Dostupné z: <http://fab.cv.ua/cv/heritage/view/188>

⁷⁶ AMZV, f. I/6 Budovy, kart. 14. Ubytování. Služební byt šéfa úřadu, 3. prosince 1924, str. 1.

⁷⁷ AMZV, f. VII/9 Osobní spisy. Špínka Theodor. Výkaz osobní, str. 1–3. Theodor Špínka – smuteční oznámení.

r. 1915 konzulárním radou. Dne 19. července 1919 byl prozatímně přijat do služeb Ministerstva zahraničních věcí Československé republiky. V březnu 1920 povýšil do funkce vícekonzula a od 1. prosince téhož roku byl pověřen správou místokonzulátu v Černovicích. Během období, než se stal místokonzulem, působil na zastupitelských úřadech v Drážďanech, Berlíně, Bukurešti a Budapešti. V Černovicích čelil stížnostem ze strany zaměstnanců úřadu, a to především od tajemníka Josefa Šráma a Bohumila Poláška.⁷⁸ Legionáři Bohumilu Poláškovu podle výpovědi měl místokonzul Antonín Borovec říci: „*Tak Vy jste byl také mezi těmi, kteří kradli na Sibiři?*“.⁷⁹ Na základě vyšetřování ministerstva zahraničních věcí byl Borovcovi uložen trest výstrahy. Dalším problémem byl již zmíněný spor s Kroužkem Masaryk. Konzul Antonín Borovec zemřel ve své funkci 24. července 1926 na zápal pobřišnice.⁸⁰ V Černovicích zanechal po sobě rozestavěný rodinný domek pro svoji rodinu, která zahrnovala ženu Floricu Borovcovou a jejich devět potomků.⁸¹

3.1.5.3. Musil Bedřich

Soutice u Vlašimi, nedaleko od nádrže Švihov se nalézá vesnice, kde se narodil poslední konzul působící v Černovicích (nar. 5. února 1883). Bedřich Musil absolvoval gymnázium v Pelhřimově, ovšem právnickou fakultu Univerzity Karlovy nedokončil a usadil se jako účetní asistent na poštovním ředitelství v Praze. Počátkem první světové války byl odveden do rakousko-uherské armády na balkánskou frontu.⁸² Již v prosinci 1914 přešel k Srbům, kde byl v zajateckém táboře v Niši.⁸³ Odtud se dostal přes Albánii roku 1916 do československých legií a působil ve štábu čs. legií v Itálii. Po vzniku Československé republiky se v roce 1919 dostal na ministerstvo zahraničních věcí, kde pracoval v administrativní sekci. Od 1. června 1926 působil jako správce konzulátu v Černovicích a později byl jmenován již konzulem. Následně po roce 1932 působil opět na ministerstvu zahraničních věcí a poté jako gen. konzul ve Vídni, kde působil do anšlusu Rakouska.⁸⁴ Mluvil velice dobře jazykem německým, italským a srbským velice, rumunsky dobře a trochu anglicky a rusky. Dle hlediska popisu způsobilosti

⁷⁸ AMZV, f. VII/9 Osobní spisy. Borovec Antonín. Výkaz osobní, str. 1–8.

⁷⁹ AMZV, f. VII/9 Osobní spisy. Borovec Antonín. Protokol, 24. května 1924, str. 2.

⁸⁰ AMZV, f.I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 30. Borovec Antonín, místokonzul. Úmrtí, 3 července 1926, str. 1–2.

⁸¹ AMZV, f. VII/9 Osobní spisy. Borovec Antonín. Zápis úmrtí, 5. srpna 1926, str. 1–2.

⁸² Dejmek, Jindřich. *Diplomacie Československa II. díl*, str. 164–165.

⁸³ AMZV, f. VII/9 Osobní spisy, Musil Bedřich. Kapitán čl. vojska z Itálie Bedřich Musil žádá za převzetí do úřednického státu Ministerstva zahraničních věcí v Praze, 1. května 1919, str. 1.

⁸⁴ Dejmek, Jindřich. *Diplomacie Československa II. díl*, str. 164–165.

z roku 1927, sepsaného vyslancem Rudolfem Künzelem-Jizerským, byl konzul Bedřich Musil velmi schopný, chápavý, samostatný, pilný, svědomitý a schopný úředník. Při styku s rumunskými stranami se výtečně osvědčoval. Jeho vystupování bylo charakterizováno jako bezúhonné. Celkově byla činnost vedení úřadu označena jako výtečná. Kvalifikační známku 2 získal z jazykových schopností a odborného vzdělání.⁸⁵ V roce 1939 byl penzionován do diplomatických služeb se již nevrátil.⁸⁶

---

⁸⁵ AMZV, f. VII/9 Osobní spisy, Musil Bedřich. Popis způsobilosti za rok 1923, str. 1–3.

⁸⁶ Dejmek, Jindřich. *Diplomacie Československa II. díl*, str. 165.

3.2. Zastupitelský úřad Galac

3.2.1. Charakteristika oblasti

Konzulát v Galaci zaujímal ve své působnosti okresy: Buzău, Jalomița, Constanța, Tulcea, Brăila, R. Sărat, Putna, Covurlui, Cahul, Ismail, Cetatea, Albă, Tutova, Băcau, Vaslui, Fălciu, Chisinău, Orhei, Tighina a Tecuci.⁸⁷ Jedná se o oblast území při Černém moři spolu s Besarábií. Konzulát v Galaci se z ekonomického hlediska zaměřoval právě na oblast Besarábie, u jejíž hranic město leželo. Konzul František Kadeřábek podával zprávu kanceláři prezidenta republiky o Besarabské oblasti, která se jevila jako vhodná pro průmyslový vývoz.⁸⁸

Město Galac se nachází v přímořské oblasti Černého moře. Klimatické poměry byly označeny jako příjemné, související s teplým podnebím. Oproti tomu zdravotní poměry lze charakterizovat špatné. Především se v Galaci objevovaly nemoci jako tyfus, malárie či spalničky. V oblasti bývalo i zemětřesení, které například v roce 1936 dosáhlo tří stupňů RichtEROVY škály. Zásobení města vodou bylo opatřeno z části kanalizací (střed města), a také skrze filtraci vody z Dunaje pitnou vodou, která se musela převářet. Některé ulice byly velice špinavé, plné odpadků a výkalů, a bylo zde možné spatřit toulající se psy a kočky. Potraviny, ve většině případů předražené (kvalitní), musel konzulát v některých případech objednávat a dovážet pro svoji potřebu z Černovic. Primárním dopravním prostředkem byly povozy, které postupně vytlačily automobily. S ostatními městy na řece Dunaji spojovala Galac často používaná vodní doprava. Ve městě působily i tři tramvajové linky. Galac měla několik chlapeckých a dívčích škol. Vyučovalo se několik jazyků. Především se jednalo o rumunštinu, dále se vyučovala němčina, řečtina, arménština a francouzština. Řekové a Židé měli kromě obecných škol i vyšší obchodní školu a existovala i škola při francouzském klášteře *Notre Dame de Sion*. Oproti tomu kulturní život byl ve velmi špatném stavu. Galac neměla divadlo a byla odkázána na kočovné společnosti. Divadlo nahrazovaly biografy, kterých bylo ve městě sedm. Společenský život se spojoval jen s uzavřenou, úzkou skupinou místních politiků, statkářů, soudců a důstojníků, kteří se sdružovali v čelním klubu s názvem Intim klub,

---

⁸⁷ *Seznam diplomatických misí, zastupitelství a konzulárních úřadů Československé republiky podle stavu z 1. května 1925.*

⁸⁸ Archiv Kanceláře prezidenta republiky (dále AKPR), fond Kancelář prezidenta republiky (dále KPR), inventární číslo (dále inv. č.) 954, karton (dále kart.) 117, signatura (dále sign.) D 6644/38, Galac, čs. konzulát, – 1938. Besarábie a její hospodářská situace dneška, str. 1.

kde se provozovaly především karetní hry. V Galaci sídlilo i několik zastupitelských úřadů devíti dalších států (k r. 1924). Jednalo se o konzulát anglický, italský, španělský, brazilský, turecký, polský, francouzský, německý a honorární konzulát norský.⁸⁹

3.2.2. Vývoj a činnost zastupitelského úřadu

Konzulát v Galaci byl po vyslanectví v Bukurešti druhým nejstarším zastupitelským úřadem vzniklým v Rumunsku. Prvním šéfem úřadu se stal Dr. František Kadeřábek.⁹⁰ Úřad započal jeho nástupem 15. listopadu 1920.⁹¹ Galacský konzulát se ve svém počátečním působení zabýval především oblastí Besarábie. Šéf úřadu František Kadeřábek často informuje o tomto tématu, čímž ho nelze opominout. Mezi lety 1921 a 1922 do této oblasti cestoval a získával data, která byla pro ministerstvo zahraničních věcí pravděpodobně úplně nová. Již 31. července 1922 informoval konzul Kadeřábek MZV a kancelář prezidenta republiky výměnnou zahraniční zprávou č. 41 s názvem Anexe Besarábie. Zároveň informoval o oblasti prací Besarábie a její hospodářská situace dneška spolu s krátkou zprávou o připojení Besarábie království Rumunskému.⁹²

Oblast před připojením k Rumunskému království byla v državách Turecka a po r. 1815 Ruska. V době přesahující sto let převzala tato agrární oblast ruskou kulturu. Rumunsko v této době nepomýšlelo na rozšiřování hranic. Až po roce 1917, kdy se Rusko zmítalo po revoluci, mohlo Rumunsko rozšiřovat svoji činnost v Besarábii. Ve stejném roce se započaly pořádat v Besarábii různé sjezdy (učitelský, selský atd.). Největší význam měl První vojnomoldavský sjezd, jenž přijal rezoluci o přeměně Ruska ve federativní republiku, jejíž součástí byla prohlášena i Besarábie. Zároveň s tím vznikl vládnoucí orgán nazvaný Sfatul Tarii⁹³. Z tohoto orgánu se postupně stala zemská vláda, kterou, jak píše konzul František Kadeřábek, infiltrovali rumunští agenti. Ti se snažili stanovovat nacionální moldavský směr, jenž by oslabil původní záměr přiklonění se k Rusku. Počátkem ledna 1918 poslali tři vedoucí představitelé Sfatul Tarii telegram s prosbou o vyslání rumunského vojska do Besarábie. Poté 13. ledna 1918 za souhlasu německého vojenského velitelství obsadila rumunská vojska Kišiněv a následně celou oblast

⁸⁹ AMZV, f. I/1 a I/2 Budovy, kart. 16. Životní a zdravotní poměry v sídle úřadu za rok 1930, str. 1–3.

⁹⁰ *Konzulární zastoupení Československa v cizině a cizích zemí v Československu v letech (1918-1974)*. Praha, 1974, s. 69.

⁹¹ AMZV, f. OSO 1945–1992, Kadeřábek František, kart. 364. Výkaz osobní, str. 2.

⁹² AKPR, f. KPR, inv. č. 954, kart. 117, sign. D 6644/38, Galac, čs. konzulát, – 1938. Anexe Besarábie, 31. července 1922, str. 1, Besarábie a její hospodářská situace dneška, březen 1922, str. 1–25, Krátká zpráva o připojení Besarábie Království Rumunskému, 21. června 1922, str. 1–4.

⁹³ V překladu krajský sovět.

Besarábie. Obyvatelstvo bylo následně upokořováno vyhláškami o dočasnosti a účelu vstupu vojsk. Zároveň počalo vypovídat z oblasti osoby nepřátelské vůči budoucímu připojení. Následovaly i popravy a tresty. Postupně pod rumunským nátlakem vyhlásil Sfatul Tarii Moldavskou republiku, v jejímž čele stanul rumunský ministr Ion Inculeț. Následně 27. března 1918 navštívil Kišiněv předseda rumunské vlády Alexandru Marghiloman, jenž předložil členům Sfatul Tarii návrh na připojení Besarábie k Rumunsku. V zasedací síni, kterou obklíčila rumunská vojska, se odhlasovalo připojení k Rumunsku (65 pro, 35 se zdrželo, 3 proti návrhu). Královským dekretem byl následně zrušen Sfatul Tarii a nakonec 28. listopadu byla přijata resoluce o připojení Besarábie k Rumunskému království. Konzul František Kadeřábek dodal, že rumunská vláda se snaží o zrumunisování oblasti a zničení všeho ruského.⁹⁴

Besarábie byla důležitá také z hospodářského hlediska. Jelikož nebyla schopná zabezpečit rozvíjení industrie v oblasti, musela se odkázat na pomoc z ciziny. Besarábie byla především agrární oblastí, kde státy mohly mít velké odbytiště zemědělského nářadí či strojů. Ovšem besarabští zemědělci měli jednu charakteristiku: „*sedlák besarabský však nemiluje novoty a žádá typy strojů, s nimiž celá pokolení zvyklý jest pracovati.*“⁹⁵ Původně sem proudily především německé výrobky, na které si obyvatelé zvykli, a tak požadovali stejné produkty: „*Dejte nám totéž, co nám dávali Němci a ostatní cizina a dáme čsl. průmyslu přednost i když bude o něco dražší.*“⁹⁶ Po válce totiž na výrobky z Německa většina obyvatel zanevřela. Kromě průmyslových výrobků byla v Besarábii poptávka po seriózních peněžních ústavech, jelikož rumunské nesly označení jako vykořisťovatelské.⁹⁷

V Galacském konzulátu působili včetně šéfa úřadu celkem čtyři zaměstnanci. Jednalo se o kanc. oficiála Jana Volfa a dva smluvní úředníky Viléma Petze a Václava Hlaváčka. Během roku 1921 k nim přibylo několik spolupracovníků. Došlo k rozšíření ještě o úředníka Karla Filípka, písařku na stroji Marii Novákovou, rumunského tlumočníka Nicolaa Golibana a úředního sluhu Emila Regensteipa.⁹⁸ Tentýž rok lze

---

⁹⁴ AKPR, f. KPR, inv. č. 954, kart. 117, sign. D 6644/38, Galac, čs. konzulát, – 1938. Krátká zpráva o připojení Besarábie Království Rumunskému, 21. června 1922, str. 1–5.

⁹⁵ AKPR, f. KPR, inv. č. 954, kart. 117, sign. D 6644/38, Galac, čs. konzulát, – 1938. Hospodářská situace Besarábie, 17. března 1922, str. 2.

⁹⁶ AKPR, f. KPR, inv. č. 954, kart. 117, sign. D 6644/38, Galac, čs. konzulát, – 1938. Hospodářská situace Besarábie, 17. března 1922, str. 3.

⁹⁷ AKPR, f. KPR, inv. č. 954, kart. 117, sign. D 6644/38, Galac, čs. konzulát, – 1938. Hospodářská situace Besarábie, 17. března 1922, str. 1–4.

⁹⁸ AMZV, f. I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 42. Žádost za úpravu služebních požitků personálu konzulátu R. Č. S. v Galaci, 29. ledna 1921, str. 1.

předpokládat, že došlo ke zvýšení cen komodit v Galaci. Vyplývá tak ze zprávy konzula Františka Kadeřábka, který se obracel na ministerstvo zahraničních věcí s žádostí o úpravu služebních požitků. Zaměstnanci svým platem dokázali zabezpečit potraviny pro sebe a svoji rodinu, přičemž např. na oblečení již nezbylo. Úředníci s blížící se zimou neměli potřebné finance na zimní oblečení.⁹⁹

Dle revizní zprávy z období šéfování úřadu JUDr. Františka Kadeřábka lze obecně hodnotit činnost konzulátu pozitivně, až na menší úpravy v úřední činnosti. Především docházelo ke špatnému protokolování veškerých spisů. Úředníci konzulátu protokolovali novými čísly jednacími veškeré spisy i opisy. Například veškeré výtažky z novin, letáky od firem, a především, když se zasílala stejná zpráva několika ministerstvům, dostala nové (různé) číslo jednací, což bylo v rozporu s nařízeními. Toto číslování mělo za následek optické „nafouknutí“ konzulární agendy úřadu, která byla reálně asi čtyřikrát menší. Konzul Kadeřábek tuto činnost omlouval důvodem, že tak bylo nařízeno z vyslanectví v Bukurešti, ovšem tato informace byla dementována samotným revizním úředníkem. Oproti požadavku konzula Kadeřábka zachovat početní stav personálu, měl být vzhledem k malé agendě konzulátu jeden úředník přeložen ke konzulátu do Kluže.¹⁰⁰

Jedním z činů dr. Františka Kadeřábka pro besarabské Čechoslováky bylo odhalení pomníku československých dobrovolníků v Kišiněvě. Vyslanec Rudolf Künzel-Jizerský ocenil tuto organizaci jako politicky významný čin. Na banket se dostavilo okolo 70 osob, především místních politických a vojenských elit.¹⁰¹

Druhým konzulem v Galaci byl jmenován v červenci 1928 Slovák Michael Lacko. Za jeho úřadování proběhla hospodářská krize, která se promítla i do činnosti konzulátu. Především obchodní styky (obchodní agenda) v oblasti velice poklesly a s tím došlo i k poklesu personálu. Celkový počet zaměstnanců čítal čtyři zaměstnance (šéf úřadu, písařka a dva úředníci).¹⁰²

Od 1. července 1932 nastoupil do úřadu Ing. František Tržický, který zde působil necelé tři roky. V této krátké době se dostal do sporu se zaměstnanci úřadu. Zároveň díky dochované druhé revizní zprávě konzulátu lze přiblížit úřední činnost v Galaci. Ve třicátých letech opět stoupl počet zaměstnanců úřadu na šest (včetně zřízence). Z hlediska rozdělení agendy byl nalezen problém v udělení vedoucího administrativního

---

⁹⁹ AMZV, f. I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 42. Žádost za úpravu služebního personálu konzulátu R. Č. S. v Galaci, 9. dubna 1921, str. 1–2.

¹⁰⁰ AMZV, f. I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 42. Revize konzulátu v Galaci, 19. března 1935, str. 14–16.

¹⁰¹ AMZV, f. I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 42. Odhalení pomníku čsl. dobrovolců v Kišiněvě, 23. května 1926, str. 1.

¹⁰² AMZV, f. I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 42. Úprava systematizace, 9. dubna 1929, str. 1–2.

protokolu řidiči Švýcarovi Ulrichovi. Ulrich neovládal státní jazyk a protokol byl neúplný. Hemžil se pravopisnými chybami či špatným číslováním. Dále agenda byla mezi personál rozdělena nerovnoměrně. Celkem na jednoho zaměstnance připadlo denně šest spisů. Ti jsou podle zprávy těžce nevytížení, což dokládá i jejich pracovní doba, jenž byla od 9 do 14 hodin, přičemž úředníci chodili do úřadu pozdě. Hodnocení vytížení bylo negativní i přes fakt, že konzulátu Galac přibyla i agenda zrušeného konzulátu v Černovicích. Z revizní zprávy vyplývá, že agenda úřadu vykazovala 25 spisů denně během roku 1935. Hypoteticky konzulát vykazoval činnost okolo 9 000 spisů ročně.¹⁰³

Vrátíme-li se k administrativnímu protokolu, tak ten vykazoval hrubé nedostatky. Ty pramenily především z nedostatku kompetencí řidiče Ulricha pro vedení této agendy. Například při číslování spisů docházelo k číslování jednotlivých oběžníků z ministerstva zahraničních věcí pro honorární konzuláty, či překlady (opisy překladů). Tím se znovu, jako v případě podobných problémů při úřadování konzula Františka Kadeřábka, uměle zvětšovala konzulární agenda.¹⁰⁴

Obchodní agenda se zabývala převody peněz do Československa, vymáháním pohledávek, hospodářským zpravodajstvím, opatrováním adres rumunských dovozců a vývozců. Úřad vedl kartotéku rumunských firem dovážejících z Československé republiky. Do obchodní agendy patřila i zvláštní agenda plavební. Nejsilnější a nejobsáhlejší byla agenda pasová a vízová, která nejčastěji opatrovala osvědčení o státním občanství. Nejméně zatížené byly naopak agendy sociální, notářská a vojenská. Z tohoto výčtu prokazovala částečnou činnost notářská agenda, jenž opatrovala různé překlady tvořené kanc. oficiantkou Hejzlarovou (Novákovou). Péče konzulátu Galac o československé příslušníky spočívala primárně v péči o československou školu v Novohradu (Besarábie). Dále se úřad snažil o propagaci v pojmenování ulic některých měst jménem prezidenta Tomáše Garrigue Masaryka či ministra zahraničí Edvarda Beneše.¹⁰⁵

Posledními dvěma konzuly se stali od 28. prosince 1935 František Štilip a po něm JUDr. Ladislav Květoň, jenž působil v posledním roce činnosti konzulátu od 10. února 1938.¹⁰⁶

---

¹⁰³ AMZV, f. I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 42. Revise konzulátu v Galaci, 19. března 1935, str. 1–23.

¹⁰⁴ *Tamtéž*.

¹⁰⁵ *Tamtéž*, str. 6–23.

¹⁰⁶ *Konzulární zastoupení Československa v cizině a cizích zemí v Československu v letech (1918-1974)*. Praha, 1974, s. 69.

Konzul Ladislav Květoň se dozvěděl o událostech v českých zemích v roce 1939 z rozhlasu a jen vyčkával na instrukce z vyslanectví nebo z Prahy. Ve své výpovědi po válce uvedl, že byl v inkriminovaném období sledován německými příslušníky tamního konzulátu.¹⁰⁷ Jako příklad dr. Ladislav Květoň uvádí: „...byl jsem telefonicky z německého konzulátu dotázán, z jaké příčiny jsem vybral určitou částku z jedné z tamních bank, ač šlo o můj soukromý účet.“¹⁰⁸ Jelikož zprávy stále nedocházely, rozhodl se většinu důvěrných spisů zničit.¹⁰⁹ Následně 18. března došel na konzulát telegram s příkazem odevzdat veškerou agendu německému konzulovi v Galaci,¹¹⁰ Telegram pocházel z vyslanectví v Bukurešti, ovšem byl podepsaný německým konzulem. Podle konzula Ladislava Květoně ministerstvo zahraničních věcí neodpovědělo na žádosti z konzulátu Galac o informace, a tak konzul oznámil, že vyhovuje došlému telegramu, a že odevzdá 19. března konzulát Němcům. Dohoda o odevzdání proběhla telefonicky, jejíž iniciování proběhlo z německé strany. Předání konzulátu se uskutečnilo 20. března 1939 v 19:45 hodin bez žádných proslovů. Z německé strany byl předání přítomen kancléř Selien a z české strany konzul Květoň a tajemník Šrám. Následně byl sepsán protokol o předání, který byl podepsán oběma stranami. Těsně před podepsáním došlo k sejmutí podobizen československých prezidentů a československého štítu, které konzul vzal k sobě do úschovy. Ladislav Květoň dodal, že v dokumentu je podepsán i německý vyslanec Lösner, který ovšem nebyl tohoto aktu přítomen. Konzul komentoval tuto nepřítomnost jako taktnost ze strany německého vyslance.¹¹¹ Následně bylo vše oznámeno ostatním úřadům. Konzul Ladislav Květoň odešel do výslužby a vrátil se do Prahy. Likvidátorem byl určen Josef Šrám, který byl kvůli nemoci propuštěn. Nahradil ho Lev Řezáč, jenž se zabýval likvidací konzulátu do 9. července 1939.¹¹²

Stížnosti na konzulát v Galaci byly vedeny na dva šéfy úřadu. První z nich byla na konzula Františka Kadeřábka ve věci soudního sporu paní Havlíčkové s rumunským královstvím. Ve druhém případě byla vedena stížnost konzula Františka Tržického na své zaměstnance.

Dne 13. září 1923 byl adresován dopis přímo ministru zahraničí z důvodu ignorování konzulátu ve věci již zmíněného soudního sporu. Tento dopis byl sepsán

---

¹⁰⁷ NĚMEČEK, Jan. *Soumrak a úsvit československé demokracie*. Praha, 2008, s. 420.

¹⁰⁸ AMZV, f. SM-T, kart. 7. Galac – likvidace, 31. prosince 1946, str. 1.

¹⁰⁹ Proti se staví výpověď Lva Řezáče, který tvrdil, že žádné důvěrné spisy nebyly zničeny. Může to být zároveň jedním z důvodů, proč je nižší počet dochovaných archivních materiálů u konzulátu v Galaci.

¹¹⁰ NĚMEČEK, Jan. *Soumrak a úsvit československé demokracie*. Praha, 2008, s. 420.

¹¹¹ AMZV, f. SM-T, kart. 7. Galac – likvidace, 31. prosince 1946, str. 1–7.

¹¹² NĚMEČEK, Jan. *Soumrak a úsvit československé demokracie*. Praha, 2008, s. 319–321.

Ing. Jiřím Havlíčkem, synem poškozené. Soudní spor se týkal kompenzace za úmrtí manžela paní Havlíčkové při vlakovém neštěstí z roku 1914 v Galaci.¹¹³ Konkrétně bylo vytýkáno konzulátu např. „..., *žádali jsme o zakročení náš konzulát v Galaci – na naši žádost bezčíselněkrát opakovanou konzulát buď nereagoval, nebo podával tak kusé zprávy, které jasně nasvědčovali, že nejeví žádný zájem v záležitostech svých občanů.*“¹¹⁴ Reakcí na tuto stížnost byla velice zevrubná odpověď konzula Františka Kadeřábka z 9. října 1923, doplněná veškerou korespondencí s rodinou Havlíčkovou. Konzul zároveň žádal ministerstvo zahraničních věcí o povolení žalovat Ing. Havlíčka za urážku na cti. Výtky označil za neopodstatněné, jelikož konzulát nemohl nahlížet do soudních spisů ani vykonávat vliv na rumunské soudnictví, na které bylo poukazováno pro svou zdlouhavost. Syn paní Havlíčkové zároveň celý spor konzultoval především s tajemníkem Pražákem, jenž byl s největší pravděpodobností přítelem či známým stěžovatele a konzula často v dané věci obcházel.¹¹⁵ Ministerstvo zahraničních věcí se ve sporu zastalo konzula Kadeřábka: „*Mzv. vzalo tamní zprávu ze dne 9. října 1923; 135/23 res. Na vědomí s tím, že stížnost ing. Jiřího Havlíčka ze dne 13/IX 23 pokládá za neodůvodněnou a postup tamního konzulátu v této věci za bezvadný.*“¹¹⁶ Zároveň zamítlo žádost konzula Františka Kadeřábka povolit trestní stíhání Ing. Havlíčka za urážku na cti.¹¹⁷

Druhá stížnost vůči konzulovi Františku Tržickému byla zprostředkována jen skrze revizní zprávy o poměrech konzulátu v Galaci. Konzul František Tržický si přímo v Bukurešti u vyslance Jana Šeby stěžoval na zaměstnance konzulátu. Konkrétně na kancelářského oficianta Petze a aktuárského tajemníka Kincla. Zároveň požadoval ochranu proti těmto úředníkům. Vyslanec Šeba osobně vyjadřoval názor, že konzul si z počátku udržoval s úředníky příliš důvěrné styky, které ho znevážily jako šéfa úřadu. Revizní zpráva potvrzovala názor vyslance Šeby, že konzul udržoval zpočátku blízké styky se zaměstnanci skrze karetní hry. Bilaterální rozhovory proběhly se všemi zaměstnanci. Konzul Ing. František Tržický byl podle popisován jako cholerický člověk.¹¹⁸ „*Svoji řeč provází nejen gesty rukou, nýbrž prohýbá se i vkolenou, vraští čelo, vyvaluje oči...*“¹¹⁹,

¹¹³ AMZV, f. I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 42. Ing. Havlíček Jiří – stížnost na konzulát v Galaci, 9. října 1923, str. 1–2.

¹¹⁴ AMZV, f. I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 42. Ing. Havlíček Jiří – stížnost na konzulát v Galaci, 13. října 1923, str. 1.

¹¹⁵ AMZV, f. I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 42. Ing. Havlíček Jiří – stížnost na konzulát v Galaci, 9. října 1923, str. 1–8.

¹¹⁶ AMZV, f. I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 42. Ing. Havlíček Jiří, stížnost na konzulát v Galaci, 18. října 1923, str. 2.

¹¹⁷ *Tamtéž*, str. 3.

¹¹⁸ AMZV, f. I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 42. Informace, str. 1–3.

¹¹⁹ AMZV, f. I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 42. Informace, str. 2.

„Zvláště obtížné byly výsledky Tržického, který se nemohl soustředit na zodpovězení určité otázky...“.¹²⁰ Z rozhovorů se zaměstnanci Kinclm a Petzem bylo patrné, že především Vilém Petz byl nepořádný a docházel do své kanceláře o hodinu později. Zároveň podle zprávy holdoval vínu, jelikož při revizi dorazil do práce nevyspalý a byl cítit vínem. Tajemník Kincl byl charakterizován jako klidný a věcný úředník. Závěr zprávy hovořil o problému na obou stranách sporu. Konzul Tržický nastavil špatnou atmosféru v úřadu, když na jednu stranu udržoval přátelské styky se zaměstnanci a na druhou stranu svojí cholerickou povahou poté požadoval konkrétní úkony (často opravoval písemnosti po zaměstnancích). Vina byla i na straně zaměstnanců, kteří neplnili svědomitě své povinnosti. Závěr zprávy doporučoval bezpodmínečně odvolat Viléma Petze a prozatím nechat na svém místě konzula Tržického a Kincla. Později bylo doporučeno nahradit i konzula Tržického novým šéfem úřadu. Vilém Petz byl později odvolán a konzul František Tržický byl přesunut v roce 1935 do ústředí ministerstva zahraničí.¹²¹

Konzulát byl pojištěn proti vloupání i požáru. Vloupání do konzulátu proběhlo celkem třikrát. První vloupání proběhlo v noci ze dne 1. na 2. června 1922, kdy byly odcizeny věci v hodnotě 18 000 Lei. Následně proběhlo druhé vloupání v noci z 2. na 3. července téhož roku, při které bylo odcizeno několik soukromých předmětů konzula Františka Kadeřábka v hodnotě 4 000 Lei. Dr. Kadeřábek proto naléhal na schválení bezpečnostních opatření pro konzulát, jelikož v ukradených věcech byly i střelné zbraně, a také kriminalita v Galaci v tomto období značně stoupla. Třetí vloupání se událo v noci z 28. na 29. listopadu 1922. O vloupání opět informoval konzul Kadeřábek ministerstvo zahraničí, který si stěžoval na policejní orgány v Galaci, protože se zdráhaly incident vyšetřit i přes fakt, že lupiči za sebou zanechali ve sněhu stopy, tudíž by se dali snadno dopadnout.¹²²

---

¹²⁰ AMZV, f. I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 42. Revize konzulátu v Galaci, str. 4.

¹²¹ *Tamtéž*, str. 1–6.

¹²² AMZV, f. I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 42. Vloupání do konzulátu ČSR v Galaci, 5. ledna 1923., str. 1. Konzulát v Galaci, vloupání, 15. prosince 1922, str. 1.

3.2.3. Budova zastupitelského úřadu

Požadavek ke koupi či nájem budovy v Galaci vznesl konzul Ladislav Kadeřábek 21. ledna 1921, z důvodu budoucího obchodního významu. Pravděpodobně skrze oznámení v novinách¹²³ se naskytlo několik možných budov pro umístění konzulátu.¹²⁴ Konzulát v Galaci se definitivně usídlil a zůstal po celou dobu činnosti, v budově v ulici Strada Codreanu č. 7. (příloha č. 13, 14, 15).¹²⁵ Nemovitost měla dobré strategické postavení ve městě. Od centra, nádraží či přístavu byla vzdálenost okolo jednoho kilometru. V těsné blízkosti konzulátu sídlil apelační soud, župní úřad a 500 metrů i policejní ředitelství. Jednalo se o jednopatrovou vilu, ve které sídlil jak byt přednosta úřadu (v prvním patře), zřizence budovy (suterén) a zároveň pracovny konzulátu (viz přílohy č. 16, 17, 18, 19). K budově náležela udržovaná zahrada s ovocnými stromy o ploše 1570 m² (viz příloha č. 20).¹²⁶

Samotná budova byla postavena roku 1910 a patřila manželům Liliane a Paulovi Dimovým, kteří tuto budovu do roku 1935 československému konzulátu pronajímali.¹²⁷

V roce 1935 se (vzhledem k rozhodnutí majitelů budovu prodat a nadále již nepronajímat) vila, kde sídlil konzulát, zakoupila za částku 2 284 300 Lei. Před koupí provedl šetření budovy technický znalec Ing. Antonín Hupka, vrchní odborový rada Ministerstva veřejných prací. Budova byla v majetku Československé republiky do roku 1939.¹²⁸ Pohled na budovu z října 2019 se nalézá v příloze č. 21.

---

¹²³ Oznámení v časopise „Galati Noi“.

¹²⁴ Nabízené budovy v ulicích: Strada Domneasca č. 57; Strada Mihail Bravu č. 22; Strada Cordeanu č. 32; Strada Domneasca č. 49; Strada Colonel Bovla č. 14 a 16 a Strada Domneasca č. 81.

¹²⁵ Ulice se nyní jmenuje Strada Eroilor.

¹²⁶ V zahradě byly vysázeny třešně, višně, blumy a meruňky. Zahrady se využívalo ke kuželkovým partiím a posezení u čaje.

AMZV, f. I/1 a I/2 Budovy, kart. 16. Zápis prohlídky nemovitosti, 29. květen 1935, str. 1–4.

¹²⁷ AMZV, f. I/1 a I/2 Budovy, kart. 16. Smlouva nájemní, 8. srpna 1931, str. 1.

¹²⁸ AMZV, f. I/1 a I/2 Budovy, kart. 16. Koupě budovy, 13. června 1935, str. 1–2, Trhová smlouva, 15. června 1935, str. 1–3, Zápis prohlídky nemovitosti, 29. květen 1935, str. 6.

3.2.4. Konzulové

3.2.4.1. JUDr. František Kadeřábek

František Kadeřábek, narozen v Praze Košířích dne 10. března 1882, se po maturitě na gymnáziu na Královských Vinohradech vydal na dráhu lékaře. Medicínu ovšem vyměnil za práva a roku 1908 získal titul doktora práv. Následně pracoval v advokátní kanceláři J. Scheinera. V roce 1915 byl odveden do rakousko-uherské armády a sloužil v Srbsku. Po vzniku Československa byl ve službách ministerstva zahraničních věcí. Nejdříve se stal jednatelem československé vlády v Rijece, kde byl později také konzulem.¹²⁹ Zároveň byl pověřen vrchním vojenským velitelstvím vojenskou misí v Jugoslávii, kde jednal s vrchním srbským velitelstvím v Záhřebu o podstoupení části vojenského materiálu zanechaného c. a k. armádou v Jugoslávii.¹³⁰ Od roku 1920 působil v rumunské Galaci, kde stojí za první činností tohoto konzulátu a vedl úřad do roku 1927.¹³¹ V rumunském působišti získal řád rumunské vlády *Meritul Commercial si Industrial*, I. třídy roku 1922. Další ocenění získal r. 1926, kdy byl obchodní a průmyslovou komorou v Galaci jmenován jednomyslně čestným členem.¹³² Následně byl jmenován prvním vyslancem v Portugalsku (Lisabon), kde působil tři roky. Na pět let se vrátil do ústředí MZV. Poté JUDr. František Kadeřábek působil v Jižní Americe a to jako vyslanec v Argentině, pak v Bolívii, Paraguayi, Uruguayi a v Peru. Od roku 1939 působil v Argentině, kde za války působil jako delegát čs. vlády (styky navázal i s Chile a Uruguayi). Nakonec byl znovu v úřadu hlavního města Argentiny jako vyslanec, ovšem jen do roku 1946. Následně s ním, i přes působení v čs. odboji a pomoci čs. vládě, bylo vedeno disciplinární řízení.¹³³ V řízení bylo usneseno, že JUDr. František Kadeřábek se provinil v několika bodech svého jednání v roce 1939. Především mu bylo vytýkáno, že předal zastupitelský úřad německé straně a tím způsobil vydání ostatních úřadů v Jižní Americe. Zároveň byl vinen, že nespálil šifrový materiál a předal peněžní fondy a inventář.¹³⁴ Dle výkazu ovládal František Kadeřábek jazyky německý, francouzský

---

¹²⁹ DEJMEK, Jindřich. *Diplomacie Československa. Díl II. Biografický slovník československých diplomatů (1918–1992)*. Praha, 2013, s. 107.

¹³⁰ AMZV, f. OSO 1945–1992, Kadeřábek František, kart. 364. Protokol, 7. června 1919, str. 2.

¹³¹ DEJMEK, Jindřich. *Diplomacie Československa. Díl II. Biografický slovník československých diplomatů (1918–1992)*. Praha, 2013, s. 107

¹³² AMZV, f. OSO 1945–1992, Kadeřábek František, kart. 364. Výkaz osobní, str. 6.

¹³³ DEJMEK, Jindřich. *Diplomacie Československa. Díl II. Biografický slovník československých diplomatů (1918–1992)*. Praha, 2013, s. 107

¹³⁴ AMZV, f. OSO 1945–1992, Kadeřábek František, kart. 364. Informace, 25. listopad 1947, str. 1–2.

a chorvatský (srbochorvatský), také dobře ovládal italštinu a rumunštinu, částečně i ruštinu.¹³⁵ Zemřel neznámo kdy v Argentině.¹³⁶

V archivu Kanceláře prezidenta republiky existuje záznam ze dne 26. září 1922, kde JUDr. František Kadeřábek podává důvěrné zprávy o JUDr. Ferdinand Veverkovi a Janu Šebovi (oba vyslanci v Bukurešti). JUDr. Ferdinand Veverka je označen jako hodný muž bez vážnosti. Jana Šebu označuje jako člověka bez schopností vést zastupitelský úřad.¹³⁷ Není znám důvod dopisu ani vztah Františka Kadeřábka ke kanceláři prezidenta republiky či k samotnému prezidentu republiky. Další archivní prameny k těmto informacím nebyly nalezeny, tudíž odhalit motivaci tohoto dopisu není možné.

3.2.4.2. Michael Lacko

Slovenský druhý konzul v Galaci pocházel ze Suchého Brezova. Studoval v Rijece a stal se lodním důstojníkem. Později byl kapitánem u společnosti Adria a Levante. Za války po internaci v Británii a následné repatriaci sloužil v rakousko-uherském válečném loďstvu. Po vzniku republiky působil od roku 1920 na ministerstvu zahraničních věcí. Rok působil jako vícekonzul v New Yorku, poté jako vícekonzul v Galaci a následně i jako konzul od roku 1928 do roku 1932. Tři roky následně působil v ústředí a od roku 1935 začal působit u svého nadřízeného v Galaci JUDr. Františka Kadeřábka, a následně v Buenos Aires jako legační tajný I. třídy. Za druhé světové války byl v oblasti Jižní Ameriky jako polooficiální zástupce československé vlády (Bolívie, Paraguay a Uruguay). I po válce působil nadále v diplomatických službách, nejprve v Argentině a poté v Peru, ovšem v roce 1946 byl odvolán do Prahy a penzionován.¹³⁸

3.2.4.3. Ing. František Tržický

Ing. František Tržický byl přijat na ministerstvo zahraničních věcí od roku 1921. O tři roky dříve ukončil studium na pražském ČVUT. První měsíc ve službách ministerstva zahraničí působil na ústředí. Téhož roku působil v Berlíně jako zemědělský atašé. Celkem v Německu působil šest let, poté se navrátil zpět do republiky a působil na ministerstvu v národohospodářské sekci. Od roku 1932 byl konzulem v rumunské Galaci.

---

¹³⁵ AMZV, f. OSO 1945–1992, Kadeřábek František, kart. 364. Výkaz osobní, str. 1.

¹³⁶ Dejmek, Jindřich. *Diplomacie Československa. Díl II. Biografický slovník československých diplomatů (1918–1992)*. Praha, 2013, s 107.

¹³⁷ Archiv KPR, fond KPR, inv. č. 954, kart. 117, sign. D 6644/38, Galac, čs. konzulát, – 1938. Zpráva Františka Kadeřábka, 26. září 1922, str. 1–3.

¹³⁸ Dejmek, Jindřich. *Diplomacie Československa. Díl II. Biografický slovník československých diplomatů (1918–1992)*. Praha, 2013, s 138.

Po následném působení na ministerstvu mezi lety 1935-1938 se opět František Tržický vrátil do Rumunska, ovšem nyní jako konzul v Kluži. Zde po 15. březnu velice bránil odevzdání úřadu do německých rukou.¹³⁹ Z informací o popisu způsobilosti trpěl pravděpodobně nějakým psychickým problémem, konkrétně se při popisu z r. 1926 tvrdí: „...nervová choroba ing. Tržického značně se zlepšila, což mělo příznivý vliv na jeho úřední výkonnost“.¹⁴⁰ František Tržický hovořil celkem čtyřmi jazyky. K dokonalé češtině, ovládal i jazyk německý a francouzský. Díky konzulské činnosti se učil i rumunsky.¹⁴¹ Vůči jeho osobě byly vedeny také stížnosti, které nepřispěly k jeho dobré pověsti. Tato disciplinární záležitost skončila trestem výstrahy.¹⁴² Po druhé světové válce byl vyšetřován komisí ministerstva zahraničních věcí.¹⁴³ Po druhé světové válce již nepůsobil v diplomatických službách.¹⁴⁴

3.2.4.4. František Štilip

František Štilip narozený v Plzni roku 1866 se vydal na diplomatickou dráhu z pedagogického prostředí. Od roku 1905 působil v oblasti Plzeňska jako učitel po dobu deseti let. Za války sloužil v rakousko-uherské armádě, ovšem od roku 1917 působil v československých legiích (oblasti Francie, Itálie). Jako legionář se zúčastnil i obsazování Slovenska u 32. pluku. V roce 1919 byl jako důstojník vyslán na repatriační misi do Egypta a později na Zakavkazsko. Od července 1921 působil v diplomatických službách. Nejprve na konzulátu v Drážďanech a od podzimu ve Varšavě. Jako konzul byl jmenován ještě v prosinci téhož roku. Jeho první působení bylo ve městě Lvov, kde strávil jako konzul dalších sedm let. Poté se vrátil do Československa na ministerstvo zahraničních věcí do administrativní sekce a následně byl na misi v Moskvě, odkud byl 1. června 1931 odvolán a navrátil se opět do administrativní sekce MZV. Od roku 1936 se stal konzulem v rumunské Galaci. Nakonec kvůli zdravotním problémům byl odvolán a poté odešel z diplomatických služeb. Dožil ve svém domě u hradu Roupov.¹⁴⁵

¹³⁹ Dejmek, Jindřich. *Diplomacie Československa. Díl II. Biografický slovník československých diplomatů (1918–1992)*. Praha, 2013, s. 249.

¹⁴⁰ AMZV, f. VII/9 Osobní spisy, Tržický František. Popis způsobilosti za rok 1926, str. 1.

¹⁴¹ AMZV, f. VII/9 Osobní spisy, Tržický František. Životopis, str. 1.

¹⁴² AMZV, f. VII/9 Osobní spisy, Tržický František. Ing. Tržický František, vrchní odborový rada, převedení podle § 2 vlád. nař. č. 379/38 Sb. z. a. do oboru ministerstva sociální a zdravotní správy, zrušení převedení do oboru ministerstva zemědělství, 13. prosince 1939, str. 2.

¹⁴³ AMZV, f. SM-T, kart. 7. Zpráva vyšetřující komise, 16. ledna 1947, str. 1.

¹⁴⁴ Dejmek, Jindřich. *Diplomacie Československa. Díl II. Biografický slovník československých diplomatů (1918–1992)*. Praha, 2013, s. 249.

¹⁴⁵ Dejmek, Jindřich. *Diplomacie Československa. Díl II. Biografický slovník československých diplomatů (1918–1992)*. Praha, 2013, s. 239-240.

3.2.4.5. JUDr. Ladislav Květoň

Ladislav Květoň narozen v Hynkově v Olomouci vystudoval na univerzitě ve Vídni právo a získal titul JUDr. Poté pracoval jako praktikant Zemské správy v Černovicích a Bukovině. Za první světové války působil jako komisař v Uhrách.¹⁴⁶ Roku 1921 nabídl své služby Ministerstvu zahraničních věcí. Vzhledem k jeho působení v Bukovině měl zkušenosti s Rumuny, Maďary, Rusíny i Poláky. Spolu s řečí již zmíněných národů, ovládal také jazyk anglický a francouzský.¹⁴⁷ Žádosti o činnosti na MZV bylo vyhověno a od roku 1923 byl Ladislav Květoň v československých diplomatických službách. Hlavním důvodem pro toto zařazení byl nedostatek schopných pracovníků v rodící se diplomacii.¹⁴⁸ První část své činnosti započal na MZV v administrativním odboru. Následně se Ladislav Květoň v diplomacii dostal do Rumunského království jako konzul v Kluži, kde působil do roku 1932. Poté se přesunul na generální konzulát do Berlína. Od ledna 1938 až do konce konzulátu vedl konzulát v Galaci. Koncem března roku 1939 odešel do penze.¹⁴⁹

---

¹⁴⁶ *Tamtéž*, s. 136.

¹⁴⁷ AMZV, f. VII/9 Osobní spisy, Květoň Ladislav. Životopis, 4. února 1921, str. 1–2.

¹⁴⁸ AMZV, f. VII/9 Osobní spisy, Květoň Ladislav. Informace, 31. května 1923, str. 1–2.

¹⁴⁹ Dejmek, Jindřich. *Diplomacie Československa. Díl II. Biografický slovník československých diplomatů (1918–1992)*. Praha, 2013, s. 136.

3.3. Zastupitelský úřad Kluž

3.3.1. Charakteristika oblasti

Město Kluž (rumunsky Cluj) se nalézá v bývalé oblasti Sedmihradsko a do první světové války oblast pozdějšího konzulárního obvodu patřila Rakousku-Uhersku. Do konzulárního obvodu náležely čtyři provincie (oblasti): Sedmihradsko, Banát, Krišana a Maramureš. Tyto oblasti se dále dělily na celkem 22 okresů (žup): Alba, Arad, Bihor, Braşov, Caraş, Ciuc, Cluj, Făgăraş, Hunedoara, Măramureş, Mureş Năsăud, Odorheiu, Sălaj, Satu-Mare, Severin, Sibiu, Someş, Târnava Mare, Târnava Mică, Timiş-Totontal, Trei-Scaune a Turda. Celková rozloha oblasti čítala 102 200 km² a pojímala 5,5 milionu obyvatel.¹⁵⁰ Největšími městy v oblasti byla Kluž (106 000 obyv.) a Timisoara (100 000 obyv.). Ze všech rumunských oblastí byla tato nejpočetněji zastoupená československými krajaný. Jednalo se o 15 000 Čechů, 39 000 Slováků a 25 000 Rusínů. Z toho dohromady 18 000 krajanů bylo československých příslušníků. Středisek, kde se usídlili českoslovenští krajané, bylo v klužském obvodu velmi mnoho.¹⁵¹ Následující tabulka uceluje přehled krajanů, jejich počtu a míst, kde žili:

<i>Název místa</i>	<i>Počet československých krajanů</i>
<u>Župa aralská</u>	
Nadlak	9 000
Cípar	860
Otlaka	450
Arad	400
Rumunská Pečka	370
Německý Pereg	300
Semlak	300
Šejtin	270
Mokra	210
<u>Župa Bihorská</u>	

¹⁵⁰ Sčítání z roku 1910.

¹⁵¹ AMZV, f. I/1 a I/2 čsl. konzuláty v cizině, kart. 66. Přehledy úřední činnosti mezi lety 1921–1938. Konzulární obvod, str.1–2.

Velký Barod	1 400
Pešteš	1 400
Bodonoš	960
Huta de Voivozi	600
Baromlak	500
Bikáč	480
Kezepeš	450
Oradea Mare	400
Verzár	300
Fedvernek	250
Suplak (<i>Berettyószéplak</i>)	200
<u>Župa silad'ská</u> (<i>Sălăj</i>)	
Valea Ungurului	2 000
Valea Ternei	1 100
Hakmašd	350
Giumelciš	250
<u>Župa huňadská</u> (<i>Hunedoara</i>)	
Petrošeni	500
Petrilla	500
<u>Župa Karaš-Severinská</u>	
Weizenried (<i>Gernik</i>)	1 000
Anina-Steierdorf	1 000
Svatá Helena	920
Eibenthal	800
Rešica	800
Šumice	500
Ravensko	450
Šnelersruhe	450
Židovin	250
Oršova	200
Lugoj	200
Nadrag	200
Barzasca	200

Bozoviči	150
Nová Ogradina	150
Zlatica	150
<u>Župa temešská</u>	
Temešvár	1 000
Vukova	500
Butina	500
Bresovac (<i>mad'. Aga</i>)	500
<u>Ostatní</u>	
Kluž (<i>Cluj</i>)	400
Mediaš	250
Turda	200
Sibiu	150
Brašov	150
Baia Mare	100
Targul Mureš	80

Tabulka č. 3: Přehled zastoupení čsl. krajanů v klužském obvodu (dle: AMZV, f. I/1 a I/2 čsl. konzuláty v cizině, kart. 66. Přehledy úřední činnosti mezi lety 1921–1938. Konzulární obvod, str. 1–2.).

Nejpočetnějším městem, kde sídlili českoslovenští krajané, bylo město Nadlak (*Nădlac*) na západě Rumunska u hranic s Maďarskem. Obyvatelé města byli především národnosti slovenské či rumunské. Čistě české osady v oblasti byly Svátá Helena, Weizenried, Ravensko, Eibenthal, Šnellersruhe a Šumica.¹⁵² Po vzniku ČSR místní Češi projeví snahu vrátit se zpět do vlasti. Důvodem byla špatná ekonomická situace. Většinu obyvatel se tato reemigrace nevydařila a zůstali izolováni ve svých oblastech.¹⁵³

Podnebí ve městě Klůž bylo pracovníky úřadu označeno jako drsné (subalpské). Především se projevovalo chladným zimním obdobím, které začalo během listopadu, a kolísavými teplotami v letním období (náhlá ochlazení). Jako u ostatních konzulátů se objevovaly ve městě především plicní choroby, tyfus, dále spalničky či záškrť. Tyto choroby řádily každoročně. Hojně se vyskytoval problém s toulavými psy, kteří měli často vzteklinu. Ovšem lékařů a kvalitních klinik bylo dostatek (i univerzitní klinika). Ve městě

¹⁵² AMZV, f. I/1 a I/2 čsl. konzuláty v cizině, kart. 66. Přehledy úřední činnosti mezi lety 1921–1938. Konzulární obvod, str.1–2.

¹⁵³ VACULÍK, Jaroslav. *České menšiny v Evropě a ve světě*. Praha, 2009, str. 167.

se v letních měsících se objevoval problém s prachem. Doprava po Kluži byla výhradně autobusová a automobilová. Z hlediska školství existovala v Kluži univerzita, dvě konzervatoře hudby, zemědělská akademie, lycea (chlapecká a dívčí), tři teologické semináře a několik obchodních škol. Obecní školy byly především rumunské a maďarské. Jediná soukromá škola, která existovala, vyučovala německým jazykem. Úředníci konzulátu nechávali své děti vyučovat v Československu či soukromě. Kulturní a společenský život v Kluži byl aktivní. Existovalo zde rumunské Národní divadlo, kde se hrála jak opera, tak i činohra. Druhé divadlo ve městě patřilo maďarské menšině. Ze sportu se aktivně provozovala kopaná, tenis, bruslařství a plavectví. Turistické oblasti ve městě nebyly využívány. Za hlavní spolek ve městě lze označit místní autoklub. Ostatní spolky (spíše kroužky) existovaly na národnostní bázi.¹⁵⁴

3.3.2. Vývoj zastupitelského úřadu

Nejstarší dokument spjatý s konzulátem v Kluži je žádost o zřízení zastupitelského úřadu v Kluži poslaný bankovním úředníkem Rudolfem Pařízkem dne 5. prosince 1920. Hovoří v něm o složitosti získání potřebných úředních dokumentů československých občanů z oblasti Sedmíhradska, jelikož pro ně musí cestovat až do Bukurešti. Tato žádost byla zaslána obchodní a živnostenské komoře v Praze a Sedmíhradsku, které se poté dotazovali ministerstva zahraničních věcí ohledně jejich postupu.¹⁵⁵

Ministerstvo zahraničí s návrhem zřídit konzulát v Kluži souhlasilo. V notifikaci došlo k potvrzení o vznik konzulátu i od ministerstva vnitra (4. ledna 1921) a zároveň byl informován rumunský král. Pro zajištění potřebného zázemí byl vyslán PhDr. Jan Jirásek. Než došlo k potvrzení z rumunské strany, působil PhDr. Jan Jirásek v Rumunsku jako zaměstnanec vyslanectví v Bukurešti.¹⁵⁶

Primárním úkolem PhDr. Jana Jirásky bylo zajistit zázemí, ve kterém by mohl vzniknout konzulát. Do města Kluž dorazil 9. května 1921. Toto datum lze považovat za neoficiální počátek činnosti konzulátu skrze příchod PhDr. Jana Jirásky, jenž byl prvním konzulem v Kluži. Ten se ubytoval v hotelu s názvem New York, odkud započal s úřední činností. Jednalo se o první registraci adresy konzulátu, dle úředního názvu „*Zamini Cluj*“. Zajištění místností bylo ovšem ve městě Kluž velice obtížné. Konzulát,

---

¹⁵⁴ AMZV, f. I/1 a I/2 čl. konzuláty v cizině, kart. 66. Životní a zdravotní poměry v sídle úřadu v roce 1936, str. 1–4.

¹⁵⁵ SOVIAR, Josef. *Zastupitelský úřad Československé republiky v Kluži (1921–1939)*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2016, s. 25–26.

¹⁵⁶ SOVIAR, Josef. *Zastupitelský úřad Československé republiky v Kluži (1921–1939)*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2016, s. 25–26.

dle zprávy PhDr. Jiráska, měl započít činnost k 1. srpnu 1921, ale do této doby nebyly zajištěny místnosti pro chod úřadu, a tak musel být oficiální start konzulátu odložen. I přes absenci nového zázemí konzul Jan Jirásek rozšířil úřednictvo o další členy. Byli jimi konzulární attaché dr. František Renet (od 1. září 1921), konzulární tajemník Štěpán Krčmařík (od 9. září 1921), písař Ferdinand Procházka (od 28. září 1921) a písařka Božena Racková (od 1. září 1921). Oficiální konzulární činnost započala 19. října 1921 (udělení exequatur), ovšem plné zapojení do činnosti započalo po zajištění místností pro konzulát až 1. listopadu 1921 Kromě československého zastupitelského úřadu měly v Kluži svoje úřady dále Anglie, Francie a Maďarsko (pasový úřad).¹⁵⁷

Podle revizní zprávy z 8. prosince 1921 úřad fungoval bezvadně bez žádných negativních připomínek. Vzhledem k velikosti agendy bylo doporučeno rozšířit personál. Právě požadavky na rozšíření zaměstnanců byly časté u všech šéfů konzulátu.¹⁵⁸

Druhým konzulem se stal JUDr. Ladislav Květoň. Jeho úřadování započalo 25. března 1926. Po něm nastoupil a nejdéle úřadoval Ing. Ladislav Chocholoušek, jenž nastoupil v 29. března 1932.¹⁵⁹ Ing. Ladislav Chocholoušek se velice aktivně interestoval v přerazování svých zaměstnanců. Především se snažil zabránit přeložení do ústředí kanc. oficiála Trávníčka a zároveň když se potřeboval zaměstnanec z rodinných důvodů dostat zpět do Československa, velice se konzul ze všech možných sil přimlouval.¹⁶⁰ Konzulovi nelze upřít starost o své zaměstnance, ale ve svém snažení narazil u ministerstva zahraničí: „MZV,... nemůže z důvodu zásadních zaváděti praksi, aby odvolávání či přidělování sil k zastupitelskému úřadu činilo závislým na souhlasu příslušného přednosty úřadu.“¹⁶¹ Po Ing. Ladislavu Chocholouškovi nastoupil do úřadu 19. srpna 1938 další inženýr František Tržický, jenž byl posledním šéfem úřadu do likvidace konzulátu.¹⁶²

Informace o obsazení Československa německou armádou bylo na konzulátu v Kluži zjištěno z rozhlasového přijímače dne 15. března 1939. Tato zpráva vyvolala v řadách zaměstnanců zmatek. Konzul František Tržický se snažil udržet úřad co nejdéle ve svých rukou. Proti tomuto plánu se stavělo negativně místní rumunské místodržitelství

---

¹⁵⁷ AMZV, f. I/1 a I/2 čsl. konzuláty v cizině, kart. 66. Konzulát v Kluži, zajištění místností, 23. červen 1921, str. 1–2, Započetí úřední činnosti konzulátu, 17. ledna 1922, str. 1, Organizace úřední agendy při konzulátě, 4. května 1922, str. 1–2.

¹⁵⁸ AMZV, f. I/1 a I/2 Diplomatický sbor, kart. 36. Revize konzulátu v Kluži, 8. prosince 1922, str. 1.

¹⁵⁹ AMZV, f. I/1 a I/2 Diplomatický sbor, kart. 36. Konzulát v Kluži, str. 1–2.

¹⁶⁰ AMZV, f. I/1 a I/2 čsl. konzuláty v cizině, kart. 66. Výměna úřednictva u konzulátu ČSR v Kluži, 5. ledna 1937, str. 1–3.

¹⁶¹ AMZV, f. I/1 a I/2 čsl. konzuláty v cizině, kart. 66. Osobní změny u konzulátu v Kluži, str. 1.

¹⁶² AMZV, f. I/1 a I/2 Diplomatický sbor, kart. 36. Konzulát v Kluži, str. 1–2.

(konzul se marně snažil vyjednat podporu). Konzul František Tržický se rozhodl několikrát zatelefonovat na vyslanectví, kde se mu nakonec dostalo odpovědi, že je již vyslanectví předáno Němcům. Zároveň dorazil telegram z vyslanectví o nařízení vydání konzulátu Němcům, přesněji německému konzulátu v Brašově. Konzul před předáním zničil spolu se svojí manželkou a aktuárským adjunktem Karlem Koutníkem veškeré důvěrné (tajné) spisy a poté předal konzulát. Podle svědectví Karla Koutníka byl konzul velice rozčilen a skoro nemluvil (konzul tento fakt potvrzuje, jelikož z rozrušení si chronologii předávání úřadu nepamatoval). Československý štít, i přes nařízení z německé strany, se zaměstnanci konzulátu zdráhali sejmout. Nakonec tak učinil německý zřízenec (řidič). Vlajky byly později zaslány do Prahy.¹⁶³ Konzulát neměl při předání žádnou finanční hotovost, přičemž si ještě vyžádal dotaci na náklady za stěhování. Většina personálu se po předání vrátila do Prahy.¹⁶⁴ Konzul František Tržický, Karel Koutník a oficiál Ervín Frim se vypravili autem do Bukurešti zjistit okolnosti, za kterých by mohli zůstat v Rumunsku, jelikož předpokládali brzký konflikt v Evropě, při němž plánovali zmocnit se nazpět úřadu. Při příležitosti pobytu v Bukurešti získali i informace z Londýna o požadavku nevydávat československé úřady Němcům. Plány tří mužů se náhle změnily. Chtěli odcestovat do Anglie, ale britské úřady tuto možnost nedovolily.¹⁶⁵ Konzul František Tržický se navrátil až v červenci 1939 a byl zaměstnán na ministerstvu zemědělství.¹⁶⁶

3.3.3. Činnost zastupitelského úřadu

Zastupitelský úřad Kluž byl ze tří konzulátů dle počtu zaměstnanců nejrozšířenější. Práce úřadu spočívala ve velké míře v oblasti administrativní, a to ve vydávání pasů a víz. Nelze opominout také péči o československé krajany, kteří byli v klužském konzulárním obvodu nejvíce zastoupeni. Klužský úřad započal činnost v počtu pěti zaměstnanců (včetně šéfa úřadu). Během necelé sedmnáctileté činnosti došlo k fluktuaci zaměstnanců i jejich počtu. Soupis šéfů úřadu a úředníků v Kluži popisuje následující tabulka:

---

¹⁶³ AMZV, f. SM-T, kart. 7. Výpověď Karla Koutníka, 7. února 1947, str. 1–3, Výpověď Ing. Františka Tržického, 31. ledna 1947, str. 1–5, Výpověď Václava Váchala, 3. února 1947, str. 1–2.

¹⁶⁴ NĚMEČEK, Jan. *Soumrak a úsvit československé demokracie*. Praha, 2008, s. 321–322.

¹⁶⁵ AMZV, f. SM-T, kart. 7. Výpověď Karla Koutníka, 7. února 1947, str. 1–3, Výpověď Ing. Františka Tržického, 31. ledna 1947, str. 1–5, Výpověď Václava Váchala, 3. února 1947, str. 1–2.

¹⁶⁶ NĚMEČEK, Jan. *Soumrak a úsvit československé demokracie*. Praha, 2008, s. 321–322.

<u>Zaměstnanci zastupitelského úřadu Kluž</u>		
<i>Šéfové úřadu</i>		
PhDr. Jirásek Jan	Konzul	od 19. 10. 1921
JUDr. Květoň Ladislav	Konzul	od 25. 3. 1926
Ing. Chocholoušek Ladislav	Konzul	od 29. 3. 1932
Ing. Tržický František	Konzul	od 19. 8. 1938
<i>Zaměstnanci úřadu</i>		
Renet František	konz. attaché	1921–1923
Krčmařík Štěpán	konz. tajemník	1921–1927
Procházka Ferdinand	smluvní úředník	1921–1929
Hadházyová (roz. Racková) Růžena	písařka	1921–1938
Hlaváček Václav	smluvní úředník	1922–1923
Simtione Emanuel	kanc. výpomocná síla	1922–1926
Melzer Vilém	kanc. výpomocná síla	1922–1923
Šolpjak Michal	zřízenec	1922–1923
Vavřínek Prokop	konz. attaché	1923–1924
Špinka Theodor	konz. rada	1923–1931
Dočkal Josef	konz. tajemník	1923–1928
Ruml Alfréd	kanc. official	1923–1924
Trávníček Čeněk	kancelista	1923–1938
Marmonová Marie	výpomocná písařka	1923
Hruban Arnošt	výpomocná kanc. síla	1923–1926
Popp Josef	výpomocný písař	1923–1938
Novák Josef	zřízenec	1923–1938
Davidová (roz. Horáková) Milada	kanc. oficiantka	1924–1930
Frim Ervín	kanc. official	1929–1938
Slavíček Bedřich	konz. adjunkt	1929–1930
Kapoun Josef	kanc. official	1930–1936
Kubát Václav	kanc. official	1931–1937
Bošková Bohuslava	výpomocná kanc. síla	1931–1932
Kašpar Antonín	kanc. official	1934–1938

Havlík Čeněk	výpomocná kanc. síla	1934–1935
Koutník Karel	kanc. adjunkt	1936–1938
Hartmannová Markéta	výpomocná kanc. síla	1936–1938
Pazderník Josef	kanc. official	1937–1938
Kolařík Josef	podúředník	1938

Tabulka č. 4 *Zaměstnanci zastupitelského úřadu v Kluži* (dle: AMZV, f. I/1 a I/2 čsl. konzuláty v cizině, kart. 66. Přehledy úřední činnosti mezi lety 1921–1938).

Činnost konzula v Kluži byla především v interní rovině, kam patřily osobní intervence v technické, obchodní, národohospodářské, sociální či politické oblasti. Primárně předsedovi úřadu v Kluži náležela agenda krajanské péče spolu s kulturní a propagační činností. V počátku propagační činnost byla vzhledem k vysokým cenám tiskařských podniků velice náročná. Konzulát zpočátku nemohl produkovat tištěné články. Roku 1922 konzulát vydal pětadvacet stručných článků v novinách. To bylo považováno konzulem Jiráskem za nedostatečné. Situace se zlepšila s rokem 1923. První rumunsko-československé styky zprostředkované konzulátem v Kluži se týkaly umělecké a vzdělávací oblasti. Jednalo se o zajištění studijního pobytu malíři Kupetzkému v Praze a na Slovensku. Dále byl zprostředkován zájezd studentů Vysoké školy zemědělské v Kluži na hospodářskou výstavu v Praze a do československých hospodářských podniků, také výměna botanických materiálů mezi profesorem botanické zahrady v Kluži a univerzitními profesory v Praze (např. prof. Josef Velenovský). Zároveň českoslovenští studenti navštívili oblast Rumunska.¹⁶⁷

Obecně lze propagační činnost konzulátu rozdělit do několika částí. Pro toto je příhodné použít rozdělení zpravodajské a propagační sekce ve dvacátých letech. Jedná se o uspořádání přednášek z podnětu úřadu; přehled navázání nových osobních styků; propagace umělecko-literární; propagace filmová a obrazová; propagace turistická, lázeňská a sportovní; propagace a činnost v kruzích čsl. krajanů a přehledy činnosti přátelských kroužků a spolků.¹⁶⁸

První přednáška byla uskutečněna 28. října 1923 v Kluži bývalým konzulem v Praze PhDr. Simonem na téma: Národní tělocvičné organizace, jež přibližovala myšlenky Sokolstva. Další přednášky proběhly v roce 1925, především na téma týkající se prezidenta Tomáše Garrigue Masaryka. Následné období do roku 1928 neměl úřad potřebné finance k organizaci přednášek. Na konci dvacátých a počátkem třicátých let

¹⁶⁷ AMZV, f. I/1 a I/2 čsl. konzuláty v cizině, kart. 66. Přehledy úřední činnosti mezi lety 1921–1938.

¹⁶⁸ *Tamtéž.*

se navýšil počet přednášek v průměru na čtyři ročně. Přednášejícími byli především vysokoškolská pedagogové či samotný konzul. Nejčastějším tématem se stala Československá obec sokolská. Ovšem od roku 1935 již žádné přednášky neprobíhaly. Jednu z posledních přednášek přednášel vyslanec Jan Šeba na téma: O Rumunech a Čechoslovácích během světových dějin. Propagace filmová a obrazová úzce souvisela s přednáškami, jelikož bylo při nich často využíváno obrazových a filmových materiálů.¹⁶⁹

Navazování osobních styků klužských konzulů započal PhDr. Jan Jirásek velice aktivně ve sférách vědeckých a obchodních. Po ročním působení v úřadu byl zvolen řádným členem Rumunské vědecké společnosti v Kluži. Zároveň vzniknuvší konzulát musel své styky rozšířit na všechny osoby významnějšího rázu z oblasti politické, konkrétní jména do roku 1927 nejsou známa. Styky osobní byly vedeny především s rektory a profesory univerzity v Kluži. Z navázaných osobních politických styků lze jmenovat dr. V. V. Tilea, tajemníka min. předsedy dr. Vaidy-Voevoda či dr. Cassia Maniu, bratra dalšího ministerského předsedy.¹⁷⁰

Pro charakteristiku propagace umělecko-literární v Kluži lze nejpříhodněji citovat větu z pramenů o této oblasti informujících: „*Vzhledem ku speciálním poměrům místním a národnostním/ obvod konzulární je troj-jazyčný a města hlavně v rukou národnostních menšin/ nejučinněji bylo zde postupovati na poli umění hudebního.*“¹⁷¹ Většina hudebních počínů ať československých nebo rumunských uměleckých souborů interpretovala skladatele Antonína Dvořáka (hlavně Prodaná nevěsta) a Bedřicha Smetanu (hlavně Vltava). Z československých umělců, kterým konzulát pomohl k vystupování, lze jmenovat houslistu Jaroslava Kociana. Propagace literární probíhala formou zapůjčení či darování knih vědeckého obsahu místní univerzitě.¹⁷²

Hovoří-li se o propagaci turistické, lázeňské a sportovní, pak v případě klužského obvodu lze vyškrtnout propagaci turistickou. Primární činnost propagace náležela lázeňské oblasti. Propagace konzulátem probíhala formou vydávání či rozšiřování brožur, letáků a vydávání článků v periodiku. V roce 1923 se dokonce poplatky za víza zlevnily (se souhlasem MZV) o padesát procent. Preferovaly se lázeňské oblasti tatranské, pišťanské a karlovarské. Klužský konzulát zprostředkoval mezistátní fotbalové zápasy mezi Československou a Rumunskou republikou. První zápas byl sehrán v Kluži

---

¹⁶⁹ AMZV, f. I/1 a I/2 čl. konzuláty v cizině, kart. 66. Přehledy úřední činnosti mezi lety 1921–1938

¹⁷⁰ AMZV, f. I/1 a I/2 čl. konzuláty v cizině, kart. 66. Přehledy úřední činnosti mezi lety 1921–1938

¹⁷¹ AMZV, f. I/1 a I/2 čl. konzuláty v cizině, kart. 66. Přehledy úřední činnosti 1925, vzorec 6, str. 4.

¹⁷² AMZV, f. I/1 a I/2 čl. konzuláty v cizině, kart. 66. Přehledy úřední činnosti mezi lety 1921–1938

(1. července 1923) a československé mužstvo zvítězilo poměrem 6:0. O rok později se v srpnu konala odveta v Praze.¹⁷³

Vzhledem k největšímu množství čsl. krajanů ze všech konzulárních obvodů, se stala péče o krajany zásadní činností zastupitelského úřadu v Kluži. Péče se týkala jediné české školy v Banátě a dvou slovenských v Nadlaku a Ciparu. Konzulát opatroval potřebné učebnice skrze ministerstvo školství a národní osvěty. Na náklady ministerstva mohli nadaní žáci pokračovat v dalším studiu. Konzulát byl také nápomocný při vzniku slovenských knihoven v Nadlaku, Ciparu a Mokré. Důležitá byla podpora československého kroužku v Kluži, jenž organizoval oslavy narozenin prezidenta Tomáše Garrigue Masaryka a oslavy vzniku republiky. Roku 1927 konzulát pomáhal získávat podklady pro vytvoření tělovýchovného spolku Sokol v Nadlaku. Zároveň bylo vymoženo zasílání československých listů krajanům do Mokré, Sv. Heleny a Aradu. Konzul po spolupráci s československou presidentskou kanceláří vymohl dar pro opravu kostelů ve Sv. Heleně a Mokré. Koncem dvacátých let konzulát započal informovat o úpadku školní výchovy (především v oblasti jazykové) u krajanských škol a snažil se nalézt vhodné uchazeče pro studium učitelství. Roku 1930 mnoho učitelů v době prázdnin jelo do Prahy a Bratislavy zdokonalovat český jazyk. Zároveň začala obměna či posilování učitelů ve všech oblastech klužského konzulátu. V roce 1931 byl zprostředkován od MZV krajanům do Sv. Heleny radiový přijímač. Jazykový problém konzulát počátkem 30. let neregistroval jen u škol, ale i u církevních hodnostářů. Začal si všimnout problému národnosti u farářů. Pomyslným trnem v oku byli faráři maďarské národnosti, jenž působili u čsl. krajanů (např. oblast Gârnic). Roku 1932 se v oblasti zvýšila činnost Sokolů, jelikož očekávali možnost účastnit se Vsesokolského sjezdu. Nebylo možno všem tuto návštěvu umožnit. Od roku 1936 docházelo k rozšiřování školních budov a zvyšování počtu učitelů v obvodu. Spolupráce s čsl. krajany byla ukončena roku 1938.¹⁷⁴

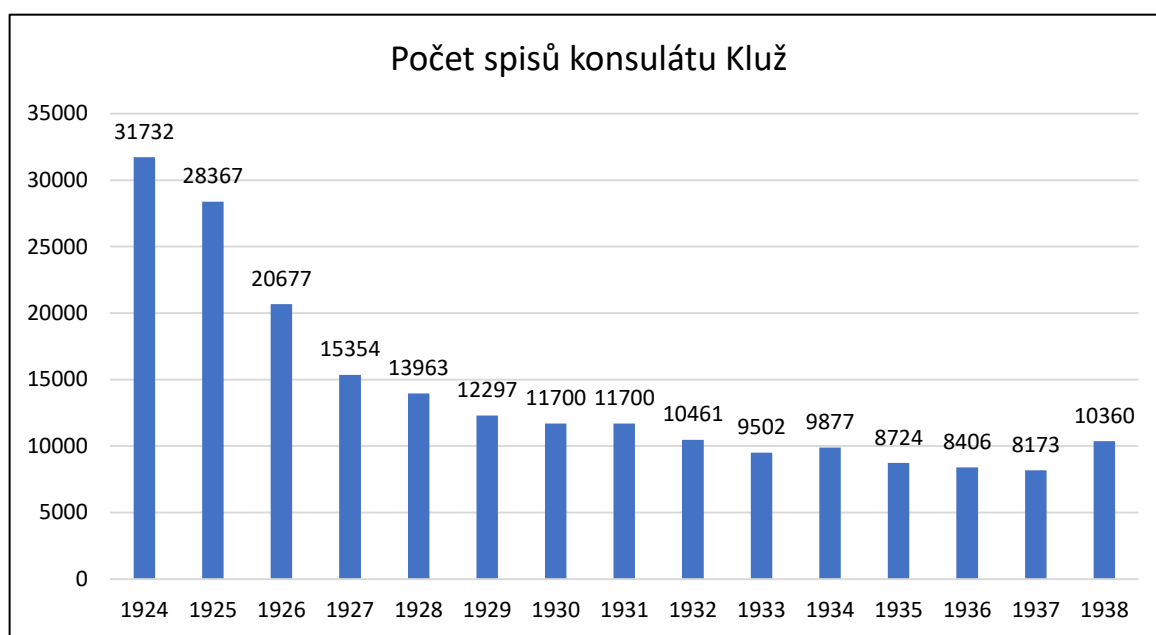
Spřátelenými kroužky čsl. konzulátu v Kluži byly Spolek rumunsko-československý v Kluži, jenž zajišťoval různé oslavy a výročí spojené s Československem. Zároveň zajistil pro krajany ve svých místnostech čítárnu. Spolek byl v roce 1928 označen jako upadající. Dalším významným spolkem byla organizace rumunských legionářů s ústředím v Kluži. Roku 1927 vznikl rumunsko-československý spolek Jarník-Bârseanu, jenž byl již o rok později hodnocen jako neagilní. Další československý kroužek působil ve městě Arad. Spolu s kroužkem v Temešváru byly velice aktivní a s konzulátem se tyto dva

¹⁷³ AMZV, f. I/1 a I/2 čsl. konzuláty v cizině, kart. 66. Přehledy úřední činnosti mezi lety 1921–1938

¹⁷⁴ AMZV, f. I/1 a I/2 čsl. konzuláty v cizině, kart. 66. Přehledy úřední činnosti mezi lety 1921–1938.

kroužky snažily vytvořit svoji knihovnu. Ve městě Nadlak působil také československý kroužek, ale činnost zde vyvíjel především místní Sokol a také místní divadelní kroužek. Roku 1932 bylo plánováno utvořit svaz československých spolků v Rumunsku, ale vzhledem ke složitosti tohoto činu bylo od tohoto plánu upuštěno. V roce 1934 byl vytvořen nový kroužek v Kluži s názvem Havlíček, jenž přejal iniciativu od původního klužského kroužku. Další známý kroužek působil v Sibiu či Târgu Mureș.¹⁷⁵

Porovnáme-li celkový počet spisů klužského a černovického konzulátu, byl objem třikrát vyšší než u východního sousedského konzulátu. Celkový počet znázorňuje následující graf¹⁷⁶:

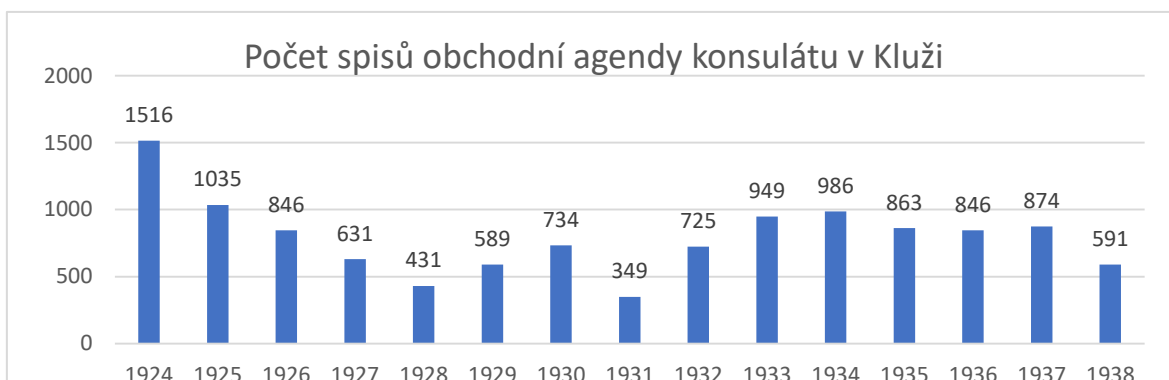
Graf č. 7: Celkový počet spisů konzulátu v Kluži (dle: AMZV, f. I/1 a I/2 čsl. konzuláty v cizině, kart. 66. Přehledy úřední činnosti mezi lety 1921–1938).

Obchodní agenda konzulátu především podporovala československé firmy, jenž chtěly působit v daném obvodě. Do roku 1929 byla poskytována podpora průměrně 25 firmám ročně. Následné národohospodářské zprávy do r. 1933 nejsou zaznamenány. Od následného roku se agenda obchodní velice zvýšila. Podle konzulátu se tak událo z důvodu vývoje událostí v Německu. Rumunští obchodníci se tamního trhu začali obávat a hledali jiné alternativy. V součinnosti s československo-rumunskou obchodní společností docházelo ze strany konzulátu k větší propagaci československých produktů.¹⁷⁷ Spisy obchodní agendy úřadu schematizuje následující graf:

¹⁷⁵AMZV, f. I/1 a I/2 čsl. konzuláty v cizině, kart. 66. Přehledy úřední činnosti mezi lety 1921–1938.

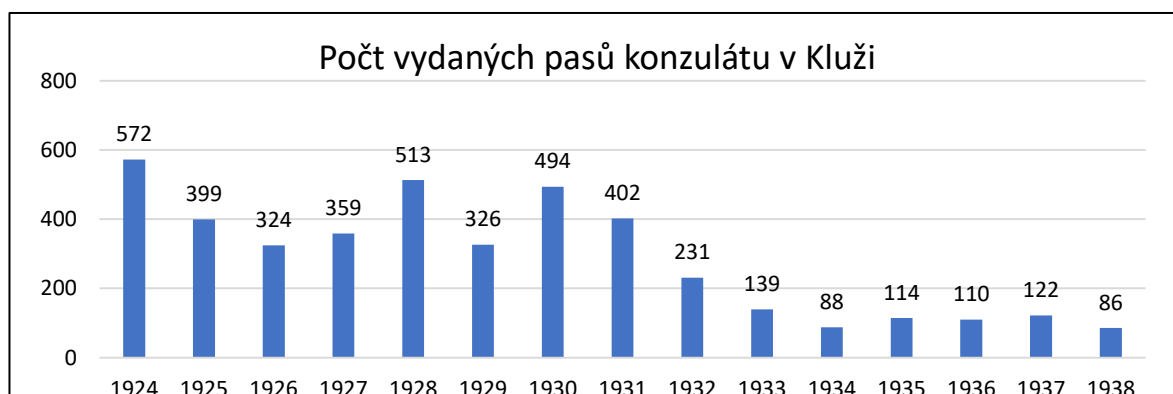
¹⁷⁶ Veškeré grafy týkající se konzulátu v Kluži jsou zobrazovány od r. 1924, jelikož od tohoto roku jsou dostupné kompletní informace.

¹⁷⁷ AMZV, f. I/1 a I/2 čsl. konzuláty v cizině, kart. 66. Přehledy úřední činnosti mezi lety 1921–1938.

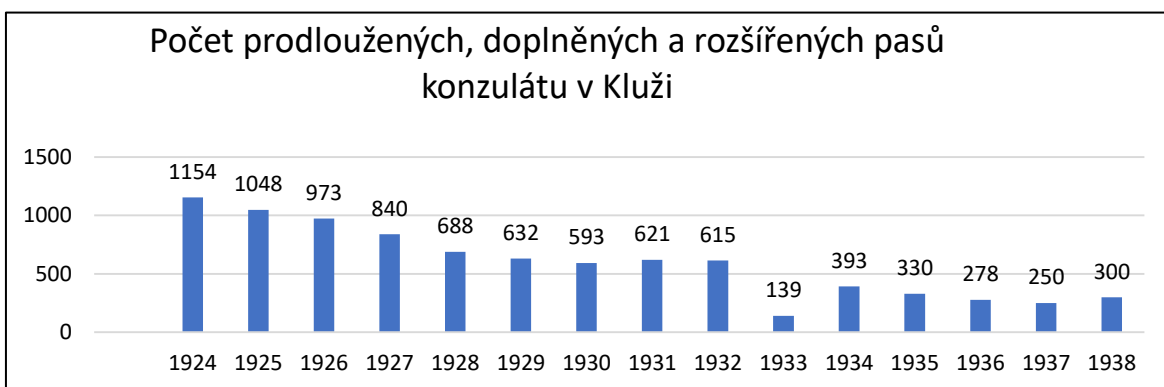
Graf č. 8: *Počet spisů obchodní agendy konzulátu v Kluži.* (dle: AMZV, f. I/1 a I/2 čsl. konzuláty v cizině, kart. 66. Přehledy úřední činnosti mezi lety 1921–1938).

Administrativní agenda konzulátu v Kluži byla československými krajany velice využívána především od 30. let. Do roku 1929 byla většinou cizím státním příslušníkům, jenž žili na území Rumunska, schvalována žádost o naturalizaci s výsadou, že se mohou na území zdržovat bez cestovních průkazů. Od r. 1930 v Rumunsku započala aktivní kontrola cizinců a především lidé z vesnických oblastí potřebné dokumenty u sebe neměli. Konzulát musel často řešit případy, kdy hrozilo československým osobám vypovězení. Z těchto důvodů pasová a vízová agenda počátkem 30. let neklesala. Nakonec tato agenda měla sestupnou tendenci, až na udělování víz v roce 1938.¹⁷⁸ Vše ukazují následující tabulky:

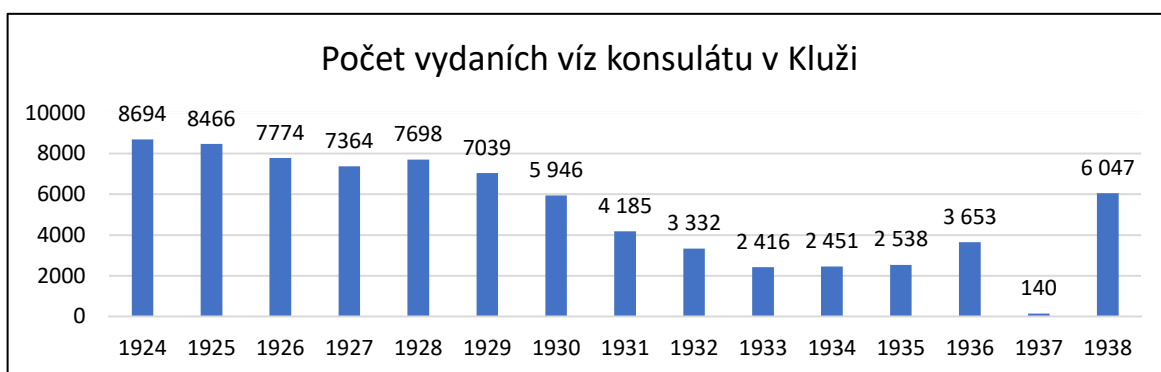

Graf č. 9: *Počet vydaných pasů konzulátu v Kluži* (dle: AMZV, f. I/1 a I/2 čsl. konzuláty v cizině, kart. 66. Přehledy úřední činnosti 1921–1938.).

¹⁷⁸ AMZV, f. I/1 a I/2 čsl. konzuláty v cizině, kart. 66. Přehledy úřední činnosti mezi lety 1921–1938.

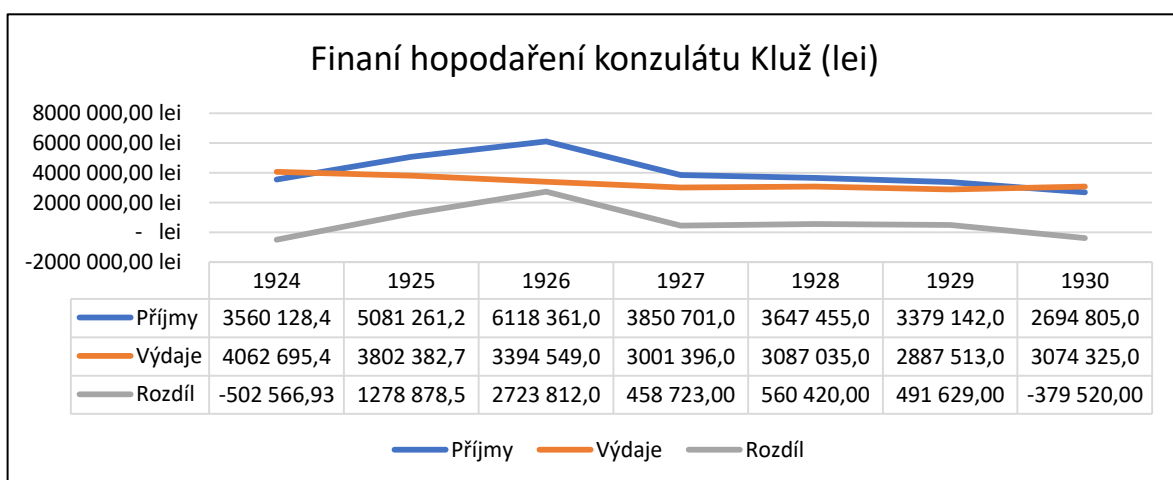

Graf č. 10: Počet prodloužených, doplněných a rozšířených pasů konzulátu v Kluži (dle: AMZV, f. I/1 a I/2 čsl. konzuláty v cizině, kart. 66. Přehledy úřední činnosti mezi lety 1921–1938).

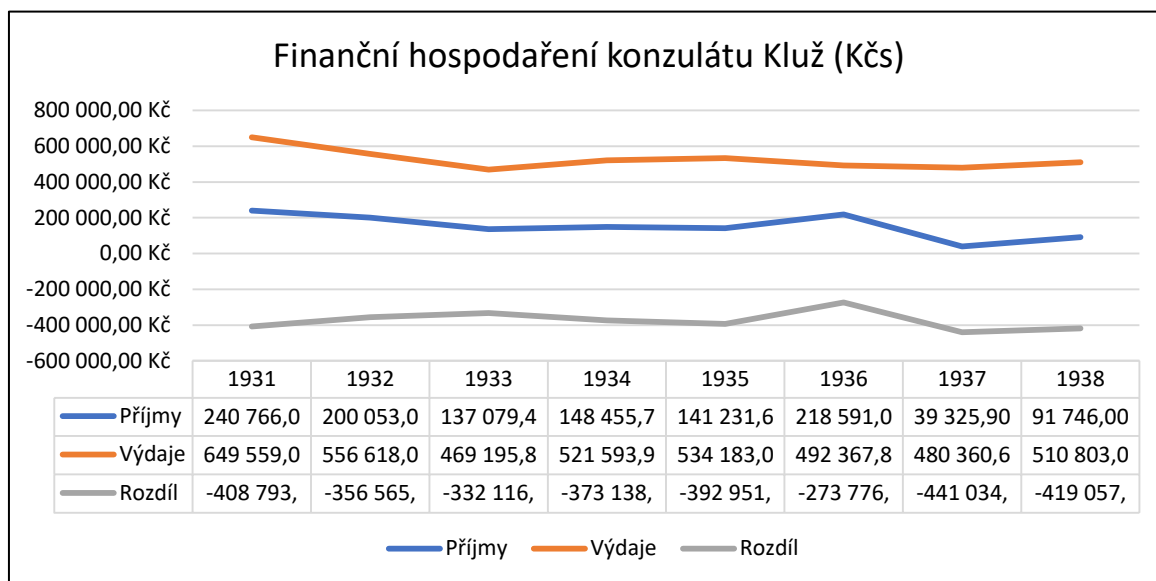

Graf č. 11: Počet vydaných víz konzulátu v Kluži (dle: AMZV, f. I/1 a I/2 čsl. konzuláty v cizině, kart. 66. Přehledy úřední činnosti mezi lety 1921–1938).

Přehled finančního hospodaření konzulátu v Kluži se pohyboval od roku 1930 v záporných číslech. Následné dva grafy popisující příjmy, výdaje a následný rozdíl financí do r. 1930, jenž je zobrazen v rumunské měně a od r. 1931 je graf zobrazen v československé měně.

Graf č. 12: Finanční hospodaření konzulátu Kluž (1924–1930) v Leích (dle: AMZV, f. I/1 a I/2 čsl. konzuláty v cizině, kart. 66. Přehledy úřední činnosti mezi lety 1924–1930).

Graf č. 13: *Finanční hospodaření konzulátu Kluž (1931–1938) v Kčs* (dle: AMZV, f. I/1 a I/2 čl. konzuláty v cizině, kart. 66. Přehledy úřední činnosti mezi lety 1931–1938).

Československý konzulát v Kluži byl několikrát slovně napaden skrze novinové články a stížnostmi místních občanů.

První ze stížností patří advokátu JUDr. Štěpánu Ebrichovi, jenž se nastěhoval do sousedství konzulátu a využíval společného schodiště v budově. Stížnost se týká nedodržování rumunských státních svátků ze strany konzulátu, přičemž se podle textu, během tohoto období z místností ozýval hluk. Je pravděpodobné, že československý konzulát měl s advokátem spory. Konzul Ladislav Květoň ho označoval jako zuřivého Maďara. O státních svátcích konzulát podle zprávy dodržel státní svátek a omezil službu na hodinu a půl v dopoledních hodinách, přičemž konzul Ladislav Květoň poukazoval na velikou četnost státních svátků (a jejich nepřehlednost) a zároveň na advokátovu neznalost svátečních norem pro konzulát, které byly dodržovány. Tato zpráva byla již vyvrcholením sporu konzulátu s advokátem, jelikož v předešlých týdnech advokát nerespektoval ujednání o využívání schodiště a dveří do budovy, a právě dveře na schodiště nechával otevřené a ohrožoval tak bezpečnost konzulátu.¹⁷⁹

Další stížnost souvisí s továrnou na vidle Bernt sídlící v Nýrsku, jenž měla problémy v rámci poskytování informací ze strany konzulátu. Nevčasným vyřizováním žádostí firma přišla o několik objednávek. Konzulát se bránil argumenty, že firmy byly

¹⁷⁹ SOVIAR, Josef. *Zastupitelský úřad Československé republiky v Kluži (1921–1939)*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2016, s. 43.

vzdáleny od Kluže něco přes 200 km a ani nebyly pořádně u rumunských úřadů známy. Zároveň poukazuje na fakt, že rumunská poštovní služba nezná výraz „*expres*“ pro spěšné zaslání zásilek, proto byl dopis zaslán později.¹⁸⁰

Poslední stížnost se týká personálu zastupitelského úřadu. Anonymní dopis, který mimo jiné dorazil také do periodika České slovo. Dopis informoval, že na konzulátu nejsou schopní lidé hovořící českým jazykem. Autor článku neopomenul zdůraznit, že kvalifikovaných československých občanů pro funkci na konzulátu je v Československu spousta. Faktem je, že v té době konzulát zaměstnával tři česky nemluvící úředníky (jednoho Němce a dva Rumuny). Tito úředníci byli pro konzulát nepostradatelní, pro tlumočnickou činnost a kancelářskou činnost při vypracování spisů v rumunském či maďarském jazyce.¹⁸¹

3.3.4. Budovy zastupitelského úřadu

Prostory pro vznik konzulátu nebylo snadné v počátcích vzniku Velkého Rumunska zajistit. Špatná bytová situace byla způsobena špatnou hospodářskou situací po 1. světové válce. Připojením území Sedmihradska, Banátu a Maramureše se stalo město Kluž, vzhledem ke své příhodné poloze centrem celé oblasti. Do Kluže se započalo stěhovat mnoho obyvatel, firem a jiných subjektů, ovšem toto město nebylo na takovou bytovou poptávku připraveno. PhDr. Jan Jirásek dokládá tento špatný stav zprávou o situaci dvou konzulů – francouzského a anglického: „*Anglický konzul, ..., marně po 4 měsíce hledal byt pro sebe a dvě kancelářské místnosti pro konzulát, ... Francouzský konzul, který zde dlí již od začátku ledna t. r., ..., nemohl jsem dosud přivést rodinu, neboť pro ni nemá byt.*“¹⁸² Konzul Jirásek započal své působení v Kluži v místním hotelu New York. V této době adresa konzulátu v Kluži ještě přeměrovaná na vyslanectví v Bukurešti (Strada Episcopiei č. 9).¹⁸³

PhDr. Jan Jirásek přes již zmíněnou nepříznivou bytovou situaci dokázal zajistit nákup vily maďarského profesora Alexandra Markyho. Ten raději nabídl svoji budovu československým příslušníkům než někomu z Rumunů. Vila (příloha č. 22) se nacházela v centru města a svojí rozlohou (dům + zahrada) okolo 3 000 m² mohla pojmout veškeré úřední místnosti, byt konzula a dokonce i několik bytů pro většinu úřednictva. Maďarský

---

¹⁸⁰ SOVIAR, Josef. *Zastupitelský úřad Československé republiky v Kluži (1921–1939)*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2016, s. 43.

¹⁸¹ *Tamtéž*, s. 44.

¹⁸² AMZV, Praha, f. I/4- Budovy, kart. 22. Koupě domu pro konzulát v Kluži, str. 1.

¹⁸³ AMZV, Praha, f. I/4- Budovy, kart. 22. Koupě domu pro konzulát v Kluži, str. 1–3.

profesor nabízel budovu za 1 000 000 Lei. Konzul Jan Jirásek z hlediska již zmíněného prostorového využití považoval koupi budovy za nutnou. Zároveň zmiňoval finanční výhodnost koupě, jelikož platba nájmu v Rumunsku vycházela velice draho (př. 123 000 Lei stálo nájemné konzulátu Galac) a zakoupená budova by byla zanedlouho splacena. Ministerstvo zahraničí tuto žádost ovšem zamítlo.¹⁸⁴ Hledání vhodných místností pokračovalo a PhDr. Jirásek získal nabídku ze strany rumunských úřadů v Kluži na tři budovy, kde mohl úřad vzniknout (příloha č. 22, č. 23, č. 24). Nicméně všechny nabízené budovy nemohly být z hlediska reprezentativnosti brány v úvahu.¹⁸⁵

Počátkem listopadu roku 1921 PhDr. Jan Jirásek zajistil v Kluži místnosti pro konzulát. Došlo k pronájmu jednopatrové budovy, která se nacházela na adrese Strada Juliu Maniu No. 32. (příloha č. 25 a č. 26). Budova stará asi sto padesát let, o plošné míře 368 sáhů byla pronajímána paní Károlyné Zeykovou za roční nájem 13 000 Lei ročně. Celkem bylo pronajato šest místností. Tři místnosti patřily úřední činnosti, které se nakonec rozšířily o jednu navíc. Další místnost sloužila jako naturální byt zřízence úřadu a také dva menší pokoje byly pronajaty konzulárním tajemníkovi. Nájem místností se v průběhu let postupně zvyšoval až na 66 000 Lei k roku 1927.¹⁸⁶

Dne 1. listopadu 1935 konzulát změnil prostory a přesídlil do budovy v ulici Avram Iancu No. 4. Důvod k přemístění konzulátu nelze stoprocentně určit. Ovšem období přemístění konzulátu se shoduje s vypršením poslední nájemné smlouvy u předešlé budovy. Lze vznést hypotetický předpoklad, že důvodem přemístění úřadu bylo neprodloužení následné smlouvy. Úřad se již nikam dále nepřemístil až do své likvidace v roce 1939.¹⁸⁷

Oproti konzulátu byl služební byt pro šéfa úřadu k dispozici o něco dříve, a to od 1. října 1921. Byt byl umístěn v soukromém jednopatrovém domě se zahradou, jehož rozloha činila dohromady 0,537 ha. Adresa bytu šéfa úřadu se nacházela na adrese Strada Regala No. 29. Celkem bylo pronajato deset místností. Dvě reprezentační místnosti pro šéfa úřadu, dva obytné pokoje, kuchyň, předsíň, místnost pro služku, koupelna, spíž a toaleta. Pronajímatelem byla paní Antonie Pákey, vdova po městském architektovi z Kluže. Nájemné původně činilo 25 000 Lei, ale postupně se vyšplhalo na částku 95 000

---

¹⁸⁵ SOVIAR, Josef. *Zastupitelský úřad Československé republiky v Kluži (1921–1939)*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2016, s. 27–28.

¹⁸⁶ *Tamtéž*, s. 28–29.

¹⁸⁷ *Tamtéž*, s. 29.

Lei. Služební byt konzula sloužil až do likvidace konzulátu, přičemž adresa nebyla změněna.¹⁸⁸

3.3.5. Konzulové

3.3.5.1. PhDr. Jan Jirásek

Doktor Jan Jirásek byl studentem filosofie a moderní filologie (titul PhDr. získal v r. 1911). Do první světové války působil v pedagogických kruzích, např. vyučoval na gymnáziu na Vinohradech. Za první světové války byl v rakousko-uherské armádě a poté opět vyučoval na školách. Od roku 1920 začal působit v diplomacii. Jeho první činností bylo vedení zastupitelského úřadu v rumunské Kluži. Od roku 1926 začal působit v pasovém oddělení MZV a následně v roce 1928 se stal konzulem v polském Lvově, kde strávil další čtyři roky. Po odvolání z Lvova byl nejprve na dovolené a v roce 1938 je poslán do výslužby.¹⁸⁹

3.3.5.2. JUDr. Ladislav Květoň

Ladislav Květoň působil na konzulátu v Kluži mezi lety 1926–1932. Jelikož byl konzulem i na zastupitelském úřadě v Galaci, jeho medailonek se nachází v kapitole 3.2.4.5.

3.3.5.3. Ing. Ladislav Chocholoušek

Ladislav Chocholoušek působil na konzulátu něco málo přes šest let, což bylo nejdější časové období ve funkci ze všech konzulů klužského obvodu. Do konzulární činnosti nastoupil v roce 1932. Z dokumentů o personálu lze zjistit, že Chocholoušek byl v Československu spojen (měl vztah) s městem Pardubice. Často jezdil na dovolenou do Štrossovy ulice. V září 1938 byl převeden do ústředí ministerstva zahraničních věcí.¹⁹⁰

---

¹⁸⁸ SOVIAR, Josef. *Zastupitelský úřad Československé republiky v Kluži (1921–1939)*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2016. s. 29–30.

¹⁸⁹ DEJMEK, Jindřich. *Diplomacie Československa. Díl II. Biografický slovník československých diplomatů (1918–1992)*. Praha, 2013, s. 105–106.

¹⁹⁰ SOVIAR, Josef. *Zastupitelský úřad Československé republiky v Kluži (1921–1939)*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2016, s. 41.
Personální spis Ing. Ladislava Chocholouška nebyl v Archivu Ministerstva zahraničních věcí nalezen.

3.3.5.4. Ing. František Tržický

František Tržický působil na konzulátu v Kluži mezi lety 1938–1939. Jelikož byl konzulem i na zastupitelském úřadě v Galaci, jeho medailonek se nachází v kapitole 3.2.4.3.

4. Honorární konzuláty a teoretická místa pro vznik úřadu v Rumunském království

Honorární konzuláty v Rumunském království existovaly na několika místech. Jednalo se o celkem pět těchto čestných úřadů. Byly to honorární konzuláty v Brăila (1925–1939), Buzau (1925–1926), Černovicích (1933–1938), Konstantě (1929–1939) a Temešváru (1925–1939).¹⁹¹ Tyto čestné zastupitelské úřady disponovaly pasovou a vízovou agendou. Dalším postavením byly konzulární jednatelé, jejichž výběr prováděl šéf zastupitelského úřadu. Činnost jednatelů spočívala především v informování československých příslušníků v Rumunsku. Následuje abecední popis oblastí v Rumunsku, kde sídlily honorární konzuláty, působili konzulární jednatelé, a následně i místa, o kterých se uvažovalo jako o budoucích úřadech.

4.1. Honorární konzuláty

Abecedně prvním z honorárních konzulátů se stal úřad ve městě Brăila. Jednalo se o město, které bylo jedním z důležitých rumunských přístavů na řece Dunaji. Tento přístav byl charakteristický svým exportem. Primární vývozní komoditou bylo obilí a následně dřevo. Konzulárním jednatelem byl v této oblasti jmenován MUDr. Konrád Braun, povoláním praktický lékař, narozený v Pelhřimově. Do funkce jednatele byl jmenován 20. října 1925. Toto jmenování se otisklo i v rumunském listu *Monitorul Oficial*. Činnost konzulárního jednatele Konráda Brauna byla hodnocena jako výtečná: „...*jevila zvláště vyvinutý smysl a pochopení pro funkci a úřad jemu svěřený.*“¹⁹² Především vynikal jazykovými schopnostmi (čeština, němčina, francouzština, rumunština, italština a srbština) a pomocí při vyřizování agendy. Adresa konzulárního jednatele sídlila v ulici Strada Pensionatului 12. Díky výtečné práci o dva roky později vzešel návrh na zřízení honorárního konzulátu v Brăile v čele s doktorem Braunem, zaměřený na obchodní agendu a krajanskou péči. Tento návrh byl přijat a funkci honorárního konzula Konrád Braun zastával až do likvidace roku 1939 pro území okresu a města Brăile.¹⁹³

---

¹⁹¹ *Konzulární zastoupení Československa v cizině a cizích zemích v Československu v letech (1918-1974)*. Praha, 1974, s. 69–70.

¹⁹² AMZV, I/1 a I/2 čsl. konzuláty v cizině, kart. 2, Konzulární jednatelé ČSR v Rumunsku. Návrh na zřízení honorárních vicekonzulátů, 15. února 1927, str. 2.

¹⁹³ AMZV, I/1 a I/2 čsl. konzuláty v cizině, kart. 2, Konzulární jednatelé ČSR v Rumunsku. Návrh na zřízení honorárních vicekonzulátů, 15. února 1927, str. 1–3. Přeměna konzulární agencie v Braile na vicekonzulát, 15. února 1927, str. 1–2. Konzulární agenti ČSR v Rumunsku. Zrušení konzul. agencie v Buzău. Zřízení hon. vicekonzulátu v Braile, 4. listopadu 1927, str. 1. Protokol výkonu služebního slibu, 3. března 1926, str. 1. Dr.

Jestliže město Brăila se označilo jako exportní město komodity obilí, tak město Buzau, kde působil také honorární konzul, bylo nejdůležitější město pro export dřeva. V této oblasti působily firmy na produkci dřeva, jejichž vývoz se rovnal polovině celkové produkce dřeva Rumunského království. Konzulárním tajemníkem zde byl jmenován 20. října 1925 lékař MUDr. Josef Pazderník. Narodil se v obci Žitnoves (dnes Židněves) v okrese Mladá Boleslav. Hovořil několika jazyky: česky, německy, francouzsky, rumunsky, srbsky, polsky, bulharsky a italsky. V Buzau sídlil v ulici Strada Unirei 44. Stejně jako u MUDr. Brauna bylo toto jmenování otištěno v rumunských novinách. Doktor Pazderník byl označen za velice bohatého muže, jenž vlastnil lesní oblasti v okolí, proto byl považován za ideálního člověka pro obchod se dřevem. Zároveň dva roky vedl repatriační stanici v Galaci. Podobně jako v Brăile se uvažovalo i zde o zřízení honorárního konzulátu. Tento akt se nakonec neodehrál ze dvou důvodů. Prvním bylo postupné snižování agendy doktora Pazderníka a druhým (hlavním) se stal úmysl Josefa Pazderníka přestěhovat se z rodinných důvodů zpět do Československa. Pokračování v činnosti úřadu již nebylo zapotřebí a odjezdem konzulárního jednatele tato funkce zanikla.¹⁹⁴

V práci již zmíněný zastupitelský úřad v Černovicích prošel několika fázemi vývoje až do konečné ve formě honorárního konzulátu, který začal působit od 28. dubna 1933.¹⁹⁵ Honorární konzul měl po nějaký čas přiděleného úředníka Josefa Šráma, který byl přidělený v Černovicích z konzulátu Galac. Honorárním konzulem byl jmenován Robert Hermann a působil na konzulátu i důvěrník jistý p. Koutný. Počátkem roku 1938 došlo k zrušení vízové agendy.¹⁹⁶ Při likvidaci konzulátu v Galaci se ocitl archiv honorárního konzulátu v Černovicích u univerzitního profesora Sesana, který ho musel na příkaz vydat německé straně.¹⁹⁷

Braun a Pazderník, jmenování konzulárních jednatelů, 25. února 1926, str. 1. Konzulární jednatelé v obvodu konzulátu ČSR v Galaci - jmenování, 17. září 1925, str. 1–4.

¹⁹⁴ AMZV, I/1 a I/2 čsl. konzuláty v cizině, kart. 2. Zrušení konzul. agencie v Buzău. Zřízení hon. vicekonzulátu v Braile, 4. listopadu 1927, str. 1. Návrh na zřízení honorárních vicekonzulátů, str. 1–3. Konzulární agenti Č. S. R. v Rumunsku, 20. ledna 1927, str. 1. Zrušení konzul. agencie v Buzău. Zřízení hon. vicekonzulátu v Braile, 11. března 1937, str. 1. Protokol výkonu služebního slibu, 4. března 1926, str. 1. Dr. Braun a Pazderník, jmenování konzulárních jednatelů, 25. února 1926, str. 1. Konzulární jednatelé v obvodu konzulátu ČSR v Galaci - jmenování, 17. září 1925, str. 1–4.

¹⁹⁵ AMZV, f. I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 2. Zpráva z 22. dubna 1937, str. 1.

¹⁹⁶ AMZV, I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 2. Osvědčení o původu zboží. Vydávání a ověřování, 22. dubna 1937, str. 1.

¹⁹⁷ AMZV, f. SM-T, kart. 7. Konzulát v Galaci, předání zdejšímu německému konzulátu, 23. března 1939, str. 1.

Město Konstanca (*Constanța*) je přímořské město při Černém moři. Působení bylo od r. 1929 do likvidace v r. 1939. Honorární konzulát vedl D. St. Dimitru.¹⁹⁸ Více archivního materiálu nebylo nalezeno.

V bývalém klužském obvodu působil honorární konzulát v městě Temešvár (Timisoara), které bylo při západních hranicích Rumunska. Vyslanectví uvažovalo o zřízení zastupitelského úřadu již v roce 1923 (honorární konzulát). Pro tento post v roce 1923 byli dva adepti: prof. Jindřich Schlögel a jistý mladý advokát Crismariu, jenž po nějaký čas pracoval jako tajemník šéfa rumunské národní strany Dr. Julia Mania. Ovšem vzhledem ke špatným obchodním kompetencím tito adepti vyslanectví nevyhovovali. Roku 1924 vyvstala žádost ústředny obchodní a živnostenské komory v Praze o zrušení konzulátu v Kluži a jeho nahrazení právě v Temešváru. Tato žádost nebyla vyslyšena, ale opět vyvstala myšlenka honorárního konzulátu. Uchazeči o post se stali tentokrát Čeněk Suchánek a Lev Gans. Čeněk Suchánek pensionovaný prokurista Banky československých legií. Podle vyslanectví v Bukurešti žil Suchánek mimo město Temešvár a jediné spojení existovalo formou piety (jeho manželka tam měla hrob). Lev Gans byl prokuristou a spolujednatel První rumunské továrny na deštníky akc. spol. Zároveň založil v Temešváru tamní československý kroužek, jehož byl i jednatelem. Žádosti obou uchazečů byly (jako u dvou předchozích případů) zamítnuty. Jistým zadostiučiněním pro Lva Gansu se stalo jeho jmenování konzulárním jednatelem ze strany klužského konzulátu v březnu 1925. V této funkci zůstal do roku 1927. Vyslanectví totiž utvořilo právě honorární konzulát v čele s Lvem Gansou. Důvodem přeměny nejsou známy, ale stalo se tak po schůzce Malé Dohody v Temešváru v roce 1926. Do obvodu honorárního konzulátu patřily okresy Timiș-Torontal, Caraș, Severin Hunedoara a Arad. Temešváarský zastupitelský úřad měl zároveň agendu obchodní, vízovou (omezenou na vidování rumunských pasů), legalizační (opis a osvědčení o původu zboží), doručování soudních spisů a ochranu československých příslušníků honorárního obvodu.¹⁹⁹

---

¹⁹⁸ AMZV, f. SM-T, kart. 7. Konzulát v Galaci, předání zdejšímu německému konzulátu, 23. března 1939, str. 1.

¹⁹⁹ AMZV, I/1 a I/2 čsl. konzuláty v cizině, kart. 2. Suchánek Č. žádost o jmenování čestným konzulem ČSR v Temešváru, 5. ledna 1924, str. 1–2. Prof. Jindřich Schlögl, Timisoara, 8. května 1923, str. 1. Konzulární síť v Rumunsku, 9. května 1923, str. 1. Zřízení čestného konzulátu ČSR v Temešváru, 19. března 1924, str. 1–2. Jmenování čsl. konzulárních jednatelů v obvodu klužského konzulátu, 5. března 1925, str. 2. Konzulární jednatelé ČSR v Rumunsku. Návrh na zřízení honorárních konzulátů, 15. února 1927, str. 2–3.

4.2. Zamýšlená místa pro vznik konzulátu

Již počátkem března roku 1937 byl vznesen požadavek na vznik honorárního konzulátu u severních hranic Rumunska v Baia Mare. Doporučení bylo vzneseno ze strany Ústředny československých obchodních a živnostenských komor. Důvodem bylo postavení města na obchodní trase Rumunsko – Československo – Polsko. Kandidátem na post honorárního konzula byl Ing. Mikuláš Weiser, jenž byl vlastníkem firmy na výrobu hnojiv a kyseliny sírové. Podle ústředny čs. obch. a živnost. komor byl z rodiny nejzámožnějších průmyslníků a majitelů dolů v Rumunsku. Na základě vyjádření konzulátu v Kluži se město Baia-Mare vůbec nehodilo pro sídlo honorárního konzula (podpora Satu-Mare). Co se týče osoby kandidáta Weisera, panovaly jisté politické obavy, které se týkaly jeho původu. Mikuláš Weiser (nar. Košice) byl totiž původem maďarské národnosti. Podle konzulátu by tuto skutečnost nelibě nesla rumunská společnost. Zároveň dostatečně neovládal český jazyk. Pro klužský konzulát se argument možných negativních vztahů mezi Weiserem a rumunskou komunitou stal nejzásadnějším. V Baia-Mare nakonec honorární konzulát nevznikl.²⁰⁰

Nejdůležitější město v Besarábii a nynější hlavní město státu Moldavska Kišiněv bylo zařazeno v roce 1923 mezi možná místa pro vznik zastupitelského úřadu. Hlavním iniciátorem se stala filiálka firmy *Czechmaschine* (konzulát v Galaci ji označoval jako jediného iniciátora) v Kišiněvě, kterou vlastnili dva majitelé Karel Vomela a František Kosina. Důvody *Czechmaschine* byly primárně rázu obchodního. Ta zastupovala, podle svého vyjádření, v besarabské oblasti několik československých podniků (např. Škodovy závody, Josef Prokop a synové, továrna na mlýnské stroje, K. & R. Ježek, továrna na stroje v Blansku). Zmíněná byla i nutnost tento konzulát zřídit důsledkem dlouhé vzdálenosti konzulátu Galac a místokonzulátu Černovice. Existovali čtyři kandidáti na možného šéfa úřadu. Dva z nich navrhovala již zmíněná firma: Karla Vomelu a Františka Kosinu. První z dvojice pocházel z obce Dobrá (okr. Chotěboř), toho toku starý 35 let, legionář, jenž působil v Rusku. Ředitelem filiálky *Czechmaschine* se stal roku 1923. Druhý majitel František Kosina, z obce Rokytna (okr. Pardubice). Již ve svých 24 letech působil v Rusku, kde působil jako správce několika podniků. Po říjnové revoluci se navrátil do Československa bez prostředků a začal pracovat ve firmě *Czechmaschine*. Nakonec se stal ředitelem filiálky této firmy v Kišiněvě. Třetím kandidátem byl JUDr. David

---

²⁰⁰ AMZV, I/1 a I/2 čl. konzuláty v cizině, kart. 2. Zřízení československého honorárního konzulátu v rumunském městě Satu Mare nebo Baia Mare, 1. března 1937, str. 1–3.

Kauschanský, advokát z Černovic. Jeho rodiče vlastnili obchod se skleněným zbožím. Jednalo se o muže s výbornou pověstí, a měl předpoklady pro post šéfa úřadu. Možné jmenování zmařilo trestní vyšetřování rodičů kandidáta pro nelegální obchod s tabákem, jenž probíhal v Kišiněvě.²⁰¹

Jméno posledního kandidáta se objevilo v další žádosti o zřízení zastupitelského úřadu v Kišiněvě, jenž vzešel od československých příslušníků sídlících v Kišiněvě. V tomto případě se objevil pod žádostí i osobní přípis jistého Jana Kolbaby, žádajícího také zřízení úřadu. Z Jana Kolbaby, majitele dílny na hudební nástroje v Kišiněvě, se stal čtvrtý možný kandidát na šéfa úřadu. Podle vyjádření konzulátu v Galaci tento ruský Čech s největší pravděpodobností požadoval, aby honorární konzulát vznikl pro jeho osobu. Konzul Kadeřábek koncem roku 1923 sháněl v oblasti Besarábie konzulární důvěrníky. Konzul našel důvěrníka v jednom z majitelů firmy *Czechmaschine*. Reakcí na to byla návštěva Jana Kolbaby v Galaci, kde žádal o svěřeni funkce důvěrníka. Žádosti bylo vyhověno a Kolbaba se navracel zpět do Kišiněva s požadavkem získat několik obchodních informací. Svoji roli vědomě či nevědomě rozšířil a započal se angažovat v pasových záležitostech. Zároveň vznesl dotaz, zda by mohl vybírat konzulární poplatky, což bylo striktně odmítnuto. Následně se Kolbaba vyjadřoval, že byl interesován ve veškerých intervencích z této oblasti. Konzulát tato tvrzení striktně odmítal. Tímto vztahy mezi konzulátem a Kolbabou vychladly.²⁰²

Honorární konzulát měl své zastání u vyslanectví v Bukurešti, u ministerstva obchodu a Obchodní a Živnostenské komory. Důvody byly především obchodního a průmyslového rázu. Oblast se predikovala jako budoucí odbytiště československých průmyslových výrobků. Opozicí se stal galacský konzulát, podle něhož obchodní činnost v Besarábii ztrácí svoji důležitost (původně konzul František Kadeřábek v politické zprávě o oblasti považoval Besarábii jako vývozně příhodnou). Zároveň otázku ochrany československých krajanů shledával dostačující ze strany Galace. V tomto případě bylo zmíněno, že o příslušnosti části československých občanů lze pochybovat (pravděpodobně se jednalo o Rusy). Posledním důvodem nezřídit honorární úřad byly možné politické nepříjemnosti. Nicméně konečným výsledkem bylo, že žádný zastupitelský úřad pro oblast Besarábie (město Kišiněv) nevznikl.²⁰³

---

²⁰¹ AMZV, I/1 a I/2 čsl. konzuláty v cizině, kart. 2. Žádost o udělení titulu konzula v Kišiněvě, 19. května 1924, str. 1–5.

²⁰² AMZV, I/1 a I/2 čsl. konzuláty v cizině, kart. 2. Kišiněv, zřízení honorárního konzulátu ČSR, 16. ledna 1924, str. 1–2. Zastupitelský úřad R. Č. S. v Kišiněvě – zřízení, 17. prosince 1923, str. 1–6.

²⁰³ AMZV, I/1 a I/2 čsl. konzuláty v cizině, kart. 2. Zřízení konzulátu R. Č. S. v Kišiněvě, 29. září 1923, str. 1–5.

Při možné rozšiřování konzulární sítě v Rumunském království ministerstvo zahraničních věcí uvažovalo také o zřízení úřadu v Oradea Mare (Velký Varadin) poblíž hranic s Maďarskem. Ke zřízení úřadu ovšem nedošlo.²⁰⁴

Paralelně při zjišťování možnosti zřízení honorárního konzulátu v Baia Mare se uvažovalo o dalším městě, šedesát kilometrů vzdáleném Satu Mare, jenž bylo blíže k hraničnímu přechodu. Ke vzniku se přimlouvaly dva obchodní subjekty. Jednalo se o Exportní ústav československý a Ústřednu československých obchodních a živnostenských komor. Důvody se shodovaly s těmi souvisejícími pro vznik konzulátu v Baia Mare. Šlo především o blízké postavení města u hranic a na obchodní cestě z Rumunska přes Československo až do Polska (Rumunsko-československý hraniční přechod Halmeu - Černý Arador). Zároveň zde byl důležitý obchod v oblasti rud (pyrit, olovo, měď) a měla být zbudována železniční trať Černovice-Satu Mare, jenž by odklonila dopravu do Československa přes polské území. Oddělení administrativní sekce uvedlo pro vznik konzulátu emigrační důvody, které zajišťoval konzulát v Černovicích. Československo bylo pro rumunské emigranty doslova „přitažlivou“ zemí. Kandidátem na post vedení úřadu byl již zmíněný Mikuláš Weiser, jenž byl odmítnut z již zmíněných důvodů (kap. 5.1.). Konzulát stejně jako v Baia Mare nevznikl.²⁰⁵

Další příhraniční město Sighetu Marmației (česky Marmarošská Sihat'), o kterém se uvažovalo jako o případném konzulátu. Jelikož se jednalo o třetí (a nejméně pravděpodobnou) možnost spolu s Baia Mare a Satu Mare v roce 1937, neměla tato volba dlouhou účinnost.²⁰⁶

I přes fakt, že ve městě Tulcea (méně důležitým přístavem na Dunaji) honorární konzulát vzniknout neměl, byla oblast v hledáčku galacského konzulátu. Přístav města byl označován za důležitý z hlediska obchodně-politického, jelikož zde procházela většina zboží z Ruska, které se sledovalo. Postup produktů směřoval po překládce ve městě Sulina do Bulharska, Jugoslávie a Německa. Hlavním cílem konzulárního jednatele bylo sledování těchto obchodů. Kandidátem se stal obchodník Ing. Milan Skultety, slovenské národnosti. Roku 1925 se uvažovalo o zřízení tohoto postu pro okres a město Tulcea. Prvotně kandidát na tento post souhlasil, ovšem o rok později sdělil, že se obává přijmout tento post. Důvodem byly obavy z možných problémů (prý až pronásledování) ze strany

---

²⁰⁴ AMZV, I/1 a I/2 čsl. konzuláty v cizině, kart. 2. Konzulární síť v Rumunsku, 9. května 1923, str. 1

²⁰⁵ AMZV, I/1 a I/2 čsl. konzuláty v cizině, kart. 2. Zřízení československého honorárního konzulátu v rumunském městě Satu Mare nebo Baia Mare, 1. března 1937, str. 1–3.

²⁰⁶ AMZV, I/1 a I/2 čsl. konzuláty v cizině, kart. 2. Konzulární síť v Rumunsku, 9. května 1923, str. 1

rumunských úřadů. Existence postu konzulárního tajemníka ve městě Tulcea tudíž nevznikla.²⁰⁷

---

²⁰⁷ AMZV, I/1 a I/2 čsl. konzuláty v cizině, kart. 2. Konzulární jednatelé v obvodu konzulátu ČSR v Galaci – jmenování, 17. září 1925, str. 4–6. Konzulární jednatelé – jmenování, 16. června 1925, str. 1.

Závěr

Práce charakterizovala vývoj a činnosti konzulátů Československé republiky v Rumunském království mezi lety 1918–1939. V práci bylo využito archivních materiálů Ministerstva zahraničních věcí a Kanceláře prezidenta republiky. Nástin vývoje ministerstva zahraničí a československo-rumunských vztahů byly doplňujícím materiálem diplomové práce. Hlavní částí byla charakteristika tří československých konzulárních úřadů v Černovicích, Galaci a Kluži. Poslední částí bylo charakterizování honorárních konzulátů v oblasti a teoretických míst diplomatického zastoupení.

Porovnáme-li množství archivního materiálu všech tří konzulátů, nejvyšší počet obsahoval konzulát v Kluži. Střídmy lze označit archivní fond konzulátu v Galaci, ve kterém se nenalézaly kompletní přehledy úřední činnosti konzulátu. Z toho důvodu se ukazuje vývoj konzulátu Galac oproti ostatním dvěma jako nekompletní a nelze ho dostatečně komparovat s ostatními zastupitelskými úřady. Zároveň díky revizním zprávám je doloženo, že v přehledových zprávách konzulátu se objevovaly chyby.

Černovický konzulát vznikl na základech repatriační stanice. Repatriační stanice v Černovicích měla velký význam, jelikož tudy procházela jedna z nejbližších cest do Československa z oblasti ruských bojišť. Jelikož původní účel repatriační stanice postupně nahradila konzulární agenda, nahradil repatriační stanici vícekonzulát (místokonzulát). Zde působil konzul Antonín Borovec, jenž zemřel v době vedení úřadu. Nahradil ho Bedřich Musil, který byl i u zániku konzulátu. Hlavní činností konzulátu se stala obchodní agenda, jelikož v oblasti putovaly ekonomické trasy ze Sovětského svazu (jak nelegální, tak legální). Zrušení konzulátu bylo zapříčiněno ekonomickou krizí. Pravděpodobným důvodem byl vysoký deficit konzulátu v době krize. Obchodní vliv oblasti ovšem zapříčinil, že ve městě působil nadále honorární konzulát. Mnoho obchodních subjektů se o tento úřad zasazovalo. Definitivní konec úřadu přišel v roce 1939.

Galac se jako přístavní město věnovalo námořnímu obchodu. Podobně jako Černovický konzulát se i galacský orientoval na obchodní činnost. Zde se jednalo především o obchod směřující po řece Dunaj. Jako jediný konzulát měl ten galacský svoji vlastní zakoupenou budovu. První konzul František Kadeřábek zasílal zásadní informace o Besarábské oblasti, jak politického tak obchodního rázu. Konzulát lze hypoteticky označit kvalitativně jako méně výkonný. Zároveň na tento konzulát bylo podáno nejvíce stížností (jak od obyvatel, tak i od zaměstnanců). Pohled na konzulát je ovšem determinován nižším počtem pramenů, než je tomu u ostatních dvou konzulátů. Ke svému obvodu přibrala Galac také

oblast ze zrušeného černovického konzulátu. Posledním konzulem byl JUDr. Ladislav Květoň.

Posledním ze zastupitelských úřadů se stal klužský konzulát. Jeho činnost započal PhDr. Jan Jirásek. Úřad sídlil v odděleně od bytu šéfa úřadu a ve 30. letech měnil svoji adresu. Činnost konzulátu se týkala primárně oblasti péče o československé krajany. Oblast působení se totiž týkala území Banátu a Sedmihradska, kde žilo nejvíce Čechoslováků v Rumunském království. Tato činnost se projevila v hospodářství zastupitelského úřadu. Až na výjimečné roky fungovala Kluž v záporných číslech. Také fungovalo v oblasti nejvíce spřátelených krajanských spolků. Vystřídal se tu také nejvyšší počet zaměstnanců. Klužský konzulát byl předán německé straně za vedení Františka Tržického.

Všechny konzuláty se musely potýkat s problémy krádeží a stížností. Zároveň byly na ně prováděny útoky prostřednictvím různých periodik, z nichž největší činnost prováděla periodika maďarská, německá a polská. Vývoj konzulátů Černovice a Kluž je doplněn grafy, jenž mají znázornit jejich činnost. Klužský konzulát vynikal oproti Černovickému větším počtem úředních úkonů. Jediným záporným momentem ve vývoji klužského konzulátu je již zmíněná záporná bilance hospodaření, kterou muselo ministerstvo zahraničí saturovat, aby mohlo zajistit činnost zastupitelského úřadu. Porovnáme-li činnost z hlediska celkových spisů, prokazoval největší činnost konzulát v Kluži. Oproti tomu úřední činnost zastupitelského úřadu v Černovicích byla třikrát menší. Galacský konzulát lze porovnávat na základě jediné informace z revizní zprávy, která nám dává hypotetický předpoklad, že po sloučení černovického obvodu s galacským, vykazoval galacský konzulát pravděpodobně totožnou objemově totožnou činnost jako obvod konzulátu v Kluži.

Honorární konzuláty sídlily ve městech Brăila, Buzau, Černovice, Konstanc a Temešvár. Zároveň jsou v práci poznamenána místa možných vzniků konzulátů, o kterých uvažovalo ministerstvo zahraničí.

Účelem práce bylo zmapovat činnost československo-rumunských vztahů pohledem československých zastupitelských úřadů. Jedná se o část z několika úrovní diplomatické činnosti. Pro komplexní charakteristiku československo-rumunských vztahů by bylo zapotřebí doplnit primárně pracemi týkající se vyslanectví v Bukurešti, vztahů v rámci výkonných a zákonodárných funkcí státních složek, rumunského diplomatického zastoupení v Československu a dalších témat především ekonomických, politických a kulturních vztahů.

Seznam použitých zkratek

AKPR – Archiv Kanceláře prezidenta republiky

AMZV – Archiv Ministerstva zahraničních věcí České republiky

ČSR – Československá republika

f. – fond

inv. č. – inventární číslo

kanc. – kancelářský

kart. – karton

konz. – konzulární

MZV – Ministerstvo zahraničních věcí Československé republiky

No. – číslo

SHS – Království Srbů, Chorvatů a Slovinců

sign. – signatura

z. ú. – zastupitelský úřad

Seznam pramenů a literatury

Archivní prameny:

Archiv KPR, fond KPR, inv. č. 893/M, kart. 108, sign. D 4294/35, Bukurešť, oslavy narozenin TGM, čestné občanství, 1935.

Archiv KPR, fond KPR, inv. č. 2018/C, kart. 433, sign. 142804/52, Bukurešť, čs. vyslanectví a kolonie, 1920–1952.

Archiv KPR, fond KPR, inv. č. 954, kart. 117, sign. D 6644/38, Galac, čs. konzulát, – 1938.

Archiv KPR, fond KPR, protokol H, inv. č. 1823, kart. 2, sign. H28 122/35, Kluž, čs. konzulát, 1921–1935.

Archiv KPR, fond KPR, protokol H, inv. č. 1841, kart. 8, sign. Hn 2040/31, Černovice, čs. konzulát, 1924–1931.

Archiv MZV, f. I/1Prezidium, odd. I/1 a I/2 Diplomatický sbor, kart. 1.

Archiv MZV, f. I/1Prezidium, odd. I/1 a I/2 Diplomatický sbor, kart. 36.

Archiv MZV, f. I/1Prezidium, odd. I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 2.

Archiv MZV, f. I/1Prezidium, odd. I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 30.

Archiv MZV, f. I/1Prezidium, odd. I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 42.

Archiv MZV, f. I/1Prezidium, odd. I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 67.

Archiv MZV, f. I/1Prezidium, odd. I/3 Finanční věci, kart. 37.

Archiv MZV, f. I/1Prezidium, odd. I/3 Finanční věci, kart. 40.

Archiv MZV, f. I/1Prezidium, odd. I/3 Finanční věci, kart. 49.

Archiv MZV, f. I/1Prezidium, odd. I/4 Budovy, kart. 14.

Archiv MZV, f. I/1Prezidium, odd. I/4 Budovy, kart. 16.

Archiv MZV, f. I/1Prezidium, odd. I/4 Budovy, kart. 22.

Archiv MZV, f. II/6 Politické zprávy, Rumunsko, Cluj, Galac (1919–1939).

Archiv MZV, f. VII/9 Osobní spisy, Borovec Antonín.

Archiv MZV, f. VII/9 Osobní spisy, Jirásek Jan JUDr.

Archiv MZV, f. VII/9 Osobní spisy, Květoň Ladislav JUDr.

Archiv MZV, f. VII/9 Osobní spisy, Musil Bedřich.

Archiv MZV, f. VII/9 Osobní spisy, Tržický František Ing.

Archiv MZV, f. OSO 1945–1992, Kadeřábek František, kart. 364.

Archiv MZV, f. SM-T, kart. 7.

Tištěné prameny:

Československá zahraniční politika a vznik Malé dohody 1920-1921. Dokumenty československé zahraniční politiky. Praha, 2005.

Konzulární zastoupení Československa v cizině a cizích zemí v Československu v letech 1918–1974. Praha, 1974.

Ruch, 19. 3. 1926, č. 66, roč. 11, str. 1.

Seznam diplomatických misí, zastupitelství a konzulárních úřadů Československé republiky podle stavu z 1. května 1925.

Literatura:

DEJMEK, Jindřich. *Československo jeho sousedé a velmoci ve XX. Století (1918 až 1992)*. Praha. 2002, 392 s.

DEJMEK, Jindřich. *Diplomacie Československa. Díl I. Nástin dějin ministerstva zahraničních věcí a diplomacie (1918–1992)*. Praha, 2012, 320 s.

DEJMEK, Jindřich. *Diplomacie Československa. Díl II. Biografický slovník československých diplomatů (1918–1992)*. Praha, 2013, 802 s.

JANČÍK, Drahomír. *Třetí říše a rozklad Malé Dohody. Hospodářství a diplomacie v Podunají v letech 1936–1939*. Praha, 1999, 270 s.

KLIMEK, Antonín, KUBŮ, Eduard. *Československá zahraniční politika (1918–1938)*. Praha, 1995, 115 s.

NĚMEČEK, Jan. *Soumrak a úsvit československé diplomacie*. Praha, 2008, 640 s.

SLÁDEK, Zdeněk. *Malá Dohoda 1919–1938*. Praha, 2000, 297 s.

SOVIAR, Josef. *Zastupitelský úřad Československé republiky v Kluži (1921–1939)*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2016, 75 s.
Bakalářská práce.

VACULÍK, Jaroslav. *České menšiny v Evropě a ve světě*. Praha, 2009, 319 s.

TEJCHMAN, Miroslav. *Dějiny Rumunska*. Praha, 1997, 86 s.

Přílohy:

Příloha č. 1: Tabulka zastupitelských úřadů ČSR počátkem 20. let²⁰⁸

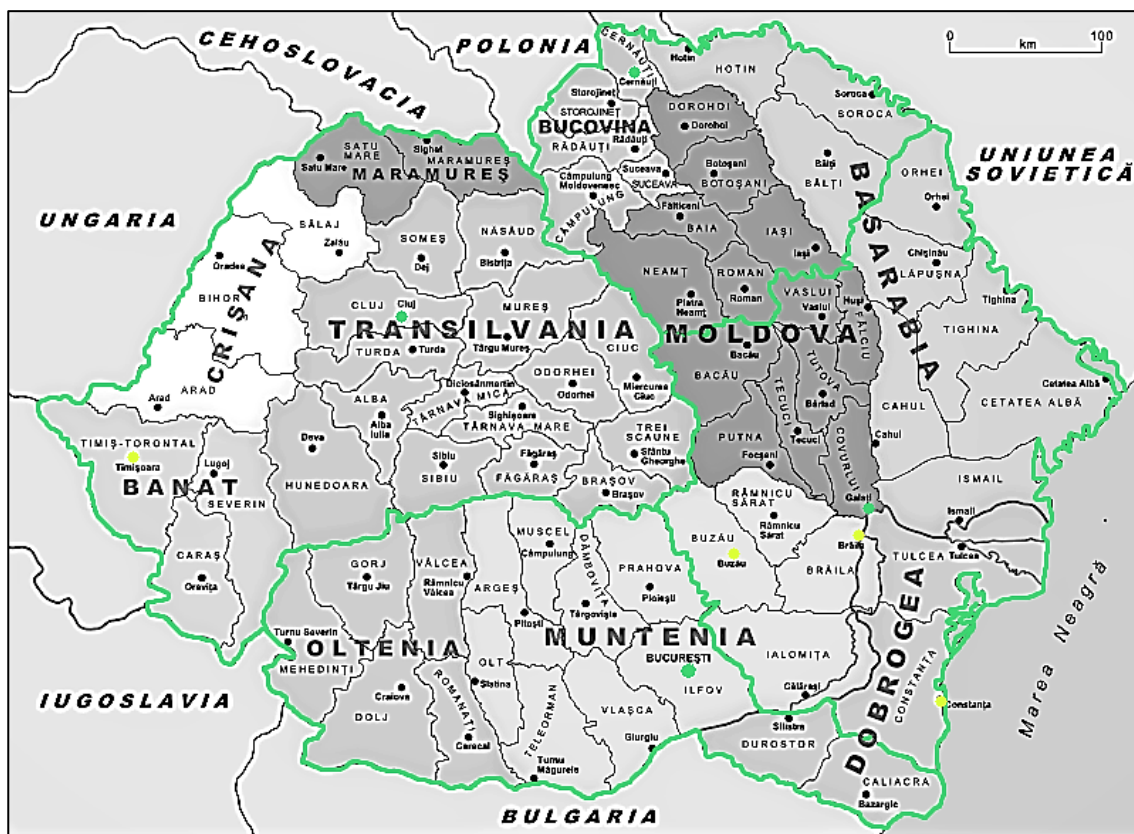
<i>Stát</i>	<i>Místo</i>	<i>Druh ZÚ</i>	<i>Titulář</i>	<i>Nástup</i>
Argentina	Buenos Aires	Gen. konzulát	Jiří Max	2. 11. 1920
Austrálie	Sydney	Gen. konzulát	Jiří Daneš	15. 8. 1920
Belgie	Brusel	Vyslanectví	Ludvík Strimpl	15. 8. 1922
Brazílie	Rio de Janeiro	Vyslanectví	Jan Klecanda-Havlasa	29. 6. 1920
Bulharsko	Sofie	Vyslanectví	Bohdan Pavlů	29. 7. 1922
	Varna	Konzulát	J. M. Kadlec	10. 5. 1921
Čína	Peking	Úřad delegáta	Rudolf Weinzetl	
Dálně-východní republika	Vladivostok	Konzulát	Eduard Pavlíček	1. 9. 1920
Dánsko	Kodaň	Vyslanectví	Miroslav Plesinger-Božinov	27. 5. 1920
Egypt	Alexandrie	Gen. konzulát	Antonín Blahovský	29. 3. 1921
Estonsko	Tallinn	Konzulát	Václav Čech	20. 8. 1921
Francie	Paříž	Vyslanectví	Štefan Osuský	6. 1. 1921
	GK Paříž	Gen. Konzulát	Vojtěch Vaníček	26. 3. 1920
	Marseille	Konzulát	Antonín Holý	21. 6. 1922
Indie	Bombaj	Gen. konzulát	Otakar Pertold	x/1920
Itálie	Řím	Vyslanectví	Vlastimil Kybal	25. 1. 1920
	Terst	Gen. konzulát	Eduard Machatý	31. 8. 1922
	Milán	Konzulát	Jar. Lípa	6. 5. 1920
Japonsko	Tokio	Vyslanectví	František Chvalkovský	1. 9. 1921
Jugoslávie	Bělehrad	Vyslanectví	Antonín Kalina	11. 6. 1919
	GK Bělehrad	Gen. konzulát	Václav Lejhanec	1. 4. 1920
	GK Záhřeb	Gen. konzulát	Odon Pára	20. 3. 1922
	Lublaň	Konzulát	Otakar Beneš	16. 5. 1920
	Sarajevo	Konzulát	Jindřich Andriál	16. 5. 1920

²⁰⁸ DEJMEK, Jindřich. *Diplomacie Československa. Díl I. Nástin dějin ministerstva zahraničních věcí a diplomacie (1918–1992)*. Praha, 2012, s.47–49.

Kanada	Montreal	Gen. konzulát	B. K. Rýznar	11. 11. 1920
Litva	Kaunas	Konzulát	Jaroslav Galia	1. 10. 1921
Lotyšsko	Riga	Konzulát	Josef Košek	3. 6. 1921
Maďarsko	Budapešť	Vyslanectví	Hugo Vavrečka	7. 6. 1922
Mexiko	Mexiko	Gen. konzulát	Vlad. Smetana	20. 7. 1922
Německo	Berlín	Vyslanectví	Vlastimil Tusar	2. 3. 1921
	GK Berlín	Gen. konzulát	Ladislav Málek	30. 1. 1922
	GK Drážďany	Gen. konzulát	Antonín Šoupa	17. 1. 1921
	GK Hamburk	Gen. konzulát	Jan Šeba	25. 7. 1922
	GK Kolín	Gen. konzulát	Konst. Sedláček	20. 8. 1920
	GK Mnichov	Gen. konzulát	V. B. Beneš	20. 1. 1921
	Brémy	Konzulát	R. Freitscher	6. 4. 1922
	Norimberk	Konzulát	Fr. Skarnitzel	24. 11. 1920
	Saská Kamenice	Konzulát	Fr. Duchek	27. 12. 1920
	Vratislav	Konzulát	Emil Kubelka	25. 1. 1921
Nizozemí	Haag	Vyslanectví	Zdeněk Fierlinger	13. 5. 1921
Polsko	Varšava	Vyslanectví	Prokop Maxa	14. 5. 1921
	Poznaň	Konzulát	Jan Glos	14. 5. 1921
	Krakov	Konzulát	Josef Šedivý	28. 5. 1922
	Lvov	Konzulát	František Štilip	6. 12. 1921
Rakousko	Vídeň	Vyslanectví	Kamil Krofta	13. 1. 1922
	Vídeň	Gen. konzulát	Jindřich Starch	20. 8. 1921
	Linec	Konzulát	Karel Locher	22. 3. 1922
Rumunsko	Bukurešť	Vyslanectví	Ferdinand Veverka	6. 2. 1921
	Galati	Konzulát	František Kadeřábek	10. 2. 1921
	Kluž	Konzulát	Jan Jirásek	19. 10. 1921
Rusko	Moskva	Diplomatické zastupitelství	Josef Girsá	VIII/1921
	Charkov	Pobočka DZ	Václav Beneš	III/1922
Řecko	Athény	Vyslanectví	Karel Mečír	8. 4. 1922
	Izmir	Konzulát	Zdeněk Vrbka	19. 3. 1921
Spojené státy	Washington	Vyslanectví	Bedřich Štěpánek	5. 1. 1921
	Chicago	Gen. konzulát	J. F. Smetánka	11. 5. 1920
	New York	Gen. konzulát	Bořivoj Prusík	16. 2. 1921
	Cleveland	Konzulát	Bohuslav Bartošovský	12. 11. 1920
	Pittsburgh	Konzulát	Albert Mamatey	1922

Španělsko	Madrid	Vyslanectví	Miloš Kobr	25. 5. 1921
	Barcelona	Konzul	Josef Šindler	15. 2. 1919
Švédsko	Stockholm	Vyslanectví	Vladimír Radimský	20. 11. 1920
Švýcarsko	Bern	Vyslanectví	Cyril Dušek	21. 3. 1920
	Curych	Gen. konzulát	Julius Brabec	23. 5. 1920
Turecko	Ankara	Úřad delegáta	Rudolf Světlík	2. 10. 1920
Vatikán	Řím	Vyslanectví	Václav Palier	3. 5. 1922
Velká Británie	Londýn	Vyslanectví	Vojtěch Mastný	6. 11. 1920
	Liverpool	Konzulát	Bedřich Vraný	10. 10. 1921

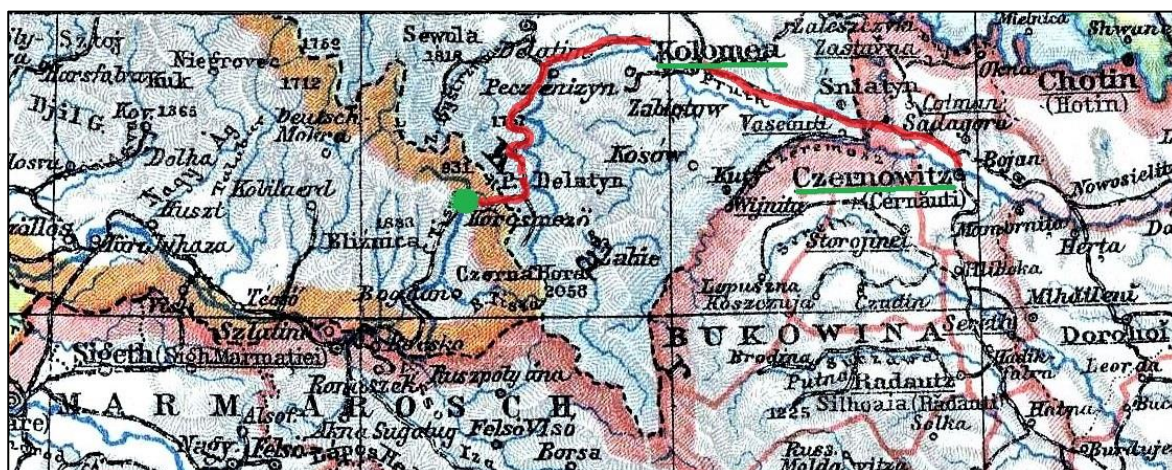
Příloha č. 2: Československé konzulární obvody v Rumunském království, upraveno autorem.²⁰⁹

²⁰⁹ Zeleně jsou vyznačeny hranic konzulárních obvodů.

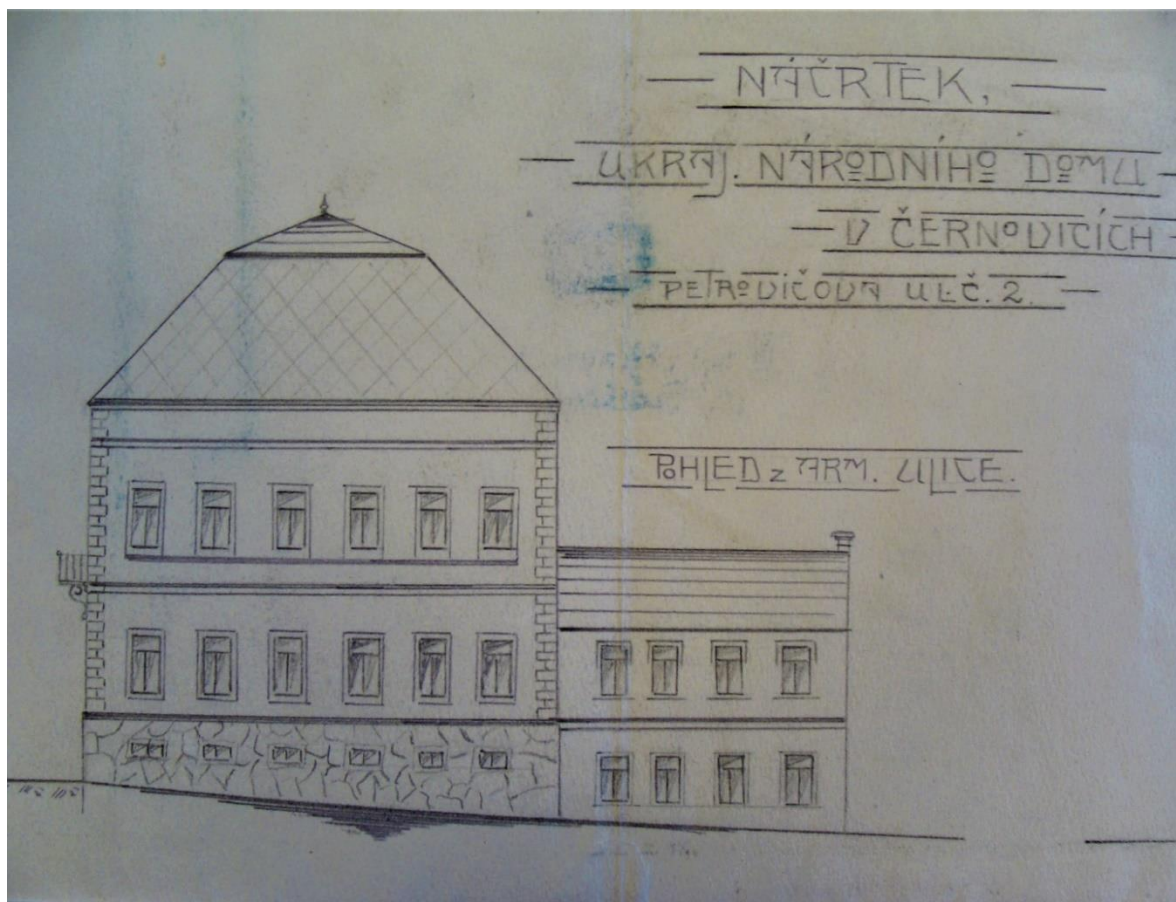
Greater Romania.svg [online]. [cit. 2018-07-16]. Dostupné z: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/a1/Greater_Romania.svg

Příloha č. 3: Cesta z Černovic do Československa, upraveno autorem.²¹⁰

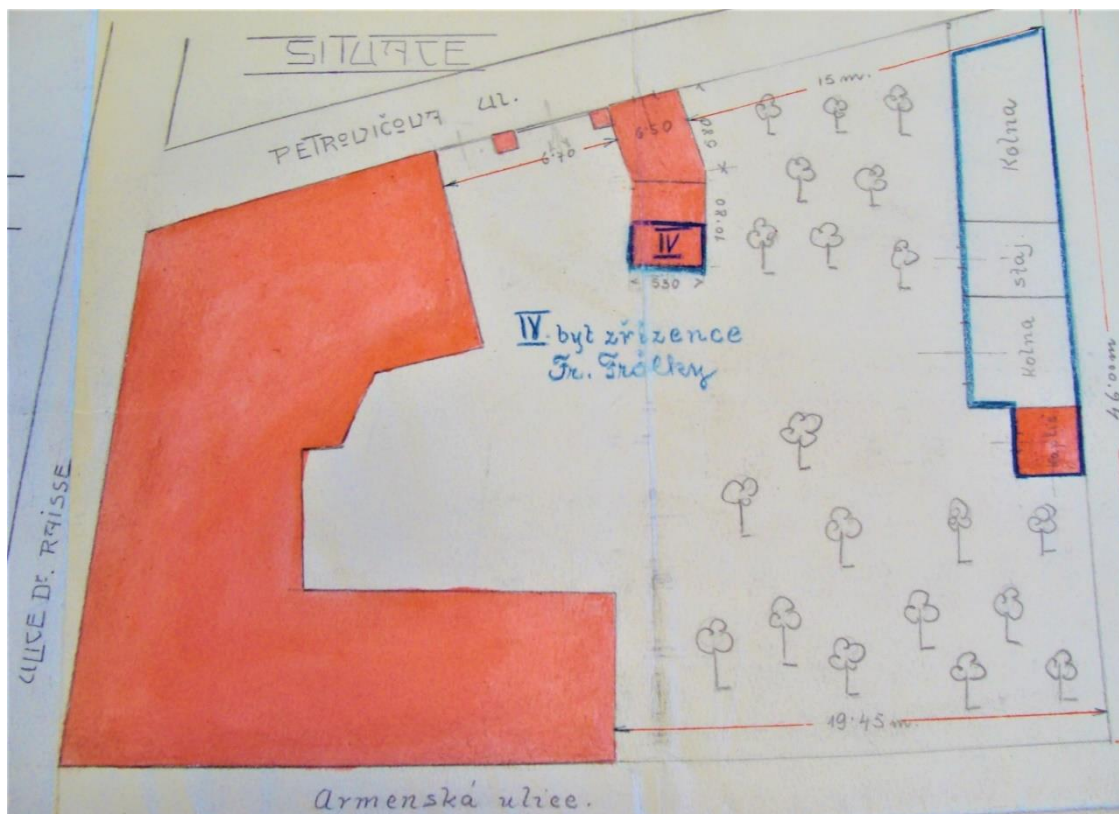
²¹⁰ Romania Mare [online]. [cit. 2020-01-12]. Dostupné z: https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/2/2c/Romania_Mare_%28judete_si_regiuni_istorice%29.JPG.

Příloha č. 4: Náčrtek ukrajinského národního domu (pohled z Arménské ulice).²¹¹

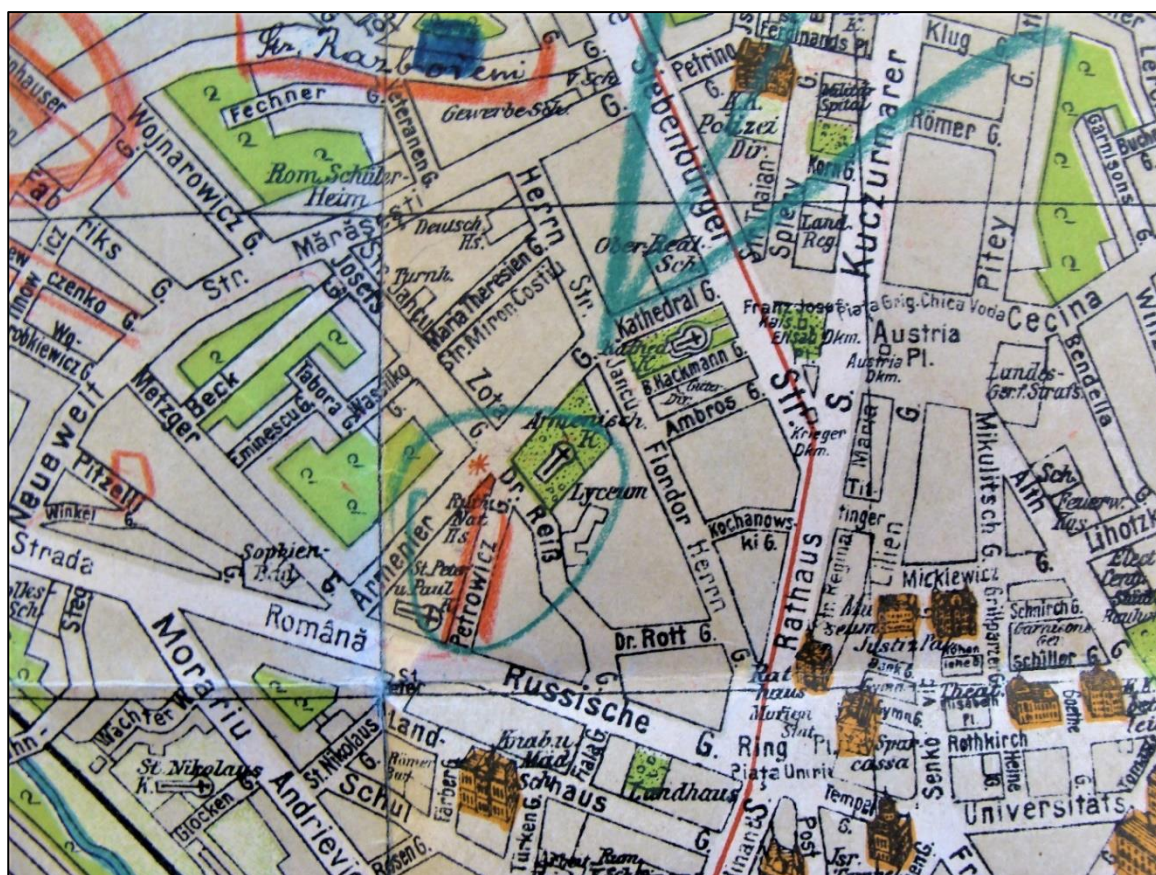
²¹¹ AMZV, f. I/6 Budovy, kart. 14. Náčrtek ukrajinského národního domu.

Příloha č. 5: Půdorys Ukrajinského národního domu s vyznačením bytu zřízence Františka Frolky.²¹²

²¹² AMZV, f. I/6 Budovy, kart. 14. Situace.

Příloha č. 6: Mapa s vyznačením konzulátu v Černovicích.²¹³

²¹³ AMZV, f. I/6 Budovy, kart. 14. Mapa Černovic.

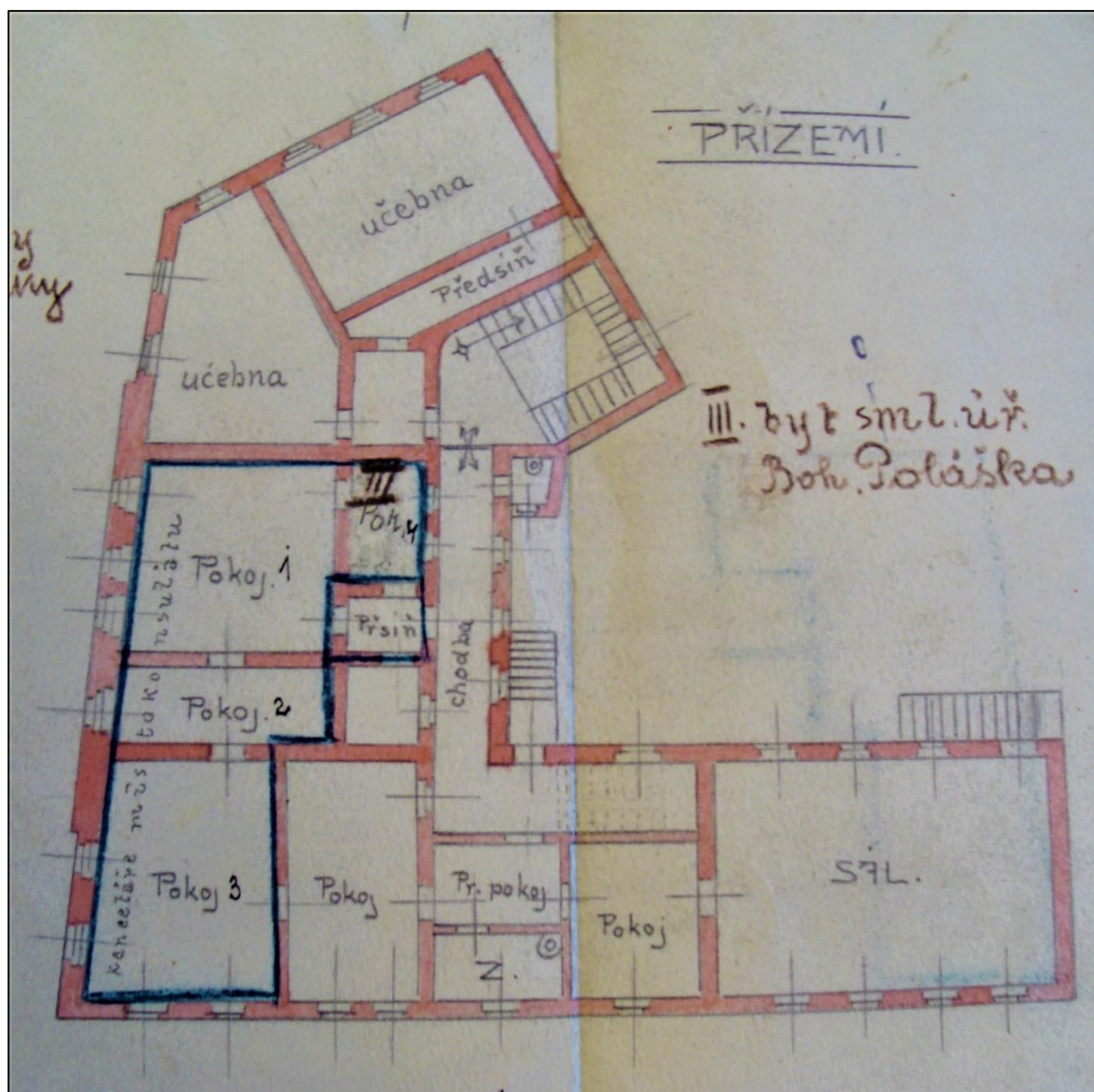
Příloha č. 7: Ukrajinský národní dům mezi lety 1925–1930, upraveno autorem.²¹⁴

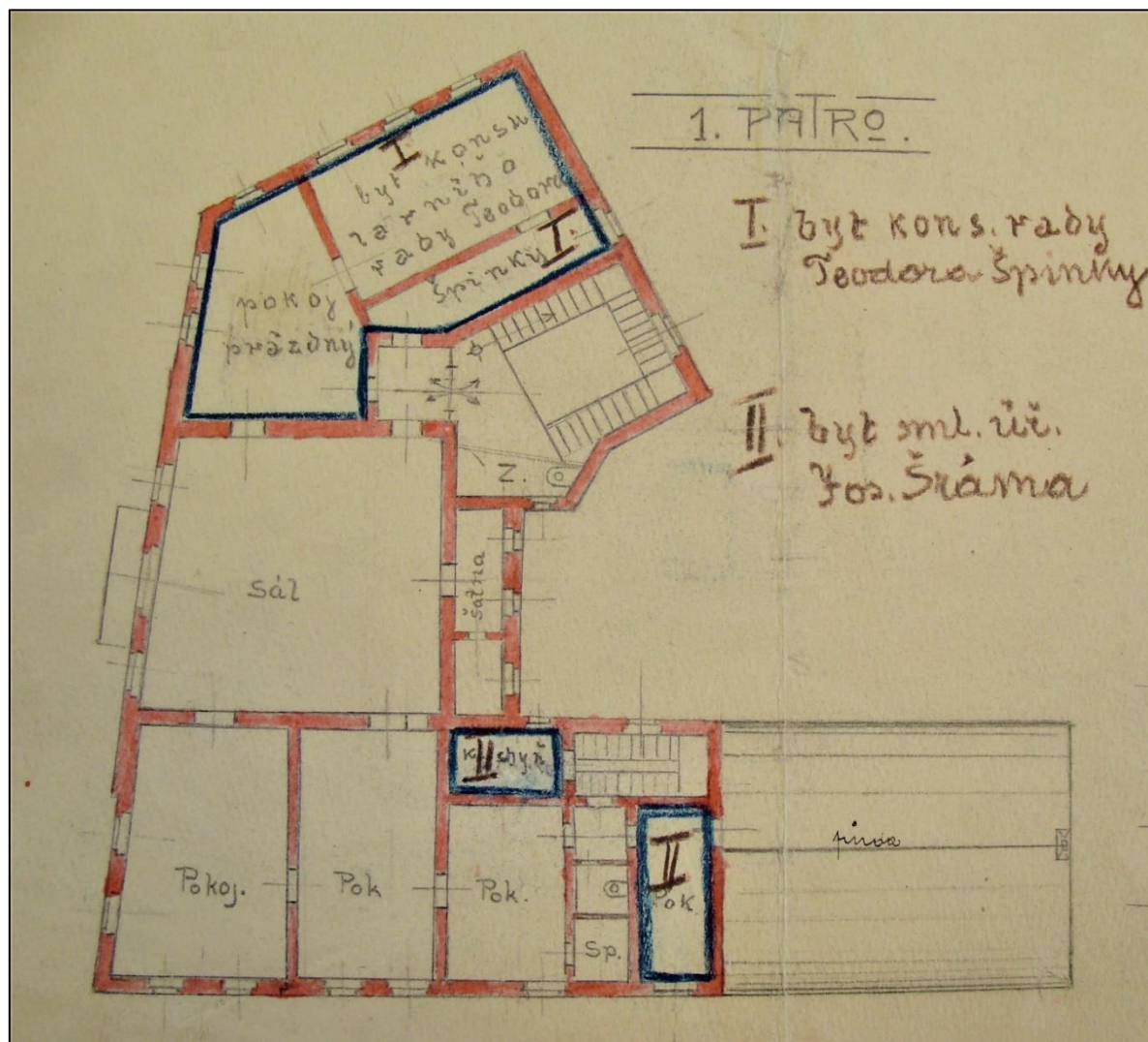
²¹⁴ Ukrainian national house [online]. [cit. 2020-01-12]. Dostupné z : <http://www.lvivcenter.org/uk/uid/picture/?pictureid=2774>.

Příloha č. 8: Půdorys přízemí Ukrajinského národního domu.²¹⁵

²¹⁵ Modře vyznačeny úřední místnosti konzulátu. Římskou číslicí III. je vyznačen byt Bohumila Poláška. AMZV, f. I/6 Budovy, kart. 14. Půdorys přízemí.

Příloha č. 9: Půdorys prvního patra Ukrajinského národního domu.²¹⁶

²¹⁶ Modře vyznačeny místnosti konzulátu.
AMZV, f. I/6 Budovy, kart. 14. Půdorys. 1. patro.

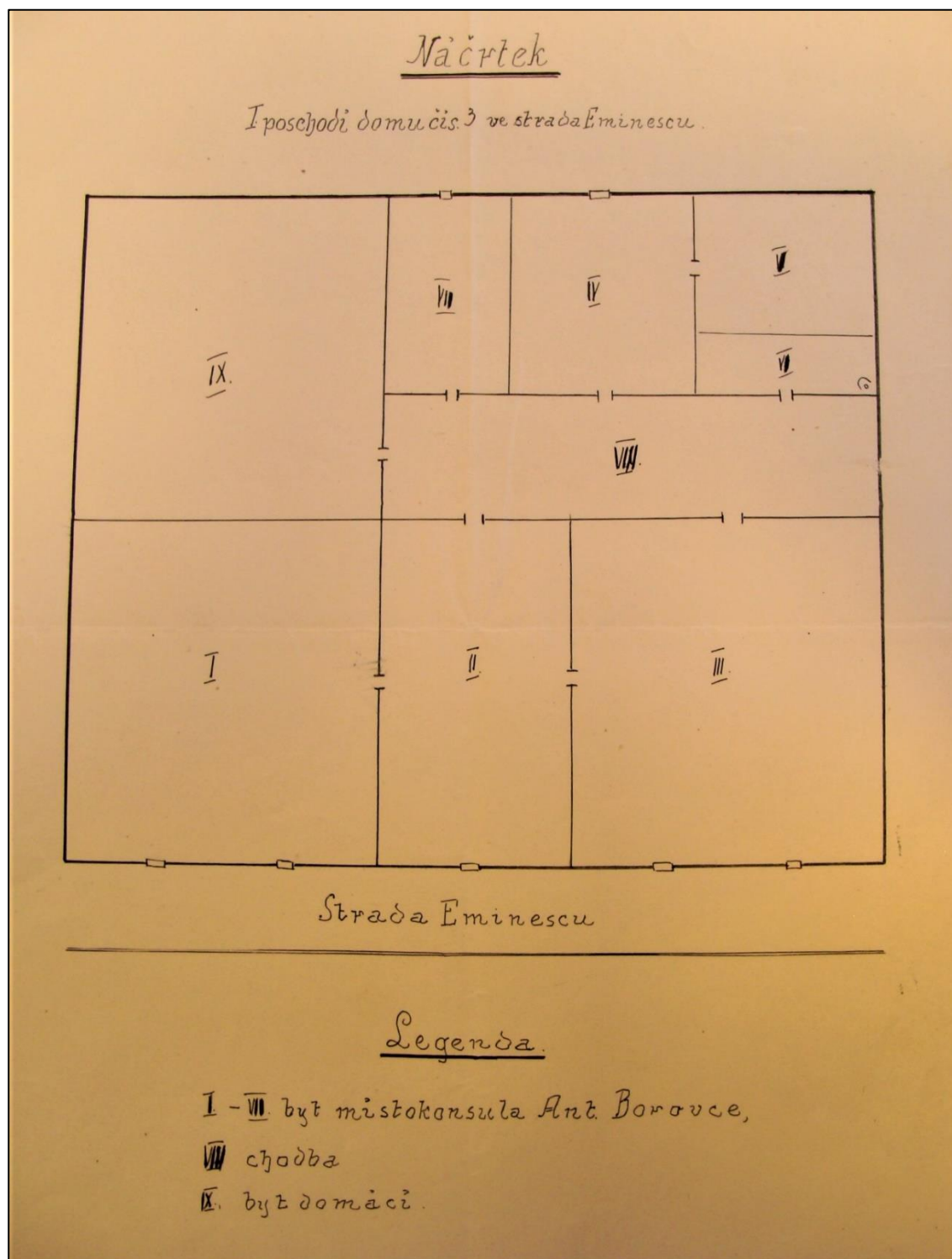
Příloha č. 10 Ukrajinský národní dům (r. 2010), upraveno autorem.²¹⁷

---

²¹⁷ Ukrainian national house (Czernowitz). [online]. [cit. 2020-01-12]. Dostupné z: [https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%9D%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D0%94%D1%96%D0%BC_%D1%83_%D0%A7%D0%B5%D1%80%D0%BD%D1%96%D0%B2%D1%86%D1%8F%D1%85#/media/%D0%A4%D0%B0%D0%B9%D0%BB:Ukrainian_national_house_\(Czernowitz\).Jpg](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D0%9D%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D0%94%D1%96%D0%BC_%D1%83_%D0%A7%D0%B5%D1%80%D0%BD%D1%96%D0%B2%D1%86%D1%8F%D1%85#/media/%D0%A4%D0%B0%D0%B9%D0%BB:Ukrainian_national_house_(Czernowitz).Jpg).

Příloha č. 11: Služební byt v ulici Strada Eminescu č. 3.²¹⁸

²¹⁸ AMZV, f. I/6 Budovy, kart. 14. Náčrtek I. poschodí domu č. 3 ve strada Eminescu.

Příloha č. 13: Kulatá razítka ZÚ Černovice.²²⁰

²²⁰ AMZV, f I/1 a I/2 Čsl. konzuláty v cizině, kart. 30, Konzulární odbočka v Černovicích nutnost ustanovení zástupce, str. 2.

AMZV, f. I/6 Budovy, kart. 14. Ubytování místokonzulátu, str. 1.

AMZV, f. I/6 Budovy, kart. 14. Ubytování úřadu, str. 2.

Příloha č. 14: Budova konzulátu v Galaci.²²¹

---

²²¹ AMZV, f. I/6 Budovy, kart. 14. Album fotografií konzulátu.

Příloha č. 15: Vchod do úředních místností konzulátu.²²²

---

²²² AMZV, f. I/6 Budovy, kart. 14. Album fotografií konzulátu.

Příloha č. 16: Konzulát Galac. Pohled na vchod z ulice.²²³

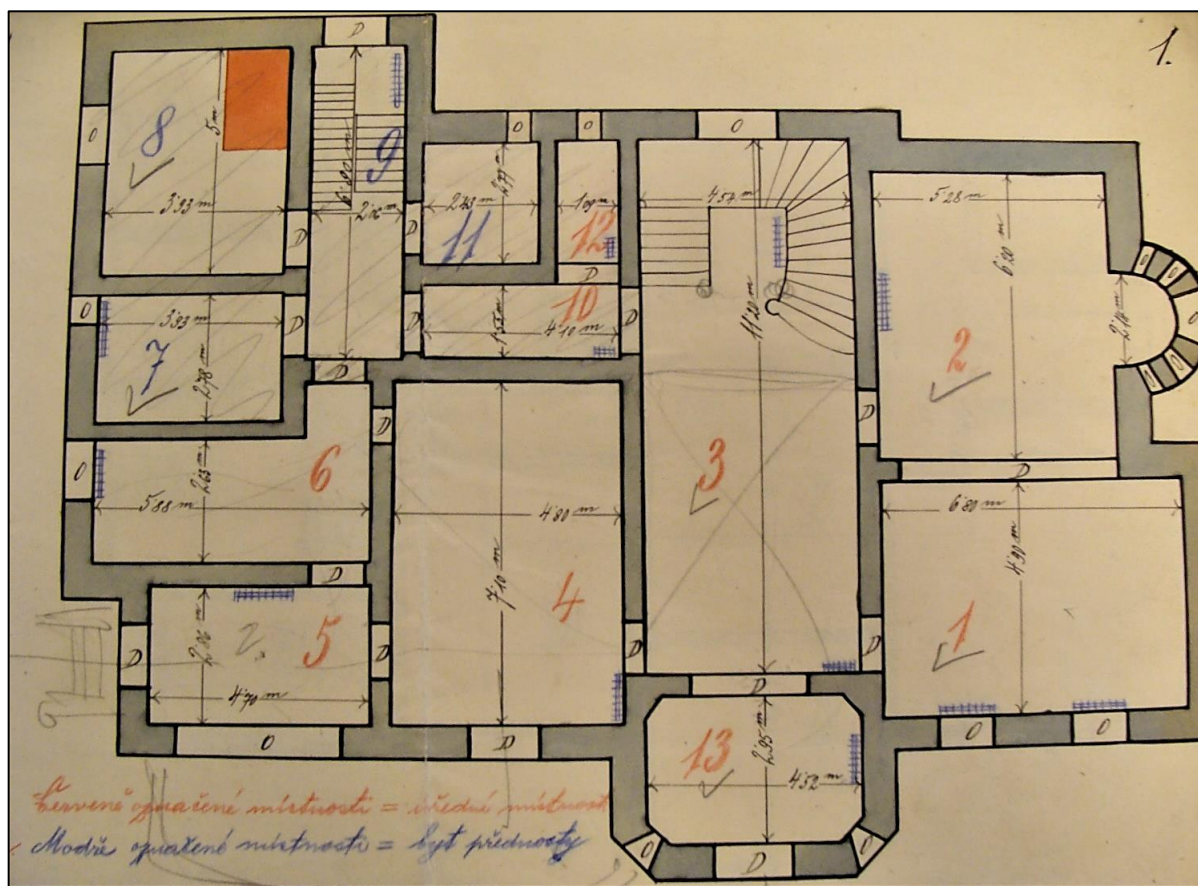
²²³ AMZV, f. I/6 Budovy, kart. 14. Album fotografií konzulátu.

Příloha č. 17: Suterén konzulátu Galac.²²⁴

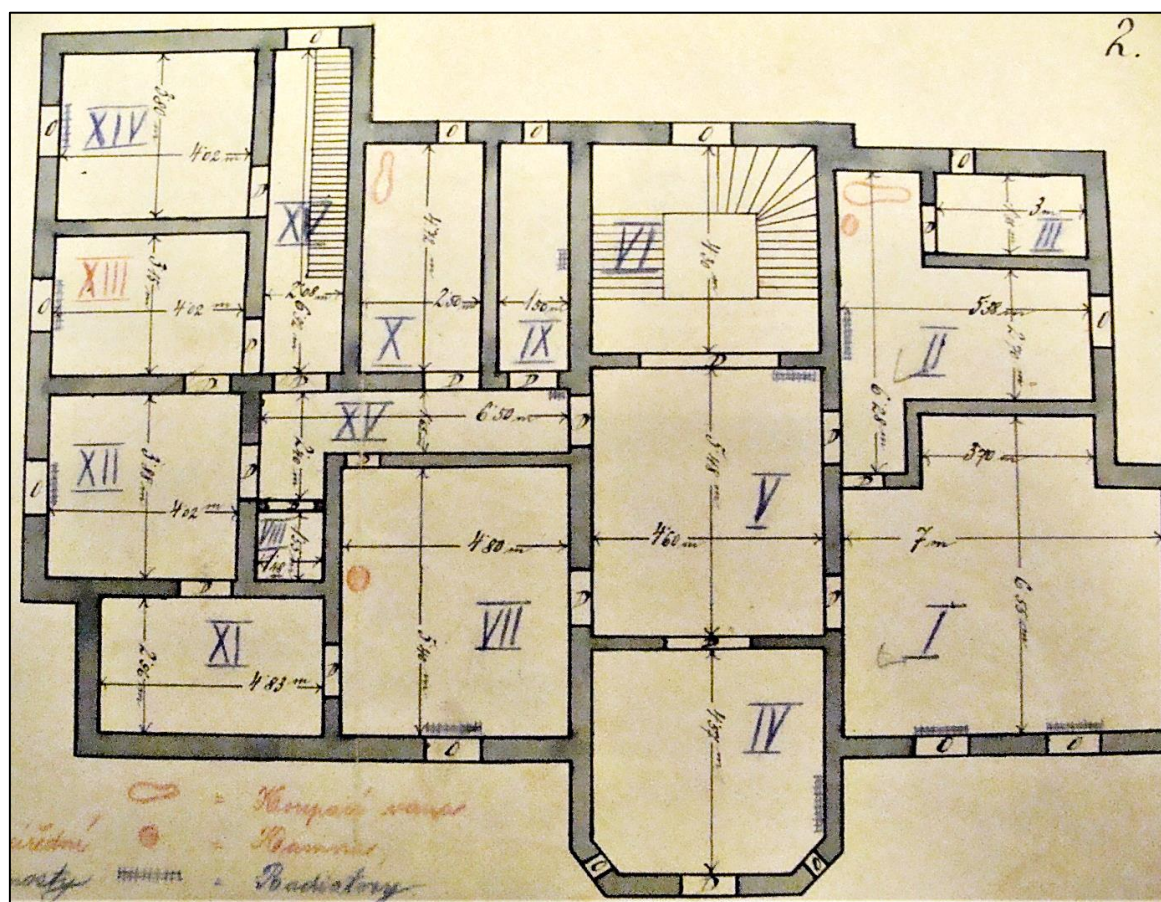
²²⁴ 1 – Prádelna; 2 – Kuchyň; 3 – Pokoj; 4 – Sklad uhlí; 5 – Topírna; 6 – Sklad uhlí; 7 – Záchod; 8 – Chodby.
AMZV, f. I/6 Budovy, kart. 14. Suterén konzulátu Galac.

Příloha č. 18: Přízemí konzulátu Galac.²²⁵

²²⁵ 1 – Pracovna šéfa úřadu; 2 – Přijímací pokoj; 3 – Hala; 4 – Hlavní úřadovna; 5 – Čekárna; 6 – Písárna; 7 – Pokoj; 8 – Kuchyně; 9 – Chodba; 10 – Chodba; 11 – Spíže; 12 – Záchod; 13 – Vchod.
AMZV, f. I/6 Budovy, kart. 14. Přízemí konzulátu Galac.

Příloha č. 19: První patro konzulátu v Galaci.²²⁶

²²⁶ 1 – Obytný pokoj; 2 – Obytný pokoj; 3 – Komůrka; 4 – Pokoj; 5 – Předsiň; 6 – Schodiště; 7 – Pokoj; 8 – Komůrka; 9 – Záchod; 10 – Koupelna; 11 – Otevřená veranda; 12-14 – Pokoj; 15 – Chodby.
AMZV, f. I/6 Budovy, kart. 14. První patro konzulátu Galac.

Příloha č. 20: Konzulát Galac. Pohled na budovu ze zahrady.²²⁷

---

²²⁷ AMZV, f. I/6 Budovy, kart. 14. Album fotografií konzulátu.

Příloha č. 21: Budova konzulátu v Galaci z října 2019.²²⁸

---

²²⁸ Google street view [online]. [cit. 2020-01-12]. Dostupné z: https://www.google.com/maps/@45.440195,28.054263,3a,75y,181.16h,92.95t/data=!3m7!1e1!3m5!1spwXE17KTez91L8G8s00uSA!2e0!6s%2F%2Fgeo2.ggpht.com%2Fcbk%3Fpanoid%3DpwXE17KTez91L8G8s00uSA%26output%3Dthumbnail%26cb_client%3Dmaps_sv.tactile.gps%26thumb%3D2%26w%3D203%26h%3D100%26yaw%3D255.23274%26pitch%3D0%26thumbfov%3D100!7i13312!8i6656.

Příloha č. 22: Vila Alexandra Markyho.²²⁹

---

²²⁹ AMZV, Praha, f. I/4- Budovy, kart. 22: Koupě domu pro konzulát v Kluži.

Příloha č. 23.: Budova nabízená pro konzulát Kluž.²³⁰

---

²³⁰ AMZV, Praha, f. I/1 a I/2- Čsl. konzuláty v cizině, kart. 67: Revise konzulátu v Kluži.

**Příloha č. 24 : Budova nabízená pro konzulát Kluž, Strada Moșilor
č. 6.²³¹**

---

²³¹ AMZV, Praha, f. I/1 a I/2- Čsl. konzuláty v cizině, kart. 67: Revize konzulátu v Kluži.

**Příloha č. 25: Budova nabízená pro konzulát Kluž, Strada Regele
Ferdianu č. 77.²³²**

---

²³² AMZV, Praha, f. I/1 a I/2- Čsl. konzuláty v cizině, kart. 67: Revise konzulátu v Kluži.

Příloha č. 26: Okolí budovy konzulátu v Kluži.²³³

---

²³³ AMZV, Praha, f. I/4- Budovy, kart. 22. Album budovy konzulátu v Kluži.

Příloha č. 27: Budova konzulátu v Kluži.²³⁴

---

²³⁴ AMZV, Praha, f. I/4- Budovy, kart. 22. Album budovy konzulátu v Kluži.

Příloha č. 28 : Průčelí budovy bytu konzula.²³⁵

---

²³⁵ AMZV, Praha, f. I/4- Budovy, kart. 22. Fotografie budovy šéfa úřadu.